

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI**

**YUNAN İÇ SAVAŞI'NIN
TÜRK BASININA YANSIMASI
(1946-1949)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İlhan SAYICI
2901090020**

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Cevahir KAYAM

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

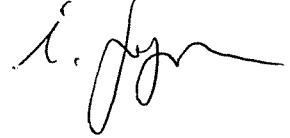
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi.Anabilim Dalında 2901090020 numaralı İlhan SAYICI'nın hazırladığı "Yunan İç Savaşı'nın Türk Basınına Yansıması (1946-1949)" konulu **YÜKSEK LİSANS TEZİ** ile ilgili **Tez Savunma Sınavı**, İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 15. Maddesi uyarınca **21.07.2011** günü saat 10.30.....'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin*Kabul*.....'ne* **OYBİRLİĞİ** ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ kabulüne karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Yrd.Doç.Dr.H.Cevahir KAYAM	<i>Kabul</i>	<i>[Signature]</i>
Doç.Dr.Işıl ÇAKAN HACİİBRAHİMOĞLU	<i>Kabul</i>	<i>[Signature]</i>
Doç.Dr.Mustafa AYDIN	<i>Kabul</i>	<i>[Signature]</i>
Yrd.Doç.Dr.Aynur SOYDAN ERDEMİR	<i>Kabul</i>	<i>[Signature]</i>
Yrd.Doç.Dr.Serkan TUNA	<i>Kabul</i>	<i>[Signature]</i>

“Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum Yunan İç Savaşı'nın Türk Basınına Yansıması (1946-1949) adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğundan, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.”

21 Temmuz 2011

İlhan SAYICI

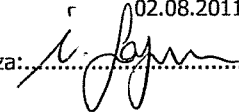

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	409556
Yazar Adı / Soyadı	İlhan SAYICI
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 25058053334
Telefon / Cep Telefonu	02164665101 05323635675
e-Posta	isayici@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Yunan İç Savaşı'nın Türk Basınına Yansıması (1946-1949)
Tezin Tercümesi	Greek Civil War and Its Relection in Turkish Press
Konu Başlıkları	Türk İnkılap Tarihi
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2011
Sayfa	137
Tez Danışmanları	Yrd. Doç. Dr. H.Cevahir KAYAM
Dizin Terimleri	Yunan=Greek İç savaş=Civil war Türk basını=Turkish Press
Önerilen Dizin Terimleri	
Yayımlama İzni	☒ Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum ☐ Ertelenmesini istiyorum

a. Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezime ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

02.08.2011
İmza:

Yazdır

ÖZET

II.Dünya Savaşında Yunanistan, İtalyan ve Alman işgalleri nedeniyle korkunç bir yıkıma uğramıştır. İşgal karşısında farklı siyasi görüşlere sahip direniş güçleri oluşmuş ve bu direniş unsurları Yunanistan'ın savunulması konusunda büyük bir mücadele vermişlerdir. Ortak düşmana karşı girişilen mücadele, farklı siyasi unsurların başlangıçta dayanışmasını sağlamıştır. Savaşın sonlarına doğru bu dayanışma bitmiş ve direniş güçlerinin birbirleri arasındaki çatışmalar başlamıştır.

II.Dünya Savaşı sonrasında Yunanistan'da demokratik seçimler ve arkasından savaş sırasında ülkesini terk ederek sürgüne giden Kral'ın, ülkesine geri dönmesi için bir halkoylaması yapılmıştır. Kral halkın büyük bir çoğunluğunun oyu ile Yunanistan'a geri dönmüştür. 1 Eylül 1946 olan bu tarihten 1949 yılının sonuna kadar, genel olarak kralcılar ve komünistler olarak iki kutba ayrılan grupların kanlı bir mücadelesi yaşanmıştır. Yunan İç Savaşı olarak tarihe geçen bu çatışma, Yunanistan için büyük bir yıkıma sebep olmuştur. Yaklaşık üç yıl süren çatışma sonunda binlerce Yunan vatandaşı hayatını kaybetmiştir. İç Savaşın sonrasında Yunanistan'da siyasi hayat uzun bir süre düzene girememiştir.

Yunanistan da yaşanan mücadelenin uluslararası boyutta etkileri ise Amerika-Sovyet çekişmesinde açıkça görülmüştür. İç savaşta, hükümet karşısında komünistlerin kazanmasını istemeyen Amerika , Truman doktrini ve Marshall yardımı ile birlikte komünizmle olan mücadelesini başlatmış ve Yunan hükümetine desteğini sunmuştur. Bu savaş II.Dünya Savaşı sonrası kurulan iki kutuplu dünya düzeninin de ilk kışıması olmuştur.

II.Dünya Savaşı sonrası Sovyetlerle ilişkileri bozulan ve Batı dünyasına yaklaşmak isteyen Türkiye için, Yunanistan'da yaşanan savaş çok değer kazanmıştır. Türkiye, Sovyetler Birliğinin taleplerinin ve komünizmin yayılmasının engellenmesi açısından Yunan İç Savaşını önemsemiştir. Türk kamuoyu , dönemin önemli gazeteleri ile 1946-49 arasında yaşanan iç savaş çok yakından günü gününe takip etmiştir. Her iki ülkenin siyasi liderleri, iç savaş süresince birbirlerine olumlu mesajlar vermişlerdir. Türkiye, tarihin bu döneminde, komşusu Yunanistan ile iyi ilişkiler kurmuştur.

SUMMARY

In Second World War, Greece was destroyed terribly by Italian and German occupations. Resistance forces against the occupations were composed of different political views and they showed big fight in the defence of Greece. The struggle against the common enemy initially caused solidarity among the different political groups. The solidarity came to an end towards the end of the war and then clashes between different resistance forces began.

Democratic election was held in Greece after Second World War. Later, a referendum was held for the return of the king who left his country and went to exile during the war. King returned Greece by the vote of a majority of his people. From this date 1 September 1946 until the end of 1949, there had been bloody combats among the supporters of the king and the communists. These combats, known as the Greek Civil War, caused a big disaster for Greece. Thousands of Greek citizens lost their lives due to these combats that took approximately 3 years. After the Civil War the political life in Greece had not been regular for a long time period.

The international effects of Greek Civil War were so evident in the conflicts between USA and Soviet Union. USA did not want the communists win against the Greek Government. Therefore initiated its war against communism with the help of Truman Doctrine and Marshall Aid. This war was the first snatch of the bipolar world established after the Second World War.

The relationship of Turkey and Soviet Union got worse after the Second World War and Turkey wanted to take place in West world. Therefore the Greek Civil War became so important for Turkey. Turkish Press followed the Greek Civil War very closely and thoroughly between 1946 and 1949. Both the country's political leaders gave positive messages to each other during the civil war. Turkey had good relations with its neighbour Greece during this period.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
SUMMARY.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖNSÖZ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1
I. BİRİNCİ BÖLÜM: YUNANİSTAN İÇ SAVAŞI.(1946-1949)	9
A. II.DÜNYA SAVAŞININ YUNAN İÇ SAVAŞINA ETKİLERİ	10
1. Yunanistan’da İtalyan Ve Alman İşgalleri	10
2. İşgal Altındaki Yunanistan’da Oluşan Direniş Örgütleri	13
a. Direniş Örgütlerinin Başlattığı Eylemler	14
b. İngilizlerin Direniş Örgütlerini Kontrol Altına Alma Çabaları	17
c. Direniş Örgütlerinin Kendi Aralarındaki Mücadeleri	19
3. Yeniden Yunan Ulusal Ordusu Kurma Çabaları	23
B. II.DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA YUNAN İÇ SAVAŞI (1946-1949)	27
1. İç Savaşın Başlaması	27
2. Demokratik Ordu ve Komünist Geçici Hükümetinin Kurulması	29
3. İç Savaşın Sona Ermesi	31
C. YUNAN İÇ SAVAŞININ ULUSLARARASI BOYUTU	33
1. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve Yunanistan Meselesi	33
2. Balkan Tahkikat Komisyonu Oluşturulması	34
3. Yunan İç Savaşına Amerikan Yardımının Etkisi	39
4. Yugoslavyanın Kominformdan Çıkartılmasının İç Savaşa Etkisi	42

D. YUNAN İÇ SAVAŞI VE BATI TRAKYA TÜRK AZINLIKLARI.....	44
1. Batı Trakya Türklerinin İç Savaş Karşısında Tutumu.....	44
2. Türkiye'nin Gündeminde Batı Trakya Türk Azınlıkları.....	47
II. İKİNCİ BÖLÜM: TÜRK BASININDA ÖNEMLİ SAFHALARI İLE YUNAN İÇ SAVAŞI (1946-1949).....	51
A. SAVAŞ SONRASI YAPILAN İLK DEMOKRATİK SEÇİMLER....	51
1. Seçim Öncesi Gelişmeler.....	51
2. 31 Mart 1946 Yunan Seçimleri.....	58
B. YUNANİSTAN'DA KRALIN DÖNÜŞÜ İÇİN HALKOYLAMASI.	63
1. Yunanistan'da Halkoylaması Öncesi Yaşanan Gelişmeler.....	63
2. Halkoylaması Öncesi Paris Barış Konferansında Yunanistan Meselesi.....	68
3. Halkoylaması ve Sonuçları.....	70
C. TÜRK MUHABİRLERİN GÖZÜNDEN YUNAN İÇ SAVAŞI.....	74
1. Cumhuriyet Gazetesinden Metin Toker ve İç Savaş İçindeki Yunanistan.....	74
a. Toker'in Türk-Yunan Dostluğu Üzerine Tespitleri.....	74
b. Metin Toker'in İç Savaşta Yunanistan Sosyal, Siyasi ve Ekonomik Hayatına Yönelik İzlenimleri.....	77
c. Metin Toker ve Yunan Liderleri ile Görüşmeler.....	79
d. Metin Toker ve Yunanistan Mektupları.....	82
e. Metin Toker 'in Yunanistan'dan Ayrılırken Yaptığı İç Savaş Tespitleri.....	84
2. Vatan Gazetesi'nden Faruk Fenik Yunanistan'da.....	85
a. Faruk Fenik'in Atina'daki Türk Elçiliği Hakkında Eleştirileri.....	87
b. Faruk Fenik ve Makedonya, Balkanlar ile Batı Trakya'dan Bildiriyor.....	88

3. Akşam Gazetesi'nden Hilali Sıyman ve Sıtkı Ulusu İç Savaşta.....	92
a. Hilali Sıyman ve Yunan Politik Liderleri.....	92
b. Hilali Sıyman'ın Atina'da Günlük Hayat Üzerine Aktarımları.....	96
c. Hilali Sıyman'ın Yunan Milleti Hakkında Görüşleri.....	98
4. Sıtkı Ulusu'nun "Bugünkü Yunanistan" Dizisi.....	99
5. Gazetecilerin İç Savaş Hakkındaki Ortak İzlenimleri.....	101
D. İÇ SAVAŞ DÖNEMİ TÜRKİYE YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ.....	101
1. Yunan Gazetecilerinin Türkiye Ziyareti.....	102
2. İç Savaşta Yunanistan'a Türkiye Tarafından Gerçekleştirilen Üst Düzey Ziyaretler.....	104
a. Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak'ın Atina Ziyareti.....	105
b. Genelkurmay Başkanı Salih Omurtak'ın Atina Ziyaretleri.....	107
c. Yunan Kralı Türkiye Sınırında.....	108
3. İç Savaş Devam Ederken İstanbul için Patrik Seçimi.....	109
a. Patrik İsmet İnönü'yü Ziyaret Ediyor.....	110
4. İç Savaş Döneminde İlişkilerde Gergin Bir Hadise.....	110
a. Türkiye- İtalya Maçı: Yunanistan ile Yaşanan Gerginlik.....	111
b. Olayların Siyasi Yansımaları.....	113
5. İç Savaş Döneminde Türk-Yunan İlişkilerinde Yaşanan Diğer Gelişmeler, Basında Yer Alan Demeçler.....	115
a. Dönem İçerisinde Yer Alan Önemli Gelişmeler.....	115

b. Türk ve Yunan Basınına Yansıyan Önemli Demeçler...	117
SONUÇ.....	118
KAYNAKÇA.....	123

ÖNSÖZ

“Yunan İç Savaşı’nın Türk Basınına Yansıması (1946-1949)” adlı Yüksek Lisans tez çalışmasında Yunanistan’da yaşanan iç savaş ve bunun Türkiye açısından önemi, Türk Basını takip edilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yunanistan İç Savaşı’nın önemli safhaları Türk basını yardımı ile anlatılmıştır. Bu çalışma için dönemin önemli gazeteleri olan Cumhuriyet, Ulus, Vatan ve Akşam’ın, 1946-1949 yılları arasındaki sayıları taranmıştır.

Bu çalışmanın Giriş bölümünde Yunan Ulusal devletinin kuruluşundan II. Dünya savaşına kadar geçirdiği süreç anlatılmıştır. Tez çalışmasının I. Bölümünde ise II. Dünya savaşında Yunanistan’da işgale karşı oluşturulan direniş güçlerinin oluşum süreci ve onların kendi aralarındaki kavga nedeniyle ülkeyi nasıl bir iç savaşa götürdükleri anlatılmıştır. İç Savaş’ın uluslararası boyuta ulaşmasından bahsedilmiştir. Çalışmanın II. Bölümünde ise İç Savaş’ın Türk basını yoluyla anlatımı ve Türkiye açısından önemi aktarılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında dönemin önemli gazetelerin taranması dışında, konuyla ilgili süreli yayınlar incelenmiştir. Aynı zamanda Yunan İç Savaşı’nı anlatan makaleler araştırılmış, Ayn Tarihi dergisinin 1946 ile 1949 yılları arası sayıları incelenmiştir. Kaynak taraması gerçekleştirilirken, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Taksim Atatürk Kitaplığı ve Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden yararlanılmıştır. İç Savaşı anlatan İngilizce dilinde yazılmış makaleler elektronik ortamda taranmıştır. Tezin yazımında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Tez Yazım Klavuzu’nda belirtilen kurallara uyulmuştur.

Bu araştırma süresince bana yardımcı olan ve sabırla yol gösteren tez danışmanım, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Cevahir KAYAM’a vermiş olduğu destekten dolayı teşekkür ederim.

İstanbul, Temmuz 2011
İlhan SAYICI

KISALTMALAR

ABD :	Amerika Birleşik Devletleri
ASO :	Anti Faşist Askeri Örgüt
a.e :	Aynı eser
a.g.e :	Adı geçen eser
a.g.m:	Adı geçen makale
BM:	Birleşmiş Milletler
EAM:	Ulusal Kurtuluş Cephesi
EDES.	Yunanistan Demokratik Ulusal Birliği
EKKA:	Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Hareketi
ELAS:	Yunanistan Ulusal Kurtuluş Ordusu
EPON:	Birleşik Panhelenik Gençlik Örgütü
KKE:	Yunanistan Komünist Partisi
MAY:	Gönüllü Milis Kuvveti
s. :	Sayfa numarası
SOE:	İngiliz Özel Harekat Dairesi
SSCB:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM:	Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

1914 yılında patlak veren I.Dünya Savaşında Osmanlı İmparatorluğu Almanya ve Avusturya Macaristan yanında savaşa girmiştir. Savaşın başlangıcında Yunanistan, hangi taraf yanında olacağı konusunda tartışmalara sahne olmuştur. Bu tartışma, İtilaf güçlerinin yanında yer alma taraftarı olan Venizelos ile kararsız olan kral arasında yaşanmıştır. 24 Ocak 1915 tarihinde İngiltere Dışişleri Bakanı Edward Grey Yunanistan'a İtilaf devletleri yanında savaşa katılması karşılığında Küçük Asya kıyılarından önemli tavizler verileceği yönünde teklifte bulunmuştur.¹ Başlangıçta Kral Yunanistan'ın İngiltere yanında savaşa katılmasını istemiştir. Fikirlerinden, geleceğin diktatörü olacak Albay İoannis Meteksas'ın Bulgaristan'ın Yunanistan'ın savaşa katılmasından Bulgaristan'ın faydalanacağı yönünde düşüncesi gerekçesiyle ordudan istifa etmesi nedeniyle vazgeçmiştir. Kral ve destekçileri sınırları içerisinde güçlü küçük bir Yunanistan arzulamış fakat Venizelos ve destekçileri büyük Yunanistan'ı düşlemişlerdir. Kral'ın "Ne Savaş Ne İzmir" politikasına karşılık Venizelos'un "İzmir'e Karşılık Savaş" politikası olmuştur.² Bu mücadele Venizelos'un önce istifa etmesi, sonra seçimlerde tekrar seçilerek halkın desteğini almasını sağlamıştır. Ordunun da desteğini kazanan Venizelos , kral Konstantinin ülkeyi terk etmesi ve yerine ikinci oğlu Aleksander'ın geçmesi ile Venizeloscu subaylar'ın tertiplelediği bir darbe girişimi sayesinde amacına ulaşmış ve Başbakan olmuştur.Yunanistan bu tarihten sonra savaşın içerisine girmiş ve yenilecek olan Osmanlı Devletinin paylaşımına katılmayı başarmıştır.³ Savaşın içerisinde Rusya'nın Bolşevik bir devrim ile ortadan kalkması ise Küçük Asya üzerinde olan iştahını kabartmıştır.

1919 yılı Ocak ayında savaşı kazanan devletler için pay kapma yarışı anlamına gelen Paris Barış Konferansı gerçekleşmiştir. Konferans boyunca Venizelos'un fikri öncelikle içerisinde Aydın bölgesinin de bulunduğu İzmir

¹ Alexander A.Pallis,**Yunanlıların Anadolu Macerası(1915-1922)**,Yapı Kredi Yayınları,1995,s.24.

² Alexander A. Pallis,**A.e.**,s.25.

³ Şükrü S.Gürel , **Türk-Yunan İlişkileri 1821-1993**,Ankara,Ümit Yayınları, 1993,s.34.

sancağını ele geçirmek olmuştur. Bu bölgeler uzun zaman Yunan milliyetçileri için ele geçirilmesi gereken bir hedef haline gelmiştir. Bu konuda anlaşmalar gerçekleştirilmeden İtalyanlar Antalya'ya asker çıkararak, buradan İzmir üzerine ilerlemeye başlamışlardır. Bu gelişme, İtilaf güçleri ve Yunanlılar üzerinde büyük şaşkınlık yaratmıştır. Bu duruma misilleme olarak İtilaf güçleri 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunan askerlerinin İzmir'e çıkmasına izin vermiştir. İzmir'in İtilaf güçlerinin gözetimi altında Yunan ordusu tarafından istila edilmesi Anadolu'da Mustafa Kemal önderliğinde gelişen ulusal birlik hareketine olumlu yönde büyük bir güç kazandırmıştır. Bu işgal Türkler açısından yeni gelişen Milli Mücadelenin potansiyeline hareket kazandırmış ve milletin heyecanını doruk noktasına getirmiştir⁴. Yunan Ordusu İzmir'e asker çıkarmakla kalmamış ve kısa sürede Turgutlu Aydın ve Ödemiş hattına kadar işgal bölgelerini genişletmeyi başarmıştır. Bu durum en çok İtalyan'ları rahatsız etmiş fakat İngilizler'in sürekli Yunanlılara destek vermesinden dolayı bir sonuca ulaşamamışlardır.

İzmir'in Yunan işgalinden yaklaşık bir yıl sonra 10 Ağustos 1920'de Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında barış koşullarını içeren Sevr Anlaşması imzalanmıştır. Yunanistan açısından bu anlaşmanın en önemli maddesi İzmir ve civarı bölgesinin mülkiyeti Osmanlı Devletine ait gözükmekle beraber fiilen Yunanistan'a verilmiş olması hükmü olmuştur.⁵ Anlaşma, beş yıl sonunda eğer kurulacak yerel meclis uygun görürse bölgenin Yunanistan'a ilhakını kabul ediyor şeklindedir. Büyük Yunanistan düşlerinin gerçekleşmesini öngören anlaşma, Yunanistan'da coşku ile karşılanmıştır.

Anlaşma'dan iki ay sonra Kral Aleksander, bir maymunun ısırması sonucunda kan zehirlenmesinden ölmüştür. Bu ölüm, bölünmeler konusunda hassas olan ülkede yeniden bir karışıklığa sebep olmuştur. Kasım ayında yapılan genel seçimler, Kralın sürgünde olan babası Konstantin ile Venizelos arasında bir çekişmeye sahne olmuştur. 14 Kasım 1920'de yapılan genel seçimler sonucunda Venizelos'un başında bulunduğu Liberal Parti ağır bir yenilgiye uğramış ve 16 Kasım'da Venizelos ülkeyi terk etmiştir.⁶ Venizelos'un yenilgisi büyük şaşkınlık uyandırmıştır. Bu yenilginin altında yatan etkenlerin başında ülkenin uzun zamandır

⁴ A. İhsan Gencer-Sabahattin Özel, **Türk İnkilap Tarihi**, İstanbul, Der Yayınları, 2009, s.98.

⁵ Baskın Oran, **Olaylarla Türk Dış Politikası Cilt 1 1919-1980**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2009 s.126.

⁶ M. Murat Hatipoğlu, **Türk Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)**, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1988, s.117.

savaş halinde olmasının verdiği bıkkınlık ve büyük devletlerin ülke içişlerine çok fazla müdahalede bulunmuş olmalarıdır.

Yeni hükümet Kral Konstantin taraftarları ile Halk Partisi ağırlıklı olarak oluşturulmuştur. Yeni hükümet ilk iş olarak adliye görevlileri, öğretmenler ve din adamları gibi Venizelos taraftarı olan binlerce insanı görevden uzaklaştırmıştır. Temizlik hareketi olarak adlandırılan bu eylem en çok ordu kadrosu üzerinde uygulanmıştır. 1916-1917'de Selanik ihtilal hareketine katılan Venizeloscu subayların yerine, bu tarihte görevinden alınmış subaylar getirilmiştir. Anadolu'da Yunan kuvvetlerinin komutanı olan Leonidas Pareskevopulas'da istifa etmiş ve Küçük Asya Ordusunun başına general Papulas getirilmiştir. Bu sırada Anadolu'daki Yunan ordusu içerisinde hizipleşmeler ve disiplinsiz hareketler başlamıştır.

İtilaf Devletlerinin ülkeye dönmesine sıcak bakmadıkları Kral Konstantin 19 Aralık 1920'de Atınaya gelmiştir. Rallis Başbakanlık görevini yürütmektedir. Yeni Kral İzmir için savaşmayı benimsemiş ve bunu her yerde belirtmiştir. Yunan yöneticileri Mustafa Kemal'in önderlik ettiği Türk ordusunu yenebilecekleri umudunu taşımışlardır. İstanbul'un 16 Mart 1920'deki işgalinden daha da cesaretlenen Yunan güçleri işgal ve ilerleyişini hızlandırmış ve Anadolu içlerine hücumu geçmiştir. Yunan ordusu ile Anadolu'da Türk ordusu arasında çatışmalar başlamıştır. Silah malzeme ve cephane açısından üstün olan Yunan ordusunun ilerleyişine yeni kurulan düzenli ordusu ile Türk ordusu dur demiş ve iki ordu arasında İnönü mevkiinde bir savaş meydana gelmiştir. I. İnönü diye adlandırılan savaş neticesinde Yunan ordusu, Türk ordusu karşısında 11 Ocak 1921'de yenilgiye uğramıştır⁷. Türk Ordusu'nun başarısı sayesinde İtilaf Devletleri İstanbul ve Ankara'yı temsilen bir heyeti Londra'da konferansa davet etmiştir. Konferansta görüşmelerin açılışında Osmanlı heyeti başkanı Tevfik Paşa söz ulusun asıl vekillerine ait diyerek tüm yetkilerini Ankara heyetine teslim etmiştir.⁸ Konferans sonucunda Yunan heyeti istediği sonuçlara ulaşamamıştır. Yunanistan İngiltere tarafından yalnızlığa itilirken Ankara hükümeti Fransızlar, İtalyanlar, Afgan ve Sovyet hükümetleri ile iyi ilişkiler kurma yolunda ilerlemiştir. Londra Konferansına davet Yunanistan iç siyasetinde değişikliğe yol açmıştır. Uzlaşmacı tutum içerisinde olduğu

⁷ Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi 2. Kitap**, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1998, s.240.

⁸ Celal Erikan, **Kurtuluş Savaşı Tarihi**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008, s.184.

yönünde eleştirilen başbakan Rallis istifa etmiş ve yerine kararlılığın simgesi olduğu düşünülen Kalogerupas Başbakanlığa getirilmiştir.⁹

Türkler Moskova'da Ruslarla dostluk anlaşması imzalarken, Yunanlılar Anadolu'da yeni bir saldırı planı hazırlamakla meşgul olmuşlardır. Kral Konstantin Sevres Anlaşmasını uygulatabileceğinin hesaplarını yapmış ve Yunanistan'da yeni tertip askerlerin silah altına alınması emrini vermiştir. Anadolu'daki Yunan generali Papulas istediği ihtiyaçların karşılanması konusunda sıkıntılar yaşamış bunlara rağmen orduyu ileri harekete geçirmiştir. İleri harekete geçen Yunan ordusu, Türk Ordusunun II. İnönü zaferi ile püskürtülmüş ve büyük bir direniş ile karşılaşmıştır. Yunan hükümeti karşılaştığı bu ciddi bozgun karşısında Metaksas ile anlaşma ve onu ordunun başına getirmek için ikna etme çabalarına girişmiş fakat başaramamıştır.

Yunanistan'da ise Komünist parti (KKE), Hükümet tarafından güdülen siyasetin İngiliz emperyalizmine hizmet etmek amacını taşıdığını savunmuş ve bu yönde propagandaya başlamıştır. KKE cephede aktif mücadele kararı almış ve bu amaç doğrultusunda cephede propaganda yapacak Komünist Askerler Merkez Komitesi adında bir komite kurulmuştur. Yunanistan'daki demiryolu işçilerinin içinde bulunduğu grevden de faydalanan Yunan Komünist partisi Anadolu'daki komünist Yunan askerleri sayesinde savaş karşıtı propagandalarına devam etmiş ve Yunan ordusu içerisinde mevcut olan Kralcı ve Venizeloscu ayırımından da faydalanarak etkili olmuştur.¹⁰ Yunanlıların cephe ve cephe gerisinde bölünmüşlüğü devam etmiştir. Yunan hükümeti askeri disipline zarar veren komünist askerleri cepheden Yunanistan'a geri göndermek zorunda kalmıştır.¹¹

Kral Konstantin 11 Haziran 1921'de İzmir'e gelmiş ve askerlere Hellenizmi öven çoşkulu bir konuşma yapmıştır. 10 Temmuz'da Yunan ordusu büyük çapta bir taaruz başlatmış ve Afyon, Kütahya ile Eskişehir'i almıştır. Türk ordusu Sakarya'nın doğusuna çekilmiş ve Mustafa Kemal Başkomutanlığa getirilmiştir.

Sakarya Meydan Savaşında Yunan Ordusu karşısında büyük bir başarı kazanan Türkiye, aynı zamanda Kars Anlaşması ve Ankara Anlaşması gibi anlaşmalarla arka arkaya diplomatik zaferler de kazanmıştır. Sakarya savaşının ardından hem maddi hem de manevi açıdan zor duruma giren Yunanistan için durum

⁹ Oran, a.g.e, s.186.

¹⁰ Bülent Gökay, "Yunan Komünistleri Anadolu'daki Yunan İşgaline Karşı," **Tarih ve Toplum**, Temmuz 1992, sayı 103, s.8.

¹¹ Mihri Belli, **Gerilla Anıları Yunan İç Savaşından**, İstanbul, Belge Yayınları, 1998, s.147.

daha da karmaşıklaşmıştır. Askeri zaferin başarısız olmasının arkasından Venizelosçu muhalefet artmaya başlamıştır. İstanbul'da Venizelosçu muhalif Yunanlılar ve cepheden kaçan subayların kurduğu bir Milli Savunma Hareketi oluşturulmuş ve İngiliz desteği sağlanması planları yapılmıştır.¹² Sakarya mağlubiyetinden sonra Atina'ya dönen Kral soğuk karşılanmıştır. Yunan Başbakanı'nın Avrupa ülkelerinden yardım amaçlayan turu başarısız olmuştur. Yunan ordusunda subaylar parti tutar olmuşlar ve bu durum ordu içerisinde olumsuz etkiler yaratmıştır.¹³

İngiltere, Fransa ve İtalya Dışişleri Bakanları 22 Mart 1922'de Paris'te toplanmış Türk ve Yunan tarafına silah bırakmaları yönünde müzareke teklif etmiştir.¹⁴ 12 Mayıs 1922'de Yunanistan'da hükümet değişikliği olmuş, orduda general Papulas istifa etmiş ve yerine Trakya'da bulunan kuvvetlerin komutanı General Hacıanestis getirilmiştir. 26 Ağustos 1922'de başlayan Türk Ordusunun büyük taaruzu neticesinde Yunan ordusu dağılmış ve 9 Eylül 1922'de Yunan tarihinde Küçük Asya macerası bir facia olarak sona ermiştir.

Yunanistan'da bu facianın sonucunda kral Konstantin yerini oğlu II. George'a teslim etmiştir. Meclis 26 Eylül 1922'de dağılmış ve hükümet istifa etmiştir. 11 Ekim 1922'de Mudanya'da İtilaf devletleri ile Türkiye arasında mütareke imzalanmıştır. Anadolu'da Türk Ordusu karşısında yenilginin bedelinin ödetilmesi amacıyla Yunanistan'da bir mahkeme kurulmuş aralarında General Hacıanestis'inde bulunduğu altı kişi kurşuna dizilerek öldürülmüş ve Küçük Asya felaketenin sorumlusu ilan edilenler ortadan kaldırılmıştır.¹⁵ Bu infazlar aynı zamanda Venizelos taraftarları ile onların karşıt cephesi arasında yıllarca sürecek kanlı mücadeleyi başlatmış olacaktır.

Yunanistan'ın mağlubiyeti sonrasında ortaya çıkan karışıklık ülkede siyasi kargaşa olarak tekrar belirmiştir. Yunanistan'da önderleri Albay Nikolas Palastiras olan bir grup Venizeleos taraftarı asker iktidara el koymuştur. Kral II. George iktidarda gözükmeyle beraber aslında ipler bu askeri yönetimin elinde olacaktır.

24 Temmuz 1923'de imzalanan Lozan Barış Anlaşması ile yeni Türkiye Cumhuriyeti devletinin resmi olarak kuruluşu gerçekleşmiştir. Bu anlaşma aynı zamanda hem Türkiye hem de Yunanistan açısından kabul edilen nüfus mübadelesi hükmü ile büyük önem içermiştir. Bu anlaşma neticesinde İstanbul dışında

¹² Hatipoğlu, a.g.e., s.131.

¹³ Erikan, a.g.e., s.314.

¹⁴ Oran, a.g.e., s.190.

¹⁵ Hatipoğlu, a.g.e., s.141.

Anadolu'da yaşayan yaklaşık 1.100.000 dolayında Rum-Ortodoks Yunanistan'a, Batı Trakya haricinde yaşayan 380.000 civarında müslüman ise Türkiye'ye gelmiştir.¹⁶ Lozan Anlaşması aldığı bu karar neticesinde iki devletin nüfus açısından eşit dağılımlı bir yapıya kavuşmasına destek olmuştur. Yunanistan tarihinde hiç olmadığı kadar eşit dağılımlı bir nüfusa kavuşmuştur.

Yunanistan'a göç eden mübadiller'den bir kısmı 1918'de Yunan Sosyalist İşçi Partisi olarak kurulan ve daha sonra 1922'de Yunan Komünist Partisi adını alan oluşuma ilgi duymuştur. Komünist partinin lider kadrolarından bir kısmını Anadolu'dan göç eden Rumlar oluşturmuştur. Hatta partinin önderi olan Nikos Zahariyadis de 1923 tarihinde Yunanistan'a Türkiye'den göç eden Rumlardandır.¹⁷ Anadolu'dan ve özellikle İzmir gibi büyük şehirlerden gelenlerle Yunanistan'da yaşayan mevcut halk arasında kültürel uyum sıkıntıları yaşanmıştır. Yunanistan'ın topraklarına yeni gelen yerleşimçiler, girişimcilikleri ile birlikte ekonomiye bir miktar canlılık kazandırmıştır. Göçmenler bilgi ve kültürel birikimleri ile Yunanistan'da 1922 öncesi var olmayan iş kollarını(halı,kumaş dokumacılığı) beraberlerinde getirmişlerdir.¹⁸ Yine bu mülteciler sayesinde Yunanistan özellikle Balkan Savaşları sonunda ele geçirdiği fakat sayıca azınlıkta olduğu Yunan Makedonyasında, çoğunluk konumuna gelmiştir.

Kral Konstantin 1922 yılının Eylül ayında tahtı bıraktığı zaman yerine geçen Kral II. George'a halk tarafından fazla ilgi gösterilmemiştir. Bu durum karşısında Kral II. George 1923 yılının aralık ayında ülkeden ayrılmıştır. Yunanistan'da ordu denetiminde 25 Mart 1924 yılında yapılan halk oylaması neticesinde monarşi kaldırılmış, Cumhuriyetten yana oy kullanılmış ve çift meclis sistemine geçilmiştir. Monarşi kaldırılmış ve çift meclis sistemine geçilmiş olsa dahi ülke 1925 yılında General Pangalos diktatörlüğünü görmüş ve askeri yönetimin etkisi altında yönetilmiştir. 1928 yılında Venizelos'un Başbakan seçilmesine kadar dönemde Yunan siyasetinde buhranlar devam etmiştir.¹⁹ Venizelos yeniden iktidara gelene kadar Yunanistan siyasi hayatı askerlerle siviller, Kralcılarla Cumhuriyetçiler

¹⁶ Richard Clogg, **Modern Yunanistan Tarihi**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2007, s.127.

¹⁷ Şükrü S. Gürel, **a.g.e.**, s.40.

¹⁸ Damla Demiröz, **Savaşın Barışa Giden Yol Atatürk-Venizelos Dönemi Türkiye-Yunanistan İlişkileri**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2007, s.32

¹⁹ Demiröz, **A.e.**, s.36.

arasında süre giden çekişmelere tanık olmuştur. Darbeler karşı darbeleri yaratmış ve siyasal istikrarsızlık devam etmiştir.²⁰

Venezelos 1928 yılında yapılan seçimler sonucunda Başbakan olmuştur. Venezelos Başbakanlığı döneminde Türkiye ile Yunanistan arasında 27 Ekim 1930'da Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Hakemlik Antlaşması Ankara'da imzalamıştır.²¹ Bu tarihli anlaşmadan sonra özellikle Venezelos ve Atatürk arasında kurulan ikili iyi diyalog sonucunda Türkiye ile olan ilişkiler daha iyi bir zemine oturmuş ve belli bir dönem bu şekilde ilerlemiştir. İki ülke arasında başlayan iyi ilişkiler diğer Balkan devletleri arasında yapılacak anlaşmaların başlangıcı olmuştur.

1932 yılında yapılan genel seçimler neticesinde Venezelos hiç beklemediği şekilde büyük bir oy kaybına uğramıştır. Bunda bütün dünyanın etkilendiği ekonomik buhranın ve ülkenin içinde bulunduğu siyasi kararsızlığın da etkileri olmuştur. Mecliste Venezelos yeterli çoğunluğu sağlayamayıp hükümet kuramamış ve görevi üslenen Halk Partisi bir azınlık hükümeti kurmuştur. Bu hükümet kısa ömürlü olmuş ve 1933 yılında ülke bir kez daha genel seçimlere gitmiştir. 1933 yılında salt çoğunluk sistemine uygun olarak yeniden yapılan genel seçimlerde liderinin Panayis Çaldaris olduğu Halk Partisi büyük bir başarı göstermiştir. Venezelos'un siyasi başarısızlığını kabul edemeyen başlarında General Palastiras'ın bulunduğu ordu içerisinde yer alan bir grup Venezeloscu asker, darbe girişiminde bulunmuştur. Bu darbe girişimi başarısız olmuş General Palastiras sürgüne gönderilmiştir. Darbe girişim ile birlikte Yunanistan'da siyasal bölünmeler artmıştır.

Başbakan Çaldaris Cumhuriyet Anayasasını kabul ettiğini açıklamış olmasına rağmen bu dönemde Yunanistan'a Krallığın yeniden gelmesi yönünde isteklerde artış olmuştur. 1933 darbesinde başarısız olup gözden düşen ya da emekliye sevk edilen subaylar tarafından ,1935 yılında Venezelos'un bizzat içinde olduğu ve desteklediği bir darbe girişimi gerçekleştirilmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Venezelos General Palastiras'ın yanına sürgüne gönderilmiştir.²²

1935 Haziran ayında yılında yapılan genel seçimlerde Venezelos taraftarlarının boykot etmesi neticesinde Halk Partisi çok büyük bir oy almıştır.

²⁰ Oran, a.g.e, s.337

²¹ A. Suat Bilge, **Büyük Düş Türk-Yunan Siyasal İlişkileri 1919-2000**, Ankara, 21. Yüzyıl Yayınları, 2000, s.163. Bu anlaşma iki ülke arasında çeşitli protokolleri içeren bir Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Hakemlik anlaşması olmuştur. Balkan ülkeleri arasında daha sonra yapılan anlaşmaların başlangıcı olmuş fakat 1964 Kıbrıs bunalımı sırasında Türkiye tarafından kaldırılmıştır.

²² Clogg, a.g.e, s.139.

Yunanistan'da yeni bir aktör olan Komünistler siyasi sahneye bu seçimlerden sonra çıkmıştır. Komünistler bu seçimlerde yüzde 10 civarında oy almış ve mecliste sandalye sahibi olmuşlardır. Seçimlerin hemen sonrasında Halk Partisi lideri Çaldaris'e ordu içerisinde üst düzey subaylar ya monarşiyi getirmesi ya da görevi bırakması yönünde baskı uygulamışlardır.Çaldaris bu baskı neticesinde görevi bırakmış ve Cumhuriyet'in Yunanistan'da kaldırıldığı ordu tarafından ilan edilmiştir.Yapılan halk oylaması neticesinde büyük bir çoğunlukla monarşinin gelmesi kabul edilmiştir.Kral II.George 12 yıl aranın ardından ülkeye dönmüş ve tahta çıkmıştır. Kral dönünce seçimleri yenilemek istemiştir.Bu isteği doğrultusunda yeni seçimler yapılmıştır. Yapılan seçimler sonucunda Halk Partisi ve Liberal Parti birbirlerine çok yakın oy almışlardır.Komünist partinin içinde olduğu halkçı cephe ise mecliste onbeş sandalye kazanmayı başararak anahtar parti konumuna gelmiştir.

İktidar olmak için Komünist Parti ile ittifak arayışlarına giren Liberal ve Halkçı partinin çalışmaları, ordu içerisinde kaygılar yaratmıştır.Ordunun kaygılarını Krala aktaran geçici savaş işleri bakanı General Papagos görevinden alınmıştır.Yerine aşırı sağcı bir parti olan Özgür Düşünenler Partisi lideri General Ioannis Metaksas getirilmiştir. Nisan ayı içerisinde Başbakan Demertzis ölmüş ve Kral ülke içerisinde siyasi tıkanıklığa çözüm amacıyla beklenmedik bir şekilde Başbakanlık görevine Metaksas'ı atamıştır.

Dünya üzerinde var olan ekonomik sıkıntılar ve ülkede yayılmaya başlayan işçi eylemlerinin varlığı ile Yunanistan siyasi buhran içine girmiştir.Siyasal buhranın çözülmesi yolunda Liberal ve Halkçı parti koalisyon hükümeti oluşturmak konusunda karar almışlardır. Siyasal buhranı çözebilecek bir anlaşmayı kral onaylamıştır.Bu durum karşısında Komünist Parti 5 Ağustos 1936 tarihi için ülkede genel grev çağrısına gitmiştir.

Bu ortam içerisinde Metaksas, 4 Ağustos 1936 tarihinde Komünistlerin çağrısı ile yapılacak genel grevi engellemek istemiş ve anayasanın genel greve uygun olan maddelerini askıya alma yoluna giderek, ülke için belli bir dönem etkisi sürecek olan faşist uygulamaları başlatmıştır.²³ Metaksas iktidarda olduğu dönem süresince iktidarı etkisiz hale getirmiştir.Parlamento kapatılmış,basına sansür getirilmiş ve işçiler belirli hizmetleri yerine getirmekle yükümlü tutulmuştur.²⁴ İtalya ve Almanyaya özenen bir dikta rejimi Yunanistan'da kralın desteği ile başlamıştır.

²³ Clogg, a.g.e.,s.145.

²⁴ Gürel, a.g.e, s.47.

İçeride Almanya ve İtalya dikta rejimlerine özenen Metaksas buna rağmen dış politikasında Kral ile birlikte İngiltere etkisi altında kalmaya ve bu ülkeye önem vermeye devam etmiştir.²⁵ Metaksas 1938 yılında İngiltere'ye resmi bir işbirliği anlaşması önerisinde bulunmuş fakat mevcut bağlantıları dışında yeni bir bağlantı içerisine girmek istemeyen İngiltere, öneriye onay vermemiştir. Buna karşılık 1939 yılının Nisan ayında İtalya'nın Arnavutluğa saldırması neticesinde İngiltere ve Fransa saldırıya karşı direnme koşulu ile birlikte Yunanistan'a toprak bütünlüğü güvencesi önerisi vermişlerdir.²⁶

²⁵ Şükrü S.Gürel, **a.g.e**, s.47 Yunanistan,II.Dünya Savaşı sonrası Amerika Birleşik Devletlerinin dış politika eksenine girene kadar, geleneksel olarak İngiliz etkisi altında bir dış politika sürdürmüştür.

²⁶ Clogg, **a.g.e.**,s.149.

I.BÖLÜM

YUNANİSTAN İÇ SAVAŞI (1946-1949)

A. II.DÜNYA SAVAŞININ YUNAN İÇ SAVAŞINA ETKİLERİ

1.Yunanistan'da İtalyan Ve Alman İşgalleri

Almanya'nın 1939 yılının Eylül ayında Polonyayı işgal etmesiyle birlikte II.Dünya Savaşı başlamıştır. İtalya müttefiki olduğu Almanya'ya karşı kendini ispatlamak maksadıyla, zayıf olarak gördüğü Yunanistanı hedef seçmiştir. Mussolini II. Dünya Savaşının başlangıcından itibaren Yunanistanı özellikle Akdeniz'de İngiliz gemilerine kolaylık gösterdiği maksadıyla rahatsız etmiştir.İtalya Etiyopya savaşı ile Akdeniz'e yönelik müdahalelerine başlamış ve 1939 yılının Nisan ayında Arnavutluğu işgal ederek Yunanistan'a komşu olmuştur. 1940 yılının Ağustos ayında bir İtalyan denizaltısı Yunan yolcu gemisine saldırmış ve çok sayıda yolcu yaşamını kaybetmiştir.

28 Ekim 1940 günü Mussolini, Yunan Başbakanı General Metaksas'a İtalyan birliklerinin Yunan topraklarından serbestçe geçmelerini isteyen bir ultimatoma vermiştir. Bu ultimatoma içeriğinde İtalya aynı zamanda bazı Yunan limanlarının kendisine devredilmesini de talep etmiştir. Metaksas İtalyanların taleplerine olumsuz cevap vermiştir. Bu olumsuz cevapların karşılığında İtalyan ordusu Yunan-Arnavutluk sınırını geçerek Yunanistan'a girmiş böylece İtalyan-Yunan savaşı başlamıştır.²⁷ Savaşın başlangıcında Yunanistan Balkan Paktı anlaşmasını Türkiye'ye hatırlatarak Türkiye'nin kendisi ile birlikte savaşa girmesini istemiştir. Türkiye Pakt gereği sadece Balkan devletlerinden birisinin saldırısı sonrasında destek olabileceğini Yunanistan'a bildirmiş ve herhangi bir şekilde olayların gelişimine müdahale

²⁷ Clogg, A.e.

etmemiştir.²⁸ Türkiye yalnızca Bulgaristan'a bir Nota vermiş ve bu ülke tarafından Yunanistan'a yapılacak bir müdahalede yanında olacağını belirtmiştir. İngiltere'de Yunan-İtalyan savaşı öncesi gelişmelerde ve savaşın başlangıcında Türkiye'nin tarafsız tutumunu olumsuz yönde eleştirmiş ve Yunanistan'a destek vermesi yönünde baskı uygulamaya çalışmıştır.²⁹ İngiltere daha sonra Türkiye'nin İtalya'ya karşı Yunanistan'a destek vermesi durumunda askeri ve ekonomik yönden zayıflayacağını gözönüne getirerek, Ortadoğu'daki çıkarları açısından bu düşünceden vazgeçmiştir.³⁰

Başbakan Metaksas'ın oluşturduğu milliyetçi duygularla harekete geçen Yunan ordusu kısa sürede İtalyanlar'a karşı başarılı olmuş ve bir kaç gün içerisinde İtalyanları geri püskürtmeyi başarmıştır. 1940 yılının sonunda Yunanlılar İtalyanları cephe gerisine sürmüşler ve kendileri tarafından Epir dedikleri Güney Arnavutluk bölgesini denetim altına almışlardır. İngiltere Yunanistan'a kısa süreli olsa da bir hava desteği sağlamıştır. Metaksas Hitler'i karşısına almak ve onu kızdırmaktan çekindiği için İngiltere'nin daha fazla desteğini istememiş ve Churchill'in asker gönderme teklifini geri çevirmiştir. Mussolinin aldığı darbe yenilmez diye nitelendirilen Mihver Ordusunun itibarını büyük ölçüde zedelemiştir.

Metaksas 1941 yılının Ocak ayında ölmüş, yerine Aleksandros Korizis geçmiştir. Korizis Hitler karşısında Metaksas'ın uyguladığı çekişen tavrı sergilememiş ve çoğunluğu Avusturyalı ve Yeni Zelandalı erlerden oluşan İngiliz askeri gücünü ülkesine kabul etmiştir. Hitler ise Sovyetler Birliği saldırısı öncesi Balkan kanadını kontrolü altına almak istemiş ve 6 Nisan 1941 tarihinde Yugoslavya ve Bulgaristan üzerinden Yunanistan'a saldırmıştır. Yunanistan karşısında zorluklar yaşamakta olan İtalyanın başarısızlığına öfkelenen Hitler duruma müdahale etmiş ve bir hafta gibi sürede hızla Yunan Ordusunu yenilgiye uğratmıştır. Yenilgi karşısında Yunan Başbakanı intihar etmiştir.

Atina, 23 Nisan 1941 tarihinde düşmüş ve İngiliz askerleri bölgeyi boşaltmışlardır. Kral II.George, hükümet üyeleri birlikte Girit adasına sığınmıştır. 1941 yılının Mayıs ayında o zaman için dünya askeri operasyonlar tarihinde bir ilk olarak Alman özel paraşütçü birlikleriyle ele geçirilen Girit de olmak üzere tüm Ege

²⁸ Oral Sander, **Siyasi Tarih 1918-1994**, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2005,s.143.

²⁹ Selim Deringil, **İkinci Dünya Savaşında Türkiye'nin Dış Politikası**, İstanbul,Tarih Vakfı Yurt Yayınları,2003,s.123.

³⁰ Oran, **a.g.e**, s.430.

Adaları ve Yunanistanın tamamı Almanya , İtalya ve Bulgaristan üçlü işgali altına girmiştir. Kralı temsil eden hükümet, 1941 yılının Nisan ayından itibaren Kahire’de kurulmuştur.Bu hükümetin başına Kral taraftarlığı özellikleri ön planda olan fakat Metaksas rejimi ile bağlantısı olmayan, İngiltere ile daima iyi ilişkiler içinde bulunmuş ekonomist ve Yunan Bankasının yöneticisi olan Emmanuel Tssoudere getirilmiştir³¹. Kral ilk olarak Londra’ya kaçmış ve 1943 yılının Mart ayından itibaren ise Kahire’de bulunmuştur. Sürgünde oluşturulan Yunanistan hükümeti aslında Kralın denetimi altında 1936 yılında oluşturulan Metaksas hükümeti ile aynı özellikleri taşımıştır. Alman işgali altındaki Yunanistan’da ise Almanlar, kendileri ile birlikte hareket edecek işbirlikçi bir hükümeti başa geçirmişlerdir.

Almanlar kendilerine sorun çıkarmayacak bir hükümeti başa geçirdikten sonra korkunç bir işgal politikası uygulamıştır. Bulgar göçmenlerini kullanarak, Batı Trakya ve Makedonya’nın bazı kesimlerini bu ülkeye işgal ettirmişlerdir. Tarımsal verimin yaşanan savaşlar ve işgaller neticesinde gitgide düştüğü 1941-1942 kışında Yunanistan’da yaklaşık 100.000 kişi kıtlıktan can vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Yunanistan’ın içinde bulunduğu durum karşısında duyarsız kalmamış ve yardım elini uzatmıştır. Türk Kızılay’ı Yunanistan’a yardım faaliyetleri kapsamında hazırlanan Kurtuluş gemisi ile birlikte, 13 Ekim 1941 tarihinde Türk yardım malzemelerini İzmir limanından Pire limanına götürmüştür.Gemi ilk seferinde 11.440 lira değerinde 50 ton buğday, pirinç, fasulye, sihi malzeme ve giyim eşyasını teslim etmiştir³². Kurtuluş gemisi 20 Şubat 1942 tarihinde yardım için seferini yaparken, Marmara adası açıklarında geçirdiği kaza sonucu batmıştır. Bu kaza Yunanistan’da büyük bir üzüntü ile karşılanmıştır.Yunan Meclisi Başkanı bu olay sonrasında Yunan Devletinin duyduğu derin acıyı içeren bir açıklama yapmış ve açıklama Yunan basınında yer almıştır.³³ Bu yardım faaliyetleri savaş süresince farklı gemilerle devam etmiştir.

Türkiye’nin Yunanistan’a yardımı, II.Dünya Savaşı sona erdikten sonra da devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları memur ve müstahdemleri maaşlarından 32550 lira tutarında para toplamışlar ve II. Dünya savaşında büyük feleketler geçiren Yunan demir yolları çalışanlarından ihtiyacı olanlara, bu para ile

³¹ Dominique Eudes, **Yunan İç Savaşı 1943-1949 Kapetanos**, İstanbul, Belge Yayınları, 1995, s.91.

³² Ulvi Keser, **Kıbrıs’ta Türk Yunan Fırtınası(1940-50,1960-70)**, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 2004, s.62.

³³ Başkanlık Cumhuriyet Arşivi, 28 Mart 1942, Kurtuluş Vapuruna Kazası Hakkında Dışişleri Bakanlığının Yazısı, Dosya No: 183.

ülkeden ihracına izin verilen gıda maddesi ve giyim eşyası almışlardır. Bunların ulaştırılması görevini Türk Kızılay'ı üstlenmiştir.³⁴

1941 Yılı'nın Nisan Ayında Almanlar Batı Trakya'ya girdiklerinde, Meriç bölgesinde bulunan Yunan birlikleri, komutanlarıyla birlikte vagonlara binerek Türkiye'ye sığınmışlardır. Türk subayları bu birlikler içerisinde bulunan Batı Trakya Türklerinin ayrılmalarını istemiştir. Türk makamları, Batı Trakyalı Mültecilere özel olarak itibar göstermiş ve Türkiye'de kalma hakkı tanımışlardır. Kendilerine serbest dolaşım belgeleri sunmuşlardır. İşgal döneminde Türkiye , bir sığınak haline gelmiştir.³⁵

Diğer işgal bölgelerinde olduğu gibi Naziler, Yunanistan'da bulunan ve özellikle Selanikte büyük bir yer tutan Yahudi nüfusa karşı inanılmaz bir kıyım gerçekleştirmiştir. Büyük çoğunluğu Selanikte yaşayan İspanya'dan göç eden Sefarad Yahudi nüfusunun hemen hemen tamamı 1943 yılı içerisinde oluşturulan toplama kamplarına gönderilmiş ve bunlardan bir daha haber alınamamıştır. Yunanistan'da işgal öncesi 77000 olan Yahudi nüfusundan 68000'i tutuklanmış ve bunların 66000'i öldürülmüştür. Alman hükümeti ile Türk hükümeti arasında 1943 yılı içerisinde Yunanistan'da yaşayan Türk yahudilerinin ne olacağı konusunda diplomatik temaslar gerçekleşmiştir. Türk hükümeti Alman hükümetine yaptığı girişimler doğrultusunda, Yunanistan'da yaşayan Türk Yahudilerinin, Türkiye'ye gönderilmesi yönünde talepte bulunmuştur.³⁶

2. İşgal Altındaki Yunanistan'da Oluşan Direniş Örgütleri

Almanların sebep olduğu katı işgal politikası Yunan halkının direnme gücünü artırmıştır. Alman işgali karşısında Yunanistan'da direniş örgütleri oluşmuştur. 31 Mayıs 1941'de Yunanistan'da komünistler ilk büyük eylem olarak Atina Akropol'de asılı duran Alman gamalı haçını sökmüştür. İşgal süresince Yunanistan'da komünistler politik kontrolü sağlamak ve üstünlük kazanmak maksadıyla çok çaba harcamışlardır. Komünist Parti önderliğinde 1941 yılının Eylül ayında "Ulusal Kurtuluş Cephesi" (EAM) kurulmuştur. EAM'ın kuruluşunda komünistlerin dışında

³⁴ Başkanlık Cumhuriyet Arşivi, 17 Ekim 1945, Yunanlı Demiryolculara Yardım Hakkında Ulaştırma Bakanlığının yazısı, Dosya No: 433.

³⁵ Rahmi Ali, **Yunan İç Savaşında Batı Trakya Türk Azınlığı**, Gümilcine, B.A.K.E.Ş. Araştırma Dizisi, 2009, s.6.

³⁶ Cemil Koçak, " İkinci Dünya Savaşı'nda Yaşayan Türk Yahudilerinin Akıbeti," **Tarih ve Toplum**, Aralık 1992, sayı 108, s.22.

küçük köylü toplulukları ve sosyalistlerde yer almışlardır. EAM direnişin siyasi kanadı olarak kurulmuştur. Askeri kanat olarak ise “Halkın Ulusal Kurtuluş Ordusu” (ELAS) kurulmuştur. Bu iki yapılanmanın dışında daha sonra Atina’da faaliyet gösteren “Birleşik Panhelenik Gençlik Örgütü” isminde bir gençlik örgütlenmesi olan (EPON) kurulmuştur.³⁷ Başlangıçta bir avuç direnişçi tarafından kurulan ELAS, daha sonra kendisine katılan insanların çığ gibi büyümesi ile çok büyük rakamlara ulaşmıştır. Komünist parti önderliğinde kurulan bu siyasi ve askeri yapılanmalar, işgal karşıtı mücadele içerisindeki en dirençli organizasyonlar olmuşlardır

Özellikle işgal güçlerinin Yunan siyasi hayatında yarattığı değişiklik, propaganda kaynaklarını iyi kullanan ve örgütlenme konusunda başarılı olan komünistlerin önünü açmıştır. Komünist yapılanmalar, kırsal kesimdeki halk arasında büyük bir umut kaynağı olmuştur. Alman işgali ile birlikte ülke içinde özellikle “Yunan Komünist Partisi” (KKE) ve EAM’in liderlik yaptığı kitlesel eylemler ve grevlerin sayısında büyük bir oranda artış yaşanmıştır. KKE liderliği, kurulduğundan itibaren iki farklı kutbun etrafında şekillenmiştir. Bu liderlerden ilki partinin genel sekreteri olan ve katı ve sadık bir Stalinci çizginin de temsilcisi olan Nikos Zahariyadis’tir. Kutbunun diğer ucunda yer alan liderler ise direniş safhasında daha çözümcü ve milliyetçi bir çizgiyi temsil eden George Siantos ile direnişçilerin 1946 ile 1949 arası askeri komutanlığını yapacak olan General Markos Vaphiades olmuştur. Zahariyadis 1936 yılında Metaksas yönetimi tarafından tutuklanmış ve hapse atılmıştır. Ülke 1941 yılında Alman işgali altına girdiğinde Almanlar, kendisini ünlü Dachau toplama kampına sürgüne göndermişlerdir. Bu tarihten, ülkeye tekrar döneceği 1945 yılına kadar KKE genel sekreterliği Siantos tarafından yönetilmiştir. Siantos direniş süresince milli duyguların hakim kılınmasını sağlamış, bunlara yön vermiş ve EAM-ELAS kontrolünü elinde tutmayı başarmıştır.³⁸

Bu dönem içerisinde, komünistlerin dışında diğer direniş unsurları da ortaya çıkmıştır. Bunların en önemlisi “Yunan Demokratik Ulusal Birliği” (EDES) ismindeki yapılanmadır. Bu yapılanma eski bir cumhuriyetçi subay olan ve Epir Bölgesinde bir gerilla lideri olarak çok sevilen Albay Zervas tarafından oluşturulmuştur.³⁹ Başlangıçta bütün oluşturulan direniş cephelerin ortak noktası,

³⁷ Fuat Göktürk, **Komşuda İç Savaş, İstanbul**, Yazılama Yayınevi, 2008, s.14.

³⁸ Andre Gerolymatos, “Greek Democracy on Trial: From Insurgency to Civil War 1943-49,” **The Review of International Affairs**, 2003, Volume 2, Issue 3, s.124,

³⁹ Eudes, **a.g.e** 23 EDES ve özellikle ELAS Yunan direnişinin en önemli unsurları olmuşlardır. Direniş güçleri Yunanistan siyasi hayatının değişmez çatışmalarını daima ilişkilerine yansıtmıştır.

sürgünde olan Krala karşı beslemiş oldukları olumsuz duygular ve ülkenin işgal altından bir an önce kurtarılması mücadelesi olmuştur.

Direnış başladığında EAM temsilcileri Kralın dönmesi ile rejim sorununun belirlenmesi meselesinin ancak savaşın bitmesi ve ülkenin işgal altından kurtulması sonrasında yapılacak bir halk oylaması ile çözülebileceği fikrini savunmuştur. Yunanistan dışında örgütlenme ise 1941 yılının Ekim ayında Kahire’de sürgünde oluşturulmaya çalışılan ordu içerisinde gerçekteşmiştir. Anti-faşist Askeri Örgüt (ASO) adını alan bu yapılanma, işgal altındaki Yunanistan ile işbirliği yapılarak ülkenin kurtarılmasını kendisine amaç edinmiş ve Yunanistan’da halkın isteklerine rağmen Metaksascı tipte bir hükümet kurulması çabasında olan faşist güçlere karşı olmuştur.

a. Direniş Örgütlerinin Başlattığı Eylemler

Yunanistan’da İşgal güçlerine karşı ilk direnişler Atina gibi büyük kentlerde gerçekteştirilen kitlesel eylemlerle başlamıştır. Bu eylemler işgal güçleri ve işbirlikçi kukla hükümetlerin şiddete başvurması yoluyla kanla bastırılmıştır. Komünist ve komünist olmayan Yunan direnişçileri 1942 yılı ilkbaharından itibaren ise direnişin yönünü değiştirmişler ve dağa çıkmışlardır. Direnişçilerin ilk doğrudan saldırıları 25 Kasım 1942’de Almanların Kuzey Afrika’daki kuvvetleri için yaşamsal önemi olan Almanya ile Pire arasındaki geçiş yolundaki Gorgopotamos köprüsünü havaya uçurarak gerçekteşmiş ve Mihver Güçlerinin ikmal ve ulaşım hatlarına büyük zarar vermişlerdir.1943 yılının Mart ayında ise Selanik-Lamia anayolu 6 kez kesilerek ulaşıma kapatılmıştır. Çeteler, bu şekilde ikmal ve ulaşım yollarına veya Mihver askeri güçlerine yönelik saldırılarla çok etkili eylemler gerçekteştirmişlerdir.⁴⁰

Direnışin başlangıcında EAM ve EDES arasında kurulan ilişkiler son derece iyi şekildedir. EAM ve EDES üyeleri ile 1943 yılı başlangıcından itibaren kendileri ile irtibata geçen İngiliz Özel Harekat Dairesi (SOE) birlikleri Ortadoğu İngiliz Komutanlığı tarafından planlanan askeri eylem planları ile Almanlara ve İtalyanlara karşı, direniş unsurları ile birlikte büyük zararlar vermişlerdir.İngiliz Özel Harekat Unsurları, monarşi karşıtı kimliğine rağmen sayıca üstün olan ELAS unsurlarını, Mihver karşısında daima desteklemiştir.⁴¹ SOE’nin işbirliği ve desteği, EAM-

⁴⁰ Eudes, A.e. s.62.

⁴¹Gerolymatos a.g.m.,s.125.

ELAS'ın değerini ve halk arasında tanınmışlığını artırmıştır. ELAS 1943 yılının baharında 5000 civarında bir güce sahip iken, yaklaşık 5 ay sonra bu sayı 40000 civarında bir rakama ulaşmıştır. Yunan Ordusunda görev yapan bir çok subay, işgal sırasında ELAS tarafına geçmiş ve Mihver Güçlerine karşı mücadeleye ELAS kanadında devam etmiştir.⁴²

İngilizler EAM ve onun askeri kanadı ELAS'a destek verseler bile bu örgütün varlığından daima rahatsızlık duymuşlardır. İngilizler'in sürgündeki Yunan Kralını destekleme politikaları ile özellikle sol görüşlü direniş örgütlerinin politikaları, çoğu zaman zıtlık içermektedir. İngiltere, direniş örgütlerini politika dışı örgütlenmelerle gelişmelerin dışına itmek istemiştir. Bu isteği, varlığını tamamen halk desteğine dayandırmış olan EAM tarafından desteklenmemiştir. İngilizlerin bu düşüneyi savunmalarında yatan diğer bir etken ise işgal sonrası oluşacak gelişmelerde, EAM çizgisinde oluşacak bir siyasi gelişimin varlığının ortadan kaldırmak fikri olmuştur. İngilizler direniş süresince ELAS'ın Almanlara karşı gösterdiği cesareti kırmaya çalışmışlardır. İngilizler Balkanlar'da Tito yönetimi ile birlikte kendi kontrolü altından uzaklaşan Yugoslavya'dan sonra geleneksel olarak denetimi altında tuttuğu Yunanistan'ın da kontrolden çıkmasından korkmuşlardır. İngilizler'in sahip olduğu bu siyasal görüş kendileri ile direnişin diğer güçlü kanadı olan ve General Zervas'ın kontrolündeki EDES'in işbirliği yapmasını sağlayacaktır. Churchill geleneksel İngiliz politikalarının bir uzantısı olarak, tehlikeli bulduğu ELAS'ın karşısına EDES'i çıkarmayı başarmıştır.⁴³

1943 yılında Müttefik güçleri Sicilya'ya başarılı bir çıkartma gerçekleştirmiştir. Harekat sonrasında İngiliz Generali Wilson Yunan direniş örgütlerine ithafen bir kutlama telgraf çekmiş ve şunları yazmıştır:

“Yunan partizanlarının tüm saflarına teşekkürlerimi ve yakın zamanda tüm Yunanistan'da kazandıkları büyük başarılar için en samimi tebriklerimi sunmak istiyorum. Tarafımızdan dakikası dakikasına hazırlanan ve tarafınızdan büyük bir dakiklikle gerçekleştirilen hareketler Müttefik ordularının Sicilya'da başarıya ulaşmalarını sağladı. Balkanlara yapılacak bir saldırıyı bekleyen Mihver böylece şaşırtıldı. İtalya için hazır bekletilen uçaklar ve birlikler Balkanlar'a yerleştirildi. Yunanistan'daki olaylar Mihveri

⁴² Gerolymatos, a.g.m.s.125.

⁴³ Göktürk, a.g.e, s.15.

şasırttı ve bu sayede büyük bir konvoy rahatça Akdeniz'i geçebildi. Andartelerin⁴⁴ gerçekleştirdikleri hareketin ne kadar tehlikeli olduğunun farkındayım.Partizanlara ve aynı zamanda sivil halka,müttefik amaçları karşısında gösterdikleri bağlılık için saygılarımı iletmenizi rica ederim. Savaş şu anda sona doğru ilerliyor. Savaş, Mihver'in kayıtsız şartsız teslim olmasıyla son bulacak.Yunan andertelerinin bir parçasını liderlerin de aynı güven ve aynı bağlılık içinde olduklarını bildirmek isterim.Yaşasın andarteler!"¹⁸ Temmuz 1943 General Wilson⁴⁵

Müttefiklerin Sicilya çıkartması ve sonrasında yaşanan gelişmeler, Yunan direnişçi güçleri arasında bağımsızlığı yakında elde edecekleri yönünde güçlü hisler uynmasını sağlamıştır.⁴⁶

İngilizler Kahire'deki Tsouderos tarafından yönetilen Yunan Hükümeti Başkanı için alternatif isimler arama çabalarına başlamışlardır. Aynı zamanda Mısır'da henüz sayıları 20000'den biraz fazla olan yeni bir Yunan Ortadoğu Ordusu oluşturulmuştur. Kahirede bulunan politikacılar, kendi otoritelerinin geçekleşmesi için kurulan yeni orduyu kullanmaya çalışmışlardır. Bu ordu içerisinde yer alan Metaksascı subaylarla, solcu subaylar arasında büyük bir mücadele yaşanmaya başlamıştır. Özellikle ASO'nun gösterdiği kararlı duruş sayesinde, monarşizm yanlısı subayların orduyu denetim altına alması isteği gerçekleşmemiştir.

b.İngilizlerin Direniş Örgütlerini Kontrol Altına Alma Çabaları

Sicilya'ya gerçekleştirilen başarılı operasyondan sonra Churchill, Yunanistan ve direniş unsurlarının politik geleceklerinin nasıl kontrol altına alınması konusunda yakından ilgilenmeye başlamıştır. 1943 yılının Ağustosunda EAM, EDES ile "Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Hareketi" (EKKA) direniş unsurlarından temsilciler, geleceğin Ulusal Birlik Hükümetinin yapısının oluşturulması maksadıyla İngilizler tarafından Kahire'deki Yunan Hükümeti ile görüşmeye götürülmüştür.⁴⁷ İngilizler ve sürgündeki Yunan Kralı ile ilk resmi temas 16 Ağustos 1943'de İngiliz Büyükelçisi tarafından düzenlenen ve Kralın evinin bahçesinde yapılan yemekte gerçekleşmiştir. Temsilciler bu kısa ve amacına uymayan görüşmenin ardından iki gün sonrasında

⁴⁴ Eudes'in Kitabında Yunan Direniş Savaşında Mücadele Eden İnsanlara Halk Tarafından Verilen İsim.

⁴⁵ Eudes,A.e 90.

⁴⁶ Gerolymatos,a.g.m,s.125.

⁴⁷ Gerolymatos,a.g.m,s.125.

görüşme talebinde bulunmuşlardır. Bu görüşmede daha önce ne söyleyeceklerini kararlaştıran üç örgüt adına EAM temsilcisi konuşmuştur. Temsilci, Kraldan yapılacak halkoylamasına kadar yurtdışında bulunmasını istemiş ve halk, kralın dönmesini ister yönde oy kullanırsa, hiçkimsenin buna engel olmayacağını açıklamıştır. Kral, kendisine yapılan bu açıklama karşısında düşüncelerini Kahire'den Churchill'e çektiği bir telgraf ile belirtmiştir. Bu telgrafında kral Yunanistan'da gerilla çetelerini temsil ettiklerini söyleyen bazı kişilerin kendisine ülkeye ancak yapılacak bir halk oylamasından sonra dönebileceğini ilan etmesi yönünde baskı yaptıklarını söylemiş ve bu çıkış karşısında son derece güç durumda kaldığını belirtmiştir. Kral kişisel eğiliminin; İngiltere'yi terk etmeden önce Churchill ile beraber karşılaştırdıkları politikaya devam etmek olduğunu söylemiş ve ortaya çıkan siyasi gelişmeler neticesinde Yunanistan'a kendisine bağlı askeri birliklerle dönmesini gerektirdiğini söylemiştir. Bu telgrafa Churchill, aynı gün içerisinde cevap vermiştir. Cevabında özet olarak İngiliz hükümetinin kralın yanında olacağını ve daima destekleyeceğini belirtmiştir.⁴⁸ Bu açıklama ile birlikte İngilizler, Yunan hanedanlığından vazgeçmeye niyetleri olmadıklarını göstermişlerdir.

Kahire'de görüşmeler devam ederken İngiliz Ordusunda Yunan İşleri ile sorumlu General Smuts, Churchill'e gelişen durum hakkında tespitlerinden oluşan bir telgraf göndermiştir. İngilizlerin özellikle gelecekte oluşturmak istedikleri yapıyla ilgili olarak görüşlerini anlatması açısından önemli tespitler içeren telgrafta General Smuts özetle şunları söylemiştir:

“Yunanistan'ın müttefiklerce işgal edilmesinden hemen sonra rejimi belirleyecek bir halkoylaması ya da genel seçim, ülkenin içinde bulunduğu genel hava nedeniyle bir iç savaşa olmasa da bir iç mücadeleye yol açabilir. Kral George ve Kraliyet ailesi Müttefik yönetimine moral destek sağlamak ve otorite kazandırmak amacıyla Yunanistan'a dönebilirler. En büyük korkum, müttefik işgalinden sonra, yöredeki duruma güçlü bir el tarafından hakim olunamaması halinde, halkın hoşnutsuzluğunun sadece Yunanistan'a ait değil, diğer Balkan ülkelerinde de alevlenmesiyle birlikte bir kaos durumunun ortaya çıkmasıdır. Bu halklar arasında gevşek bir politika izlememiz halinde, bir karışıklık dalgasıyla ve komünizmin Avrupa'nın bu bölümüne temelli yerleşmesi gibi bir durumla karşılaşmamız mümkündür. Yunanistan'daki durum başımıza büyük işler açabilir. Bu meseleyi Başkanla, gelecekteki politikanın en önemli sorunu olarak görüşmeye hazır olmanız gerekiyor. Bölünmüş ve tahrip

⁴⁸ Eudes, a.g.e 109.

edilmiş bir Avrupa'nın Bolşevikleştirilmesi bir olasılık olarak gündemde bulunuyor, buna, ancak Müttefiklerin geçici kontroluyla, bölge halkına iş olanakları bulunması ve besin maddesi tedarikiyle karşı durulabilir.”⁴⁹

Görüşmeler ilerledikçe İngilizlerin direniş örgütlerini Kahire'ye işgal sonrası Yunanistan'da nasıl bir düzen kurulması yolunda fikirlerinin öğrenmek için çağırıldığı ortaya çıkmıştır. Toplantı devam ettikçe Kahire'de yer alan direniş örgütleri temsilcileri arasında fikir ayrılıkları oluşmaya başlamıştır. EDES'in liderleri İngilizlere ve onların savunduğu Yunanistan'da kurulması istenen monarşi yönetimine sıcak bakmışlardır. EAM ve EKKA delegeleri ise ortak bir cephe oluşturmuşlar ve İngilizler'in bu konuda fazla umutlanmasına engel olmuşlardır. Bu delegeler bir Yunan Ulusal Birlik Hükümetinin oluşturulmasını teklif etmişler ve teklifleri Kahire'deki Cumhuriyetçi bakanlar arasında sıcak karşılanmıştır. 19 Ağustos tarihinde bu bakanlardan sekiz tanesi Başbakan'a, halk anayasal rejimin yeni biçimini belirleyene kadar, Kral'ın Yunanistan'a dönmesine karşı olduklarını bildiren bir Nota vermişlerdir. Bu Nota karşısında Başbakan siyasi çekingenliğine devam etmiştir. Kral, hiç hoşlanmadığı bu fikir karşısında Kahireyi terkederek Lübnan'a çekilmiştir. EAM delegeleri Ortadoğu Yunanistan Ordusu üzerinde bağlantı kurmak amacıyla Kahire'de ASO ile temas kurmuşlardır. Delegelerin Kahire'de yaptığı temaslar İngilizleri çok rahatsız etmiştir. İngiliz yetkililer, delegelerin Kahire'yi terk etmeleri gerektiğini kibar bir dille belirtmişlerdir.

c. Direniş Örgütlerinin Kendi Aralarındaki Mücadeleri

13 Eylül 1943'de delegeler Kahire'den dönmüşler ve direniş de parçalanmıştır. Kahire dönüşünde özellikle KKE, Anglo-Amerikan güçlerin ülkede monarşi ile birlikte sağ kanat hükümeti kuracağı fikri doğrultusunda hareket etmiştir. Bu fikrin oluşması ile birlikte EAM-ELAS çizgisi iki temel düşünce arasında karar vermek aşamasına gelmiştir. ELAS ya ülkedeki rakibi olarak gördüğü EDES dahil bütün işgal güçlerini yok edecek ya da işbirliği yapacaktır.⁵⁰ EAM-ELAS yönetimi Ekim 1943'den itibaren birinci fikir doğrultusunda mücadeleye başlamıştır. İngilizler, Alman işgali sonrasında tasarladıkları Yunanistan'ın oluşması için, ELAS

⁴⁹ Eudes, **a.g.e** 110.

⁵⁰ Gerolymatos, **a.g.m**, s.125.

karşısında sadece monarşi yanlısı EDES'i desteklemeye başlamışlardır.⁵¹ ELAS ve onun partizanları arasında büyük bir saygınlığı sahip eski bir topçu subayı, gerilla lideri Aris, EDES lideri Zervas'ın Kral ve Monarşiden yana tavır almasına tepki göstermiştir. 9 Eylül 1943'de İtalyanlar ile bir barış anlaşması yapılmıştır.

Bu anlaşma neticesinde ülkenin tüm iç bölgeleri kurtulmuştur. İtalyanlar'dan kalan silahların teslim alınması meselesi de direniş örgütleri arasında tansiyonu yükselten bir durum olmuştur. ELAS yönetimi diğer direniş unsurlarından çok daha hızlı davranarak tüm silahlara el koymuştur. Almanlar, İtalyanların bıraktığı silahların direnişçilerin eline geçmemesi yönünde çaba sarfetmişlerse de bu konuda başarısız olmuşlardır.

1943 yılının 14 Ekiminde Almanlar bir ateşkes anlaşması gerçekleştirmek amacıyla direniş güçlerine ve İngiliz askeri misyonuna toplantı teklif etmişlerdir. EDES ve İngiliz askeri misyonu toplantıyı kabul etmiş fakat EAM- ELAS çizgisi toplantıyı reddetmiştir. Aynı zamanda işbirlikçi olduğu gerekçesiyle EDES'e karşı saldırıya geçmiştir. Bu ileride gerçekleşecek çatışmalarında başlangıcı olmuştur. Yunan İç Savaşı üç safha şeklinde gerçekleşmiş ve Ekim 1943'de ELAS ile EDES arasında başlayan çatışma 1949'a kadar sürecektir. Mücadelenin başlangıç safhası olarak kabul edilmiştir. Direniş örgütleri arasında gerginlik en üst seviyeye gelmiştir.⁵²

İngilizler, Ekim 1943 tarihinden itibaren ELAS'a yapmış oldukları maddi desteği kesmişler, sadece EDES'e destek olmuşlar ve ELAS'ı engellemeye çalışmışlardır. ELAS sayıca üstün olmasına rağmen EDES İngilizlerden çatışmalar boyunca para ve silah desteği almıştır. Desteklenen EDES ELAS unsurlarına zarar vermeye başlamıştır. İngilizlerin Mihver Güçlerine etkili bir mücadele örneği gösteren ELAS'ı artık Alman yenilgisinin hemen hemen görüldüğü zamanlardan itibaren desteklememesi, kendi politikalarına uygun olarak direnişi bölme çabasının sonucu olarak gerçekleşmiştir. İngilizler savaş sonrası Balkanlar'da kurmak istedikleri düzen açısından EAM-ELAS çizgisini kendilerine engel olarak görmüşlerdir. Yunanistan'daki direniş unsurları ile İngiliz Özel Harekat unsurları arasında irtibatı sağlayan Tuğgeneral Eddie Myers, 1943 yılında yazdığı raporda

⁵¹ Gökürk, a.g.e.s.15.

⁵² Ali, a.g.e.s.11.

Yunanlı ve İngiliz tüm ajanlarına savaş sonrası EAM-ELAS'ın politik güç sağlayacak girişimlerini ortadan kaldırma emrini verdiğini yazmıştır.⁵³

Almanlar İtalyanların teslim olması sonucunda Yunanistan'da kontrolü ele geçirmek için müthiş bir misilleme hareketine girişmişlerdir. Almanların 1943 yılının Kasım ve Aralık ayında giriştikleri misilleme hareketlerinde yaklaşık 1100 kişi hayatını kaybetmiştir⁵⁴. Almanlar, aynı zamanda direniş güçlerinin birbirlerine düştükleri olumsuz durumdan menun kalmışlardır. Teslim anlaşmasını imzalayan General Tsolakoglou'nun başında olduğu kukla hükümet, Güvenlik Taburları adı verilen bir yapılanmaya gitmiştir. Almanların denetiminde gönüllü Yunanlılardan oluşturulan bu taburlar, gerçekleştirdikleri korkunç eylemler ile büyük gaddarlıklar sergilemişlerdir. Bütün Yunanistan'da dış düşmanlardan çok bu kişilerden korkulmuştur. Hedefleri komünistler, liberaller, sendikacılar gibi direnişe destek veren kişiler olmuştur.

Müttefikler, savaş planları açısından bazen Almanlara karşı hep beraber direnen Yunanistan'a ihtiyaç duymuştur. Müttefikler, Fransa'ya yapılması planlanan çıkartma öncesinde, Yunanistan'da bulunan Alman birliklerinin planlarına engel olmaması için Alman güçlerinin bu ülkede kalmasını istemişlerdir. İngilizler kendi politikalarına destek sağlamak maksadıyla Kral'a, kendisi dönene kadar Atina Başpiskoposu Damaskinos'un kendisinin temsilcisi olmasını önermişlerdir. Kral, fikrini aldığı Roosevelt'in etkisiyle bu öneriyi kabul etmemiş ve Londraya dönmüştür. İngilizler aynı zamanda direniş örgütlerine kendileri arasında yetki alanı paylaşımını içeren bir teklif sunmuşlardır. Bu teklifte Yunanistan %70 ELAS ve %30 EDES yetki alanlarına bölünmüştür. General Zervas da bu teklifi kabul etmemiş ve İngilizler'i kendisini daha iyi ödüllendirmemeleri karşısında desteklemeyeceği yönünde tehdit etmiştir. Bütün bu gelişmeler doğrultusunda 4 şubat 1944 tarihinde direniş örgütleri arasında bir ateşkes anlaşması imzalanmıştır. 21 Şubatta Yunanistan'da Plaka adındaki bir bölgede İngiliz askeri misyonu ile direniş örgütleri arasında durum değerlendirmesi ve ulusal birliği sağlama çabası olarak adlandırılacak bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferansın neticesinde işbirlikçi Yunan hükümetini mahkum eden ve güç birliğini kabul eden Plaka Anlaşması imzalanmıştır. Bu görüşmelerin sonucunda direniş için ortak bir platform oluşturma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Plaka anlaşması direniş örgütleri arasında

⁵³ Eleni Fourtouni, **Yunanistan'da Direnen Kadınlar**, İstanbul, Koral Yayınları, 1990, s.41.

⁵⁴ Eudes, **a.g.e** ,133.

geçen çatışmanın birinci kısmının sona erdiğini gösteren geçici bir uzlaşma olmuştur.⁵⁵

EAM siyasal faaliyetlerini devam ederek 18 Nisan 1944 tarihinde geçici bir hükümet kurduğunu açıklamıştır. Bu hükümete Ulusal Kurtuluş İçin Politik Komite adı verilmiştir. Hareket Nisan ayının sonlarında bir seçim örgütlemiş ve Ulusal Direniş meclisine 100 milletvekili sokmayı başarmıştır. Kurulan bu hükümet ve komite, Kahire'deki diplomatik çevreler arasında çok iyi karşılanmamıştır. EAM, Mısır'da üslenen Yunan silahlı güçleri arasındaki taraftarlarını ASO sayesinde ayaklandırmayı başarmıştır. ASO'nun organize ettiği binlerce subay, 31 Mart 1944'de Kahiredeki hükümetin Başbakanı Tsouderos'a istifa etmesi ve bir Ulusal Birlik hükümeti kurulması yönündeki dilekçelerini sunmuşlardır. Bu gelişme karşısında Başbakan istifasını sunmuştur. İngilizler ayaklanan unsurları etkisiz hale getirmeye çalışmışlardır. Kral 13 Nisan 1944 tarihinde Kahire'ye gelmiş, Tsouderos'un istifasını kabul etmiş ve olmayan kabinenin başına ünlü Yunan Politacı Eleftrious Venizelos'un oğlu Sofokles Venizelos'u atamıştır. Ayaklanma İngilizler tarafından bastırılmış ve Yunanistan Ortadoğu Ordusuna son verilmiştir.

Gelişmeler İngilizlerin istediği yönde olmuş, temizlik hareketından sonra tamamı ile Krala bağlı bir ordu kurulması yönünde çabalar başlatılmıştır. Ayaklanmaya karışan 18500 asker, Kuzey Afrika'daki İngiliz esir kamplarına gönderilmiştir. Buna karşılık ordu içerisindeki kralcı unsurlardan askeri oluşum çabaları başlamıştır.⁵⁶ Bastırılan ayaklanma sonucunda bir Yunan hükümeti kurulması gündeme gelmiştir. Kurulacak bu Yunan Hükümetine Başkanlık yapması için Venizelos İngilizler tarafından uygun görülmemiş ve yerine Sosyal Demokrat Parti'nin lideri olan George Papandreu 26 Nisan 1944 tarihinde görevi Venizelos'dan devralmıştır. Sürgündeki hükümetin başına geçmek için Yunanistan topraklarından gizli olarak ayrılan George Papandreu, Atina'dan Çeşme'ye ulaşmış, oradan da İzmir, Ankara ve Adana'ya geçerek maceralı bir yolun sonunda Mısır'a varmıştır.⁵⁷

⁵⁵ Gerolymatos, a.g.m, s.126.

⁵⁶ Göktürk, a.g.e, s.16.

⁵⁷ Ali, a.g.e, s.13.

3.Yeniden Yunan Ulusal Ordusu Kurma abaları

Sürgün hükümetine Başbakan olarak atanan Papandreu, 17 Mayıs 1944’de Lübnan’da bir konferans düzenlemiş ve Ulusal Birlik Hükümeti kurmak istemiştir. Bu konferansa direniş örgütünü temsilen delegeler davet etmiştir. Konferans sonucunda Yunanistandaki direniş örgütlerini kontrol altına alınmasına yönelik bir dizi karar sonuç olarak ortaya konmuştur. Önerilen anlaşma metnine göre Ortadoğu’daki Silahlı Güçler’in Yunan Anavatanı’nın bayrağı altında yeniden oluşturulması istenmiştir. Bu kararlar alınması istenen önlem, Ulusal Ordu’nun yeniden örgütlenmesi olduğu kadar ELAS’ın dağıtılması çabası olmuştur. Anlaşma metni ile ortaya konulan kararlardan bir tanesi de, kurtuluştan sonra Yunan halkının kendi hükümet tipini kendi egemenlik haklarını kullanarak belirlemesi için oluşturulacak yasa ve düzenin Müttefik güçleriyle işbirliği halinde yeniden sağlanacak, maddesi olmuştur. Bu karar ileride işlere kimlerin karışacağına belirtisi olmuştur. Kurulacak bu hükümette Papandreu, EAM mensuplarına önemsiz bakanlıklar teklif etmiş fakat kabul görmemiştir. Daha sonrasında EAM yönetimi geri adım atmış ve Lübnan konferansında önerilenleri kabul etmiştir. Papandreu 25 Mayıs 1944’de kralın huzurunda yemin ederek, 20 Bakandan oluşan hükümetini kurmuştur. EAM, Papenderau hükümetinde etkisiz bir konuma gelmiş ve askeri birimlerini İngiliz komutasına vermeyi kabul etmiştir.⁵⁸

EAM delegelerinin Lübnan’da kabul ettiği anlaşma metni ve kurulan hükümette var olma çabası dağ yönetimi tarafından kabul görmemiştir. Bu anlaşma metni, özellikle dağ kadrosu ile politik kadro arasında tartışmalara neden olmuştur. Bu arada 1944 yılı 28 Temmuz’unda bir Sovyet Heyeti Yunanistan’a gelmiş ve ELAS ile irtibat kurmuştur. Sovyet yetkilileri, yapılan görüşmeler sonucunda ELAS’ın Lübnan’da alınan kararları desteklemeleri ve hükümette yer almaları konusunda kendilerini uyarılmışlardır. Bu baskı ile birlikte uzun tartışmalar sonrasında dağ kadrosu Lübnan’da alınan kararları uygulamıştır. Bu baskının altında özellikle KKE’nin olayların politik ve askeri gelişmeleri karşısında büyük bir belirleyici olan İngiliz yönetimi karşısında, Sovyet Komünist partisinden destek görmek isteği etkili olmuştur. Bu gelişmeler neticesinde Ulusal Birlik Hükümeti tarafından tekrar Lübnan’a çağrılan EAM temsilcileri, kendileri için tam bir

⁵⁸ Eudes, a.g.e s.162.

teslimiyet anlamına gelen Caserta anlaşmasını 26 Eylül 1944 tarihinde imzalamışlardır. Bu anlaşmada önemli bir karar kabul edilmiş ve Ulusal Birlik Hükümeti, Yunan Ulusal Ordusunun başına bir İngiliz Generali atamıştır. Bu anlaşma aynı zamanda Almanların ülkeyi terk etmeleri sonrasında direniş örgütlerinin ülkenin kalbi Atina'ya girişini yasaklamıştır.⁵⁹

Direniş örgütleri içinde en güçlüsü olan ELAS'a böylece bir darbe indirilmiştir. Gerçekte İngilizler Almanların Yunanistan'ı terk etmesiyle birlikte kontrolü ele geçirme planlarını desteklemek için bu politik manevraya başvurmuşlardır. İngilizler öncelikle Atina'nın ve ülkenin kontrol altına alınması yönündeki askeri planlarını hazırlamışlardır. Bu plan karşısında kendilerine tek engel olabilecek ELAS'ı ortadan kaldırmak istemişlerdir. EAM, Yunanlı bir General'in Orduya kumanda etmesine itiraz etmiştir.

Lübnan'da bu gelişmeler yaşanmadan önce, özellikle Churchill geleneksel İngiliz diplomasinin tüm becerilerini kullanmaya çalışmıştır. Savaş sonrası komünist bir Yunanistan kurulması korkusu her zaman var olan Churchill, geleneksel İngiliz çıkarlarının korunması, Romanya üzerinde Sovyet hegemonyası oluşturulması ile Yunanistan üzerinde İngiliz üstünlüğü sağlanması politikasını benimsemiştir. Buna uygun olarak 9 Ekim 1944 tarihinde Moskova'da Stalin ile tarihe yüzdeler anlaşması olarak geçen anlaşmayı yapmıştır. Churchill, Romanya'nın üzerinde yüzde 90 Sovyet Hakimiyetine karşılık, Yunanistan üzerinde yüzde 90 İngiliz hakimiyetini teklif etmiştir. Buna karşılık Yugoslavyayı da yarı yarıya paylaşmayı önermiştir. Kendisinin yaptığı bu teklif Stalin tarafından onaylanmıştır. Bu plarlardan KKE ile onun direniş örgütlerinin haberi olmamıştır.⁶⁰

Ekim 1944 tarihinden itibaren Almanlara ait unsurlar Yunanistan'ı terk etmeye başlamıştır. Almanlar gelişlerinde olduğu gibi ülkeyi terk edişlerinde de büyük zararlar vermişlerdir. Hitler'den gelen mesajda Yunanistan'da işleyen tüm tesislerin tahrip edilmesi emredilmiştir. Bu sırada aslında ülkenin askeri olarak stratejik kontrolü ELAS unsurlarının hakimiyetinde kalmıştır. Yunan ankarasının ve bir çok Yunan adasının kontrolü ELAS'ın eline geçmiştir⁶¹. ELAS ülkeyi terk eden Amanlara karşı son darbeyi vurmak istemiş fakat EAM yönetimi buna izin vermemiştir. ELAS, Almanlar ülkeyi terk ederken aslında Atina civarında üstün

⁵⁹ Eudes, a.g.e 191.

⁶⁰ Oran, a.g.e, s.471.

⁶¹ Gerolymatos, a.g.m, s.128.

sayıda birlikleri ile şehrin kontrolüne kolayca ele geçirebilecek güçtedir. KKE politik bürosu bu duruma yayınladığı mesajlarla engel olmuştur. 6 Ekim 1944 tarihli mesajında KKE, kamu düzenin sağlanması ve normal bir hayata dönülmesi görevinin Ulusal Birlik Hükümetinin görevi olduğu belirtmiş ve anlaşmalarla belirtilen bu duruma göre hareket edilmesini istemiştir.⁶² 12 Ekim 1944 tarihinde Yunan halkının coşkulu protestoları eşliğinde, Atina'daki tüm Alman birlikleri ülkeyi terk etmiştir. KKE'nin bu mesajını uygulayan ELAS, Atina'yı ele geçirme şansından vazgeçmiştir. Bu karar, zafer sonrasında tüm hayalleri Atina'ya girmek olan ELAS'ı oluşturan partizanlar üzerinde, büyük bir çöküntü oluşturmuştur.

İngilizler, Manna adını verdikleri Atina'nın Yunan Ulusal Ordusu adı altında kontrol altına alınması hareketini 13 Ekim 1944 tarihinden itibaren başlatmışlardır. Havadan indirilen özel komando birlikleri ile Atina yakınlarındaki Pire limanının kontrolü sağlanmıştır. 15 Ekim 1944 tarihinde ise başlarında İngiliz Generali Scobbie'nin bulunduğu iki İngiliz Tugayı karaya ayak basmıştır. İngiliz askerleri adeta bir kurtarıcı havasında Atina'ya girmiş ve halk tarafından coşkuyla karşılanmıştır. Bu sırada sürgündeki Ulusal Birlik Hükümeti de ünlü Yunan kruvazörü Averof'tan Yunanistan topraklarına çıkmış ve coşkuyla karşılanmıştır. Kral, ülkede seçimler yapılincaya kadar dönmeme kararı almış ve Londra'ya yerleşmiştir.

Başlangıçta zafer sarhoşluğu içerisinde coşkulu karşılamalar gösterilmiş olsa bile Yunanistan'da bir çok soruna çözüm bulmak gerekmiştir. Hükümet ile halk arasında kopukluklar Papadreu'nun dönüşünde Atina'daki Anayasa Meydanı'nda yaptığı konuşmada ortaya çıkmıştır. İngilizler için en önemli mesele ise ELAS'ın dağıtılması ve ulusal bir ordu kurulması isteği olmuştur. İngilizler, ELAS'ın dağıtılması çabası için işgal döneminin Almanlarla işbirliği yapan faşist örgütlerine destek sağlamaktan çekinmemişlerdir. İngilizler bu örgütlere kendi sağlamak istedikleri düzene yardımcı oldukları için izin vermişlerdir. Aynı zamanda işgal sırasında Almanların emrinde çalışan Güvenlik Taburlarına hiç bir müdahalede bulunulmamıştır. İngilizler bu güçleri, ileride çıkacak İç Savaş öncesi kullanılacak güçler olarak değerlendirmiştir. Papandreu, bu sırada Güvenlik Taburları içerisindeki çeteci unsurlardan Ulusal Savunma örgütü kurma çabaları içine girmiş ve ELAS'ın şehirlerde oluşturduğu sivil savunma teşkilatlarına hakim olmak istemiştir.⁶³

⁶² Eudes, a.g.e 191.

⁶³ Eudes, A.e, 208.

Ülkede bunlar yaşanırken KKE Merkez Komitesi yasalara uymak konusunda ısrar ettiği için gelişmeler karşısında çaresiz kalmıştır. Churchill ise EAM-ELAS çizgisini, direniş sırasında gösterdiği bütün çabaların dışlanarak müdahale edilmesi gereken bir düşmanmış gibi gösterme çabalarına girişmiştir. İngiltere'ye çektiği mesajda EAM ile İngiliz birlikleri arasında bir çatışma çıkacağından bahsetmiş ve ülkede arzu ettiği çatışma ortamının gerçekleşebileceğini anlatmıştır. Bu doğrultuda Yunanistan'da var olan mevcut güçlerine ek olarak Hintlilerden oluşan bir Tümen, 10 Kasım 1944'de Yunanistan topraklarına İngiliz hükümeti tarafından sevk edilmiştir.

Gelişmeler karşısında ilk girişim ELAS'ın komutanları kanadından gelmiştir. Komutanlar 10 Kasım 1944'de Lamia şehrinde bir toplantı düzenlemiş ve İngilizlerin tutumu karşısında bir durum değerlendirmesi yapmışlardır. Partizanların lideri konumundaki Aris'in İngilizlere karşı bir müdahale yapılması yönündeki görüşleri, diğer komutanlar tarafından desteklenmemiştir. Gelişmeler karşısında kararsız kalan KKE Merkez Komitesi, Yugoslavya'da Tito ile görüşmüş ve İngilizler ile çıkabilecek olası bir çatışmada destek aramışlardır. 1944 yılının Kasım ayının sonlarına doğru ELAS 49000 askeri içeren iki tümen gücü ve küçük donanmasıyla savaş emri vermiştir. Bu gücün dışında ELAS, Atina'da bulunan 22000 kadın ve 45000 erkekten oluşan yedek bir güç oluşturmuştur. ELAS birlikleri gerilla savaşı taktikleri açısından geniş bir tecrübeye sahip olmuşlardır.⁶⁴ 29 Kasım 1944'de Başbakan Papandreu'nun bilgisi dahilinde İngiliz komutan, tüm ELAS unsurlarının 10 Aralık tarihine kadar silah bırakmaları yönündeki emrini açıklamıştır. ELAS'ı silah bırakmaya götürecek bu girişimler ülke yönetiminde krize neden olmuş ve 1944 yılı Aralık ayında hükümet içerisinde yer alan EAM bakanları, bakanlar kurulundan istifa etmişlerdir. EAM'ın Anayasa Meydanında 3 Aralık 1944 tarihinde düzenlediği gösteri polis tarafından 28 ölü ve 100'den fazla yaralı ile kanla bastırılmıştır.⁶⁵ Bunun üzerine ELAS saldırıya geçmiş ve İngiliz güçleri ile çatışmıştır. İngilizler ELAS unsurlarına karşı 60000 civarında asker kullanmış ve Atina savaşı olarak adlandırılan çatışmalar 44 gün süreyle devam etmiştir.⁶⁶ Churchill olaylara bizzat el koymuştur. Papanderau yerine General Palastiras getirilmiş ve Kral yerine vekil olarak Başpiskopos Damaskinos geçmiştir.

⁶⁴ Gerolymatos, **a.g.m**, s.128.

⁶⁵ Göktürk, **a.g.e**, s.16.

⁶⁶ Göktürk, **A.e**,

Atina çarpışmaları, takviye edilen İngiliz orduları sayesinde 1945 yılı Ocak ayında durdurulmuştur. Şubat ayında siyasi krizin çözülmesi amacıyla Atinanın bir semtiyle aynı adı taşıyan Varkiza anlaşması 12 Şubat 1945 'de yapılmıştır. Anlaşmayı KKE adına genel sekreter Siantos imzalamıştır. ELAS anlaşma gereği silahsızlanma sözü vermiş ve siyasi af istemiştir. ELAS askeri anlamda yenilgiyi kabul etmiştir Yapılacak seçimlerden sonra monarşi için halk oylamasının 1948 yılında yapılması kararlaştırılmıştır.⁶⁷ ELAS'ın askeri kanadının en önemli isimlerinden ve partizanların lideri konumundaki Aris, anlaşmaya uymayacağını ilan etmiştir. KKE yönetimi ile ters düşen Aris intihar ya da cinayet olarak sebebi tespit edilemeyen bir şekilde 21 Haziran 1945 tarihinde yaşama veda etmiştir.⁶⁸

Bu anlaşma, savaş sonrası yaşananlar hesaplaşmasından öteye geçememiştir. Yaşanan korkunç olaylar Yunan halkını derinden sarsmış ve insanlar arasındaki ilişkilerde kin, intikam atmosferi oluşmuştur. Ülkede iktidarların yarattığı boşluklarda bunu çoğaltmıştır. 1945 yılı Aralık ayı sonunda Liberal Parti lideri Sofulis önderliğinde nispeten güçlü bir iktidar oluşturulmuştur.

B. II.DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA YUNANİSTAN'DA İÇ SAVAŞ (1946-1949)

1. İç Savaşın Başlaması

Ülkede 1945 yılının sonlarına doğru İngilizlerin desteğini de alarak başa Liberal Parti lideri Sofulis gelmiştir. Onun yönetiminde kurulan koalisyon hükümeti, kendinden önce kurulan hükümetlerden daha tutarlı bir tablo çizmiştir. Yunanistan 1936 yılından itibaren demokratik seçimlerin yapılmadığı bir ülke olmuştur. Sofulis, uzun zamandır seçime gitmeyen ülkesi için yapılacak seçimin tarihini, 31 Mart 1946 olarak bildirmiştir.⁶⁹ Seçimlerin sonrasında 1948 yılında Kralın ülkeye dönmesinin oylanacağı bir halk oylamasının yapılacağı, yine Başbakan Sofulis tarafından duyurulmuştur.

⁶⁷ Gerolymatos, a.g.m., s.129.

⁶⁸ Ali, a.g.e, s.19.

⁶⁹ Clogg, a.g.e s.169.

1946 yılının başında Sofulis yönetimi siyasi bir af ilan etmiş ve politik suçlu 60 bin civarında solcuyu serbest bırakmıştır.⁷⁰ 1946 yılının başlangıcından itibaren eski ELAS mensupları tarafından dağlarda özsavunma sistemi adında küçük örgütlenmeler başlamıştır. Varkiza anlaşmasından, 31 Mart 1946 yılı seçimlerine kadar dönemde hükümet güçleri ve aşırı sağcı çeteler tarafından, ELAS'ın eski mensuplarından 1289'u öldürülmüş, 6671'i yaralanmış, 31632'si işkence görmüş 84931'i tutuklanmış ve 8624'ü hüküm giymiştir. Komünistlere ait 677'i binaya saldırılmış ve EAM'ın 165 kadın üyesine tecavüz edilmiştir.⁷¹ Komünist Parti içinde meşru yol mu takip edileceği yoksa silaha mı başvurulacağı tartışmaları başlamıştır

Alınan seçim kararı özellikle KKE ve EAM kontrolü altındaki sol gruplar tarafından onaylanmamış ve seçime katılmama kararı alınmıştır. Bu sırada seçimleri boykot etmek ve istenilen tarihten daha ileri tarihe çekilmesi yönünde EAM önderliğinde bir dizi grev ve gösteri düzenlenmiştir. Komünist Parti Genel Sekreteri Zaharyadis genel seçimleri boykot etme çağrısından sonra, seçim öncesinde bir hedefe silahlı saldırı düzenlenmesi için Makedonya'daki parti örgütüne bir mesaj göndermiştir. Makedonya Komitesinin lideri Markos Vafiyadis, hedef olarak, daha önce ELAS'lı üç kişinin öldürüldüğü Litohoron' kasabasını seçmiştir. 30 Mart 1946 tarihinde, ülkede yapılacak genel seçimlerden bir gün önce, 33 kişi Litohoron'a girerek jandarma birlikleriyle çatışıp, karakolları ateşe vermişlerdir. 12 jandarmayı öldürtükten sonra, İngiliz birliklerinin olay yerine yaklaşmaları üzerine, hiç yara almadan geri çekilmişlerdir. Bu saldırı Yunan İç Savaşını başlatan bir kıvılcım olmuştur. Saldırıdan sonra bir çok ELAS mensubu silaha sarılıp, dağlara çıkmıştır. Varkiza anlaşması sonunda silah bırakmayı reddedip Yugoslavya'ya iltica etmiş olan 3000 kadar silahlı solcu partizan, Yugoslavya'da bulunan mülteci kampını terk etmiş ve ELAS saflarına katılmışlardır.⁷²

Silahlı bu eyleme rağmen genel seçimler 31 mart 1946 tarihinde gerçekleşmiştir. Seçimler ufak tefek bir kaç hadise dışında sakin geçmiştir. Seçimler Amerikan, İngiliz ve Fransız gözlemcilerin gözetiminde yapılmıştır. Bu üç büyük ülke 1500 civarında gözlemciyi Yunanistan'a göndermiştir. Sovyetler Birliği başka ülkelerin iç işlerine müdahale etmeme yönünde aldığı karar neticesinde seçimlere

⁷⁰ Gerolymatos, **a.g.m.**, s.130.

⁷¹ Göktürk, **a.g.e.**, s.16.

⁷² Ali, **a.g.e.**, s.19.

gözlemci göndermemiştir. Sol partilerin seçimleri boykot etmesi nedeniyle Halk Partisinin başını çektiği sağ ittifak, oyların büyük bir çoğunluğunu almıştır.⁷³

Seçimlerden sonra Halk Partisi lideri Çaldaris başkanlığında yeni bir hükümet kurulmuştur. Hükümet ilk olarak daha önce 1948 yılı Mart ayında yapılması planlanan rejimin belirlenmesi ile ilgili halk oylamasının tarihini 1946 yılı 1 Eylül gününe almıştır. Çaldaris seçim öncesi partisinin monarşi yanlısı olduğunu açıklamıştır. Eylül ayı öncesi ülkede gerilim iyice artmış ve ufak çaplı çatışmalar baş göstermeye başlamıştır. Özellikle hükümetten destek alan aşırı sağ unsurlar, komünistler üzerindeki baskılarını bu dönemde oldukça artırmıştır. 1 Eylül 1946 tarihinde yapılan Kralın dönüp dönmemesinin onaylanacağı Halkoylamasında, 31 Mart seçimlerine kıyasla daha geniş bir katılım olmuştur. Yapılan Halkoylaması sonucunda, Kralın geri dönmesi yönünde % 68 civarında oy kullanılmıştır. Seçimlerin sonucunda Kral II.George Londra'dan ayrılmış ve altı yıllık bir ayrılıktan sonra 27 Eylül 1946 tarihinde ülkesine, Atina'ya dönmüştür.⁷⁴

2. Demokratik Ordu ve Komünist Geçici Hükümetinin Kurulması

Halk oylamasının sonucunda ülkede komünist partizanlarla Ulusal Ordu arasında çatışmalar şiddetlenmiştir. Komünistlerin başında bulunan ELAS yöneticilerinden Markos Vafiades, 28 Ekim 1946'da Demokratik Ordu adında bir ordu kurduklarını açıklamıştır. Demokratik Ordu'nun askeri kanadının başına, General Markos getirilmiştir. Markos da KKE'nin birçoküst düzey yöneticisi gibi Anadolu topraklarında doğmuş ve mübadele ile birlikte Yunanistan'a göç etmiştir. Demokratik Ordu 1946 yılının Kasım ayı sonunda yaklaşık 7000 civarında katılımcıya ulaşmıştır. Başlangıçta Demokratik Ordu,Yunan Ulusal Ordusu karşısında büyük başarılar göstermiştir. Yeni oluşturulan Yunan Ordusu, özellikle gerilla savaşı tecrübesinden eksik olduğundan, dağlarda giriştiği mücadelelerde büyük kayıplar vermiştir Demokratik Ordu içerisinde kadın partizanların varlığı önemli bir yer tutmuştur. Kadınlar bu ordunun savaş gücünün yüzde 30'unu, sağlık ve diğer destek unsurlarının yüzde 70'ini oluşturmuştur.⁷⁵

⁷³ “Yunan Halkçı Partisi Büyük Çoğunluğu Aldı”,**Ulus**,02 Nisan 1946, ,s.1.

⁷⁴ “Yunan Kralı Bu Sabah Atina'da”, **Ulus**,28 Eylül 1946, ,s.1.

⁷⁵ Göktürk,**a.g.e.**,s.17.

Yunanistan Komünist Partisi 1947 yılının Eylül ayında 3.Genel Kurul toplantısını gerçekleştirmiştir.Bu toplantıda Genel Sekreter Zahariyadis, Demokratik Ordunun vur kaç taktiğini uygulayan gerilla kuvvetinden, düzenli orduya dönüşmesini istemiş, hareket için birer üs olarak kullandığı dağları da elinde tutarak büyük şehirleri ele geçirmek konusunda ısrar etmiştir. Demokratik Ordunun başında bulunan General Markos , KKE genel sekreterinin bu fikrine başlangıçta karşı çıkmıştır. Markos Ulusal Ordu karşısında konvansiyel savaş taktikleri uygulayacak Demokratik Ordunun, yok olacağını savunmuştur. Güçlerini düzenli bir ordu haline soktukları takdirde, 170 bin kişiden oluşan Amerika destekli hükümet güçleri karşısında zayıf düşeceklerini genel sekretere anlatmaya çalışmıştır. Bu açıklamalar karşısında Zahariyadis geri adım atmamış, Markos'u suçlamıştır. Markos daha önce direniş yıllarında partizanların lideri bulunup Genel Sekreterin fikirlerine ters düştüğü için ortadan kaldırılan Aris'in durumuna düşmemek için, Zahariyadis'in ısrar ettiği yeni stratejiyi uygulamaya başlamıştır. 23 Aralık 1947 tarihinde Demokratik Ordusunun Arnavutluktan yayın yapan radyosu, General Markos başkanlığında "Özgür Yunanistan Cumhuriyeti"nin kurulduğunu duyurmuştur.⁷⁶

1948 yılı başında yeni kurulan hükümetin silahlı güçleri, yeni askeri taktikleri kapsamında Arnavutluk sınırına 20 km uzaklıktaki Konitsa kasabasına gece yarısı silahlı bir saldırı düzenlemiştir. General Markos 10 bin silahlı adam ile 5 bin kişilik kasabaya düzenlediği saldırı karşısında Konitsa halkı tarafından büyük bir direnç görmüş ve geri çekilmek zorunda kalmıştır.Bu sonuç, Demokratik Ordu için adeta sonun başlangıcı olmuştur. İlan edilen geçici hükümet sosyalist cephe dahil olmak üzere hiç bir ülke tarafından tanınmamıştır.⁷⁷

Geçici Komünist Hükümeti, izleyeceği yeni bir politikayı 1948 yılı Mart ayında radyosundan duyurmuştur. Bu politikaya göre, Kuzey Yunanistan'da işgal edilen bölgelerde bulunan 3 ile 14 yaşlarındaki bütün çocuklar toplanarak Demirperde Ülkelerine gönderilecektir. Duyuruya göre bu karar, savaş bölgesinde yaşayan çocukları, faşist katliamlarından korumak maksadıyla alınmıştır. Bu yeni uygulama parlak bir propaganda olarak tasarlanmıştır. Bu çocuklar KKE'nin felsefesi doğrultusunda eğitim görecekler, büyüdüklerinde Yunan komünist kadrosunun genç elemanları olacaklardı. Bu uygulama açıklandıktan bir ay sonra, 1100 çocuk, ailelerinin onayıyla Demirperde Ülkeleri'ndeki kamplara gönderilmiştir.

⁷⁶ "Yunan Çeteçileri Bir Kukla Hükümet Kurdular", **Cumhuriyet**, 25 Aralık 1947, s.1.

⁷⁷ Ali,**a.g.e**,s.19.

1948 yılının sonuna kadar ise 23000' den fazla Yunanlı çocuk, ailelerinden alınarak komünist blokta bulunan çeşitli kamplara gönderilmiştir. Bunların 10000'i Yugoslavya'da, 3800'ü Romanya'da, 3000'i Macaristan'da, 2600'ü Bulgaristan'da, 2300'ü Çekoslovakya'da ve 200'i Arnavutluk'a gönderilmiştir.⁷⁸

İlk grup çocuğun Yunanistan'a tekrar gelmesi, 10 yıl sonra mümkün olmuştur. Komünist Partinin aldığı bu karar özellikle uluslararası çevrelerde olumsuz karşılanmış, kendileri hakkında karşı propoganda malzemesi olarak sürekli kullanılmıştır. Batı Trakya bölgesinde yaşayan müslüman nüfustan çocuklar, hıristiyan bir ülkeye aileleri razı olmadığı için gönderilmemiştir.⁷⁹

3. İç Savaşın Sona Ermesi

İç Savaş bütün şiddeti ile devam ederken, Yunan Ulusal Ordusu bütün dikkatini Yunanistan'ın ortasındaki dağlarda bulunan partizanlara çevirmiştir. 15 Nisan 1948 tarihinde Şafak Harekatı ismini alan, dağ komandoları ve hava destek unsurlu operasyon başlamıştır. 20 bin kişilik hükümet güçleri, yaklaşık 4 bin civarındaki partizan gücünü dağlık bölgelerde çevrelemeye başlamıştır.⁸⁰ Bu hareket yaklaşık bir ay devam etmiş ve partizanların verdiği büyük kayıplar ile sona ermiştir. 1300 civarında partizan yakalanmış, yaklaşık 650'si öldürülmüştür. Yunan Harbiye Bakanı bölgede yaptığı inceleme gezisi sonunda çetelerin hakimiyetindeki 5 bölgenin temizlendiğini ve ordunun asilerin işini çok yakında bitereceğini açıklamıştır.⁸¹

Şafak Harekatı İç Savaşın seyrinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. 31 Mayıs 1948 tarihinde Markos'un geçici hükümeti, partizanların Belgrat'ta bulunan radyosundan ateşkes çağrısı yapmıştır. Markos ile KKE Genel Sekreteri Zahariyadis arasında bu ateşkes çağrısı konusunda bir uyumsuzluk yaşanmıştır. Zahariyadis Başkomutanı ile aynı fikri benimsememiştir. Yunan hükümeti bu çağrıya ihtiyatlı davranmış ve askeri üstünlüğü ele geçirdiği bu zaman diliminde, bahse konu ateşkes isteğini çok fazla dikkate almamıştır. Yunan Başbakanı Sofulis, ateşkes çağrısını zaman kazanmak maksadıyla yapılmış bir blöf olarak görmüştür.⁸²

⁷⁸ Eudes, **a.g.e** 364.

⁷⁹ Mihri Belli, **a.g.e.**, s.96.

⁸⁰ "Yunanistan'da Büyük Taaruz", **Ulus**, 20 Nisan 1948, s.3.

⁸¹ "Beş Bölge Çetelerden Temizlendi", **Ulus**, 17 Mayıs 1948, s.3.

⁸² "Markos Yelkenleri Suya İndiriyor", **Ulus**, 02 Haziran 1948, s.1.

Hükümet Güçleri 14 Haziran 1948 tarihinde Gramos dağlarındaki partizan karargahına ilk büyük saldırıyı başlatmıştır. Partizan gücünün yaklaşık dört katı olan 40 bin kişilik Ulusal Ordu kuvveti topçu, hava ve komando birlikleri ile desteklenmiş olarak taaruza geçmiştir. Bu savaşta dünya savaş tarihinde bir ilk olarak yangın bombası olan Napalm kullanılmıştır. Hükümet güçleri Napalm kullanımı ile dağlık alanlarda saklanan unsurlara karşı oldukça etkili olmuştur⁸³. Uzayarak 74 gün devam eden savaş sonunda binlerce insan ölmüştür. Komünist Demokratik Ordusu, Yunan Ulusal Ordusu karşısında tutunamamıştır. Zahariyadis ile Markos arasında devam eden anlaşmazlıklar, Markos'un adamları ile birlikte Arnavutluk sınırını geçip, devriyelere teslim olması ile son bulmuştur. Markos partinin Genel Sekreterinin kendisini ortadan kaldıracağını tahmin ederek bu girişimde bulunmuştur. Arnavutluk devriyelerine teslim olan Markos, buradan Sovyetler Birliği misyonuna giderek sığınma talebinde bulunmuştur.⁸⁴

Markos'un uzaklaştırılması sonucu Zahariyadis, bütün yetkileri ele alarak umutsuz bir şekilde direnmeye devam etmiştir. Sovyetler Birliği ve diğer komünist ülkelerden gelecek yardımı beklemiştir. Kendi stratejisine göre Kuzey Yunanistan'a hakim olabilmek için önce bazı şehirleri işgal ederek, Selanik Yolunu açmak istemiştir. Bu sebeble yapılan kuşatmalarda partizanlar büyük kayıplar vererek geri çekilmişlerdir. Amerikalılar, Yunan Ulusal Ordusunun başına saygın bir asker olan General Papagos'un getirilmesini sağlamışlardır. Bu durum Ulusal Ordu üzerinde olumlu bir etki yaratmıştır. Yunanistan Ulusal Ordusu, son darbeyi vurmak için çalışmalara başlamıştır. Öncelikle Mora Yarımadasındaki partizan unsurları temizlemekle işe başlamış, sonra orta Yunanistan'da bulunan çete unsurlarını son hesaplaşmanın yapılacağı Gramos ve Vitsi dağlarına çekilmeye zorlamışlardır. Yunan Ordusu, Demokratik Ordu unsurlarına son darbeyi vurmak ve İç Savaşı sona erdirmek konusunda kararlıdır. General Papagos komutasındaki 50 bin asker, her biri ikişer ton bomba kapasiteli ve isabetli atışlar yapabilen son model 51 savaş uçağı ile desteklenmiştir. 30 Ağustos 1949 tarihinde son direniş noktası da kırılmış ve esir olmak istemeyen ileri gelen partizanlar dahi, sınırı geçerek Arnavutluğa sığınmışlardır.⁸⁵ 16 Ekim 1949 tarihinde Romanyadan yayın yapan Yunan komünist

⁸³ Eudes, a.g.e 358

⁸⁴ Ali, a.g.e, s.26

⁸⁵“Yunan Komünist Çete Başları Arnavutluk'a Kaçtı”, **Ulus**, 31 Ağustos 1949, ,s.3

unsurlarının radyosu aracılığıyla partizanlar, savaşın kendileri için sona erdiğini bütün dünyaya ilan etmişlerdir.⁸⁶

İç Savaşta 185.000 Yunanlı ölmüştür. Bu sayı Alman-İtalyan işgallerinde ölenlerin sayısına eklenince, Yunanistan İkinci Dünya Savaşından itibaren nüfusunun 1/10'unu kaybetmiştir. 3500 kişi idama mahkum edilmiş ve bunların 1500'ü infaz edilmiştir. 50000 ile 100000 bin arasında Yunanlı, komünist ülkelere iltica edip, yeni bir hayata başlamak zorunda kalmışlardır.⁸⁷

C.YUNAN İÇ SAVAŞININ ULUSLARARASI BOYUTU

Yunanistan İç Savaşı gerçekleştiği dönemin özelliği açısından sadece bir iç savaş boyutunda kalmamış, uluslararası bir sorun haline almıştır. II.Dünya Savaşından sonra dünya, komünist ve kapitalist olmak üzere iki kutuplu bir şekil almıştır. Yunanistan topraklarında yaşanan savaş, iki kutuplu dünyanın birbirleri arasında olan mücadelesine dönüşmüştür. Bu nedenle Yunanistan'da olanlar tarihsel açıdan büyük öneme sahiptir. Savaş devam ettiği sürece başını Amerikanın çektiği Batı Dünyası ile Sovyetler Birliğinin liderliğini çektiği komünist dünya, Birleşmiş Milletler üzerinden Yunanistan meselesi ile ilgilenmiş ve sorunu kendi çıkarları doğrultusunda çözmeye çalışmışlardır.

1.Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve Yunanistan Meselesi

Yunanistan'ın Alman ve İtalyan işgalinden kurtulmasında İngiltere, askeri ve siyasi olarak önemli bir rol oynamıştır. İşgalin ertesinde İngiliz askerlerinin bu ülkede varlığını sürdürmesi uluslararası siyasette sorun olmuştur. Yunanistan Meselesi olarak adlandırılan mesele ilk olarak 21 Ocak 1946 tarihinde BM Güvenlik konseyine getirilmiştir.Bu girişimin getirilmesinin gerekçesi , Sovyetler Birliğinin, Yunanistan'da var olan İngiliz askerlerini, Birleşmiş Miletler andlaşmasının 35.maddesine istinaden uluslararası barışa tehdit etmesi olarak göstermesidir.⁸⁸ Güvenlik Konseyinde devam eden uzun ve hararetli tartışmalar, İngiliz ve Sovyet heyetlerinin mesele üzerinde uzlaşması sonucunda sona ermiştir. Meselenin başından

⁸⁶“Yunan Çetecileri Dün İç Harbe Son Verdiler”, **Cumhuriyet**,18 Ekim 1949, s.1.

⁸⁷ Eudes,**a.g.e.**,s.407.

⁸⁸ Fahir Armaoğlu, “Sovyet-Amerikan Münasebetlerinin Üç Yılı,” **A.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 1947 Yılı, s.433

itibaren Güvenlik Konseyinin İngiltere harici üyeleri bu ülkeyi desteklemiş ve bu yönde tavır almışlardır. Bu durum karşısında Sovyetler Birliği temsilcisi Vişinski, ilk defa olarak veto hakkını kullanmakla konseyi tehdit etmiştir. Bu durum, meselenin daha ağır bir boyuta ulaşmasına neden olmuştur. Sovyetler Birliği delegasyonu, Güvenlik Konseyinde artan tepkilerin sonucunda, Yunanistan'da bulunan İngiliz askerlerinin varlığının dünya barışını tehdit ettiği yönündeki görüşünde ısrar etmemiştir. Aynı delegasyon, İngiliz askerlerinin Yunanistan'ı bir an önce terk etmesi yönünde konsey başkanına verdiği teklifi de geri çekmiştir. Sovyetler Birliğinin uzlaşmak yönünde karar alması ile birlikte Yunanistan meselesi 31 Mart 1946 genel seçimleri öncesi kapanmıştır.⁸⁹

Yunanistan ile ilgili Güvenlik Konseyine yansıyan ikinci mesele 24 Ağustos 1946 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu tarihte Ukrayna Dışişleri Bakanı Güvenlik Konseyine bir telgraf çekmiş ve Birleşmiş Milletler anlaşmasınının 34. maddesine istinaden, Yunan hükümetinin takip ettiği politikanın Balkanlarda uluslararası barışı ve emniyeti tehdit ettiğini iddia etmiştir. Bu iddia Sovyet Delegeşi tarafından da desteklenmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde 28 Ağustos tarihinde ele alınan mesele, 20 Eylül 1946 tarine kadar görüşülmüştür. Bu görüşmeler meseleyi sadece Yunanistan-Ukrayna boyutundan çıkarmış ve Sovyetler Birliği- İngiltere arasında geçen yeni bir tartışma boyutuna taşımıştır. Üç hafta süreli yapılan görüşmeler neticesinde Ukrayna'nın gündeme getirdiği suçlama Güvenlik Konseyinde alınan karar sonucunda reddedilmiştir.⁹⁰

2.Balkan Tahkikat Komisyonu Oluşturulması

İç Savaş süresince tartışılan ve gündeme gelen en büyük mesele, Yunanistan'da hükümet güçlerine karşı savaşılan unsurların başka ülkelerden desteklenip desteklenmemiş olmasıdır. Bu durum daima Yunan hükümetleri tarafından gündeme getirilmiş, uluslararası kamuoyunun dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Yunanistan, Kuzey Makedonyada artan çete faaliyetlerinin Arnavutluk ,Bulgaristan ve Yugoslavya tarafından desteklendiğini her zaman iddia etmiştir. Bu ülkeler komünist çetelerin kendi sınırlarına geçmelerine izin vermek ve sınırın ötesindeki izin verilen askeri kamplarda bulunmalarını sağlamakla, Yunanistan

⁸⁹ "Konsey Yunan İşini Kapanmış Saydı", *Ulus*, 07 Şubat 1946, s.1.

⁹⁰ Armaoğlu, a.g.m, s.433.

tarafından sürekli olarak itham edilmişlerdir. Kralın dönüşü için yapılan 01 Eylül 1946 tarihli Halkoylaması sonucunda iç savaş şiddetlenmiş ve Yunanistan'ın kuzeyinde etkisi daha fazla görülmeye başlamıştır. Yunan hükümeti, 03 Aralık 1946 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine müracaat ederek, Kuzey bölgesinde cereyan eden çete savaşlarının Bulgaristan, Arnavutluk ve Yugoslavya tarafından desteklendiğini bildirmiştir. Bu bildirimle Güvenlik konseyinin dikkatini konuya çekmek istemiştir.⁹¹

Yunanistan Güvenlik Konseyine konu ile ilgili olarak 35 sayfalık bir muhtıra vermiştir. Bu 35 sayfalık muhtırada Yunanistan, ülkesinde yaşanan çete hareketlerinin kuzey sınırındaki komşuları ve özellikle Yugoslavya tarafından desteklendiğini yazmıştır. Aynı zamanda Arnavutluk ve Bulgaristan'ın da bu işlerle ilgili olduğunu belirtmiştir. Şikayetinde yabancı ülkelerde eğitim alan çetelerin silah taşıdığını ve komşu ülkelerin bunları bildiği halde göz yumduğunu vurgulamıştır. Yunanistan Güvenlik konseyinden bu konuda bir tahkikat yapmasını istemiş ve bunun neticesinde durumun bir açıklığa kavuşmasını talep etmiştir. Yunanistan hükümetinin ortaya koyduğu ve çözüm beklediği şikayetler, bu doğrultuda olmuştur.⁹²

Yunanistan Kuzey Komşuları ile arasında var olan meseleye uluslararası boyut kazandırmak maksadıyla bu girişime başvurmuştur. Yunanistanın şikayeti doğrultusunda oluşturulacak Tahkikat Komisyonunun, Kuzey komşularının Yunanistanın iddia ettiği şekilde bir faaliyet içerisinde olduğunu tespit etmesi, Yunanistan'a bir takım kolaylık sağlayacaktı. Konsey Balkanlar'da barışı tehdit eden bu durum karşısında bazı yaptırımlara gidecekti. Birleşmiş Milletler Anayasasının kendisine verdiği yetkilerle, gerekirse bölgede askeri müdahaleye kadar giden yaptırımlar yapabilecek ,Yunanistan için faydalı olacak çözümler üretebilecekti. Yunanistan, İç Savaşın hızla alevlendiği tarihlerde, komşularına uluslararası kurumların yardımıyla çok sıkı tedbirler aldırılmayı hesap etmiştir.⁹³

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bir Tahkikat Komisyonu oluşturulması yönündeki Yunanistan teklifini, 10 Aralık 1946 tarihinden itibaren kurulda tartışmaya başlamıştır. Yapılan tartışmalar uluslararası mücadeleye sahne olmuştur. Amerikan heyeti, Yunanistan'ın Tahkikat Komisyonu oluşturulması yönündeki

⁹¹ Armaoğlu, a.g.m., s.433.

⁹² "Trakyada Çeteler Tutunamadılar", *Cumhuriyet*, 06 Aralık 1946, s.1.

⁹³ Ömer Rıza Doğrul, "Yunanistanın Şikayeti", *Cumhuriyet*, 07 Aralık 1947, s.3.

teklifine destek vermiştir. Bu konuda bir yapılanmanın en geç 15 Ocak 1947 tarihinde iş başı yapmasını uygun görmüştür. Sovyet delegesi ise Yunanistan'a böyle bir heyet gönderilmesine lüzum görmediğini açıklamıştır. Yunanistan'da yaşanan bir İç Savaş olduğu için, bu meselenin böyle bir komisyona ihtiyacı olmadığını savunmuştur.⁹⁴ Güvenlik Konseyi 20 Aralık'a kadar yapılan görüşmelerin neticesinde Yunanistan'ın başlangıçta sunduğu teklifi kabul etmiş ve konuyu araştırmak maksadıyla Güvenlik Konseyine üye ülkelerden oluşan, 11 kişiden kurulacak bir Balkan Tahkikat Komisyonu oluşturulmasına izin vermiştir.

Bu komisyon çalışmalarına başlamak üzere 29 Ocak 1947 tarihinde Atınaya gelmiştir. Yunanistan'a giden Tahkikat Komisyonu, öncelikle Yunan hükümetinden ellerinde var olan belgeleri sunmasını istemiştir. Daha sonra komisyon, Yunan hükümet temsilcisinin açıklamalarını dinlemiştir. Yunanistan hükümetinin temsilcisi komisyona, komşu ülkelerin komünist unsurları nasıl destekledikleri ve nasıl faaliyetler içerisinde oldukları hakkında açıklamalarda bulunmuşlardır. Yunan hükümeti yaklaşık sekiz bin civarında komünistin Üsküp'de kurulan ve yabancılar tarafından idare edilen genel bir karargahta yetiştirildiklerini ve bu karargahın komünist unsurlara seyyar hastaneler ve silah temin ettiklerini anlatmıştır. Çeteçi unsurların ileride Yugoslavya ile birleşerek, özerk bir devlet oluşturma çabasında olduklarını açıklamıştır.⁹⁵

Tahkikat Komisyonu nasıl bir çalışma yöntemi izlemesi yolunda kararlar almış, gideceği yerleri tespit etmiştir. Dinlenilmesi gerekenlerin kimler olması yönünde bir alt komisyon oluşturulması yönünde karara varılmıştır. Dinlenilmesi gerekenler listesine EAM yetkilileri de dahil edilmişlerdir. Komisyon aynı zamanda Yunan tercümanları bulunmadığı için yeminli tercüman olarak çalışacak Yunanlıların işe alınmasına karar vermiştir.⁹⁶ Tahkikat Komisyonu aldığı prensip kararları doğrultusunda çalışmalarına başlamıştır. Komisyon yalnızca Yunan hükümet yetkililerini veya hükümet taraftarı olan unsurları dinlememiş, aynı zamanda karşı taraf olan komünist unsurları da dinlemiştir.

Komisyon Yunanistan İç savaşının en şiddetli olduğu Kuzey'de Yugoslavya, Arnavutluk ve Bulgaristan sınırlarında şahitler dinlemiş ve incelemeler yapmıştır. Komisyon bu incelemeler esnasında Atina'da 61, Bulgaristanda 6 ve Yugoslavya'da

⁹⁴ "Güvenlik Konseyinde Yunan Meselesi", **Cumhuriyet**, 20 Aralık 1946, s.3.

⁹⁵ "Yunanistan'daki Tahkikat", **Cumhuriyet**, 04 Şubat 1947, s.3.

⁹⁶ "Yunanistan'da Tahkikat Komisyonu Çalışmaları", **Ulus**, 06 Şubat 1947, s.3.

7 toplantı yapmıştır. Şahitlerden oluşturulan tutanaklar yaklaşık 20 bin sayfaya ulaşmıştır. Komisyon daha sonra raporunu hazırlamak için 1947 yılı Nisanın ilk haftası Cenevre'ye gitmiştir. Cenevre'de 7 Nisan ile 23 Mayıs arasında toplam 14 adet toplantı yapılmış ve 767 sayfalık bir rapor tanzim edilmiştir. Daha sonra New York'a geçen Komisyon 18-25 ile 03-23 Temmuz 1947 tarihleri arasında dört toplantı daha yapmış ve hazırladığı raporu sunmak için Kolombiya delegesini seçmiştir.⁹⁷

Komisyonun Cenevre'de çalışmalarına başlaması ile birlikte üyeler arasında ayrılıklar ve kutuplaşmalar başlamıştır. Sovyet ve Polonya delegeleri Yunanistan'ı haksız çıkarmak için çalışmışlar yapmış ve buna göre bir karar projesi sunmuşlardır. 23 Mayıs 1947 tarihinde yapılan son toplantıda Sovyet ve Polonya delegelerinin Yunanistan'ı suçlu çıkartmak için ortaya koydukları proje 2 ye karşı 9 oyla reddedilmiş,2 muhalif ve 3 çekimser oya karşılık 6 oyla Bulgaristan,Yugoslavya ve Arnavutluk'u sorumlu tutan Amerikan-İngiliz projesi kabul edilmiştir. Balkan Tahkikat Komisyonu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu için hazırladığı raporunu aynı tarihte sunmuştur. Fransa, Belçika ve Kolombiya oylamada çekimser kalmayı tercih etmişlerdir. Balkan Tahkikat Komisyonu aynı zamanda genel kurula sınır ihlalleri hakkında alınması gerekli olduğunu düşündüğü tavsiyelerde bulunmuştur. Bunlardan en önemlisi, sınır meselelerine nezaret etmek üzere tarafsız bir üyenin başkanlığı altında daimi bir milletler arası komisyonun kurulmasıdır.⁹⁸ Balkan Tahkikat Komisyonu genel kurula raporunu sunmasından sonra Yunan meselesi, komisyon üyeleri arasındaki Sovyet Rusya ve Polonya delegeleri ile diğer dokuz delege arasındaki mücadeleyi artırmıştır. Bulgaristan,Yugoslavya ve Arnavutluk suçu Yunanistan'a yüklemiş, Sovyet Rusya ile Polonyadan destek almışlardır. Yunanistan ise üç komşusunu suçlamış ve komisyonun dokuz ülkesinin desteğini almıştır.

27 Haziran 1947 tarihinde New York'da Güvenlik Konseyi Yunan meselesini ele almaya başlamıştır. Açılış konuşmasında Amerikan delegesi, tahkikat komisyonun raporunun Arnavutluk, Bulgaristan ve Yugoslavya'nın Yunanistan karşısında asileri desteklediğini ispatladığını söylemiştir. Bu üç ülkenin Birleşmiş Milletler Anayasasını ihlal ettiğini savunmuştur. Amerikan delegesi, tarafsız bir

⁹⁷ Fahir Armaoğlu, **a.g.m**, s.433.

⁹⁸ "BM Kurulu Yunan İç Harbini Durduramazsa Amerika Müdahale Etmelidir", **Ulus**, 24 Mayıs 1947, s.3.

komisyonun üç ayda bir Yunan sınırından rapor göndermesini ve buna iki sene devam etmesini talep etmiştir. Yunan, Bulgar, Arnavut ve Yugoslav temsilcilerinin Güvenlik Konseyinde ilk gün dinlenilmesine karar verilmiştir.⁹⁹

Amerikan delegesinin açılış gününde yaptığı bu teklif, Konseyin daha sonraki toplantılarında uzun tartışmalara sebep olmuştur. Teklif 29 Temmuz 1947 tarihinde Sovyet Dışişleri bakanı tarafından veto edilmiştir. Sovyet vetosu, İç Savaşın etkisi altında her geçen gün ezilen Yunan halkı üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. Halkın büyük kısmında, Üçüncü Dünya Savaşının kendi sınırlarında kopacağı hissi oluşmuştur. Yunan borsasında fiyatlar düşmüştür.¹⁰⁰ Sovyet vetosuna rağmen görüşmeler devam etmiştir. Sovyet delegesi, 19 Ağustos tarihinde iki veto hakkı daha kullanmıştır. Vetonun biri, vazifesine devam eden Balkan Tahkikat Komisyonunun kalıcı olması konusunda verilen teklife karşılık verilmiştir. Bu teklif, Amerikan delegesi tarafından yapılmış ve diğer sekiz devlet tarafından desteklenmiştir. Veto edilen diğer teklif ise, Yunanistan'da devam eden karışıklıklardan Yugoslavya, Bulgaristan ve Arnavutluğu sorumlu tutan teklife karşılık olmuştur. Vetoların, meselenin çözümünü çıkmaza soktuğunu gören Güvenlik Konseyi, sorunun 15 Eylül 1947 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunulmasını Sovyet Rusya-Polonya oyuna karşılık, 9 oyla kabul etmiştir.¹⁰¹

16 Eylül 1947 tarihinde açılan BM Genel Kurulunun toplantısında Yunan meselesi ilk olarak SSCB Dışişleri bakanı tarafından gündeme getirilen taleplerle tartışmaya açılmıştır. Sovyet Dışişleri Bakanı Gromyko, Genel Kuruldan Yunanistan'da bulunan yabancı kuvvetlerin geri çekilmesini ve Yunanistan'a yapılan iktisadi yardımın Yunan milletine faydalı olacak şekilde dağıtımını talep etmiştir. Sovyet Dışişleri Bakanı, dikkatleri başka yöne çekmeye çalışmıştır. Görüşmelerin ilerleyen tarihlerinde Yunan Delegesi söz alarak, meselenin özünün Yunanistan'daki çetelerin komşularından destek aldığı konusu olduğunu hatırlatmış, Yunanistan'a yapılanın beynelmilel bir tecavüz olduğunu iddia etmiştir. Yapılan iktisadi yardımın Yunan İçişlerine bir müdahale olduğu şeklindeki iddianın ise asılsız olduğunu söylemiştir. Yardım, Yunan milletinin hür iradesini temsil etmektedir.¹⁰²

Siyasi komisyonda ileri tarihlerde Yunanistan Başbakanı Çaldaris de söz almıştır. Birleşmiş Milletler kurumuyla Yunanistan'ın, her zaman iş birliği yapmaya

⁹⁹ "Güvenlik Konseyinde", **Ulus**,28 Haziran 1947, ,s.3.

¹⁰⁰ "Yunan Şehirlerinde Heyacan", **Cumhuriyet**,01 Ağustos 1947,s.1.

¹⁰¹ Fahir Armaoğlu,**a.g.m**,s.434

¹⁰² "Dün Yunan Delegesi de Söz Aldı", **Ulus**,20 Eylül 1947, ,s.1.

hazır olduğundan ve bu kurumun meseleyi incelemek için göndereceği her türlü komisyona hazır olduklarını açıklamıştır.Yunanistan'da var olan karışıklıklardan Arnavutluk,Bulgaristan ve Yugoslavya'yı sorumlu tutmuştur.¹⁰³

Siyasi Komisyon toplantılarının ilerleyen günlerinde Yugoslavya, Arnavutluk ve Bulgaristan delegelerine de söz hakkı tanınmıştır. Bu delegeler, kendilerine yapılan ithamları kabul etmemişlerdir.Toplantılar, Yunan meselesi üzerinden yine kapitalist dünya ile komünist dünya kapışmasına dönüşmüştür. Son olarak SSCB Delegesi Vişinski kendi Dışişleri Bakanının 16 Eylülde söylediklerine benzer şekilde fikirlerini 13 ve 20 Ekim 1947 tarihlerinde tekrarlamış fakat bir sonuç alamamıştır. 21 Ekim 1947 tarihinde Genel Kurulda 6 muhalif (Slav devletleri) ve 11 çekimser oya karşılık, 40 oyla Balkanlarda daimi bir özel komisyon kurulması yönünde karar alınmıştır. 22 Ekim 1947'de Genel Kurulda , Amerikan ve İngiliz Askeri birliklerinin Yunanistanı derhal terketmeleri hakkında Polonya tarafından verilen teklif , 7 oya karşı 34 oyla reddedilmiştir.¹⁰⁴

3.Yunan İç Savaşına Amerikan Yardımının Etkisi

İç Savaş en şiddetli dönemine girdiği zamanlar ile Amerikan Başkanı Truman'ın Avrupa'da iktisadi olarak yardıma ihtiyaç duyan ülkelere yardım yapılacağını açıklaması aynı zamanlara denk gelmiştir. Yunanistan II.Dünya Savaşı öncesi İngiltere ile sıkı müttefik olmuş ve bu ülkenin iktisadi yardımını zaman zaman görmüştür. Yunanistan II.Dünya Savaşından sonra devam eden İç Savaş nedeniyle, iktisadi olarak tam bir çöküntü içerisine girmiştir. İngiltere, Yunanistana maddi olarak destek olamayacağını açıklamış, üstelik iktisadi yetersizliği nedeniyle, bu ülkede bulundurduğu askeri gücünü çekmeği düşünmeye başlamıştır. Bu zor şartlar altında Yunan Hükümeti, II.Dünya Savaşından sonra dünya üzerinde yükselen bir güç olan Amerika Birleşik Devletlerinden yardım istemiştir.Yunan Hükümeti iktisadi yardım istemek maksadıyla, Amerikan hükümetine girişimde bulunmuştur. Yunan hükümeti, Amerikanın yardımda bulunmasının halk arasında güven duygusunu yeniden artıracığını açıklamıştır. Hükümete göre Yunanistan öyle zor bir durumda kalmıştır ki bunun altından tek başına kendisinin kalkmasına imkan kalmamıştır.¹⁰⁵

¹⁰³ "M.Çaldarisin Demeci", **Ulus**, 30 Eylül 1947,s.1.

¹⁰⁴ Ayın Tarihi,Ekim 1947,Cilt No. 167, s.69

¹⁰⁵ "Yunanistan Amerikadan Yardım İstedi",**Akşam**,05 Mart 1947,s.1.

Bu yardım talebi yalnızca Yunanistanın Amerikadan talebi değil, aynı zamanda İngilizlerin de talebi olmuştur. İngilizler de Amerikanın Yunanistana yardım etmesini istemişlerdir. Bu iktisadi yardımın neticesinde Amerikalılar, İngilizler'den askeri güçlerini Yunanistan'da tutmalarını isteyeceklerdir.

Yunanistan'a yardım meselesi, aslında değişen Amerikan dış politikasının bir başlangıcı olmuştur. II. Dünya savaşı sonrasında daha aktif bir dış politika izlemek ve yükselen komünizm tehdidinin önünü kesmek isteyen ABD, yardım meselesini büyük bir fırsata dönüştürmüştür. Yunanistan içine girdiği İç Savaş, Türkiye ise Sovyet Rusya önünde bir tampon konumunda olması nedeniyle, Amerika için büyük önem taşımıştır. Başkan Truman, tarihe "Truman Doktrini" olarak geçen ünlü konuşmasını, Amerikan Senatosunda 12 Mart 1947 tarihinde yapmıştır. Truman Doktrininin temeli, Avrupanın sürekli ve ağır bir Sovyet tehdidi altında bulunduğu korkusuna dayandırılmıştır. Bu korkuysa, savaştan sonra Avrupa'da ortaya çıkan olaylardan ve Amerikanın bu olayları yorumlayış biçiminden doğmuştur. Bu nedenle 1947 yılı ile birlikte Amerikan dış politikasının temel anlayışı, komünizme karşı açılan savaş olmuştur. Truman Doktrini ile başlatılan mücadele aslında 1930'lu yılların Versailles anlaşması düzenini devam ettirmek isteyen Amerika ile, bu düzenin kendisi için oluşturulmuş bir engel olduğunu düşünen Sovyetler arasındaki mücadele olmuştur. Yunanistanda yaşanan gelişmeler, bu mücadelenin II. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan ilk somut örneğini teşkil etmiştir.¹⁰⁶

Kongredeki tarihi konuşmasında Truman, Yunanistan Hükümetinden yardımda bulunulması için acil bir talep geldiğini belirtmiştir. Truman'a göre Yunanistan'da yüksek enflasyon sürerken kalkınmak imkansızdır. Yunan devletinin komünist çetelerin tehdidi altında olduğunu söyleyen Truman, Amerika haricinde başka hiç bir ülkenin, demokrat Yunanistan'a yardım etmediğini, edemeyeceğini belirtmiştir. Truman, senatodan Yunanistan ve Türkiye için 400 milyon dolar değerinde yardımı onaylamasını istemiştir. Bu yardımın 250 milyon dolarının, Yunanistan için ayrılması planlanmıştır. Yunanistan'a iktisadi yardımın dışında askeri yardım ve danışmanlık maksadıyla yetişmiş eleman desteği sağlanacaktır. Truman, Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olarak ortadan kalkmasının gerek Türkiye gerekse de II. Dünya Savaşının yaralarını sarmakla meşgul Avrupayı zora sokacağını, Senatoda yaptığı konuşmasında vurgulamıştır.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Oral Sander, a.g.e., s.258

¹⁰⁷ "Truman'ın Tarihi Nutku", *Cumhuriyet*, 13 Mart 1947, s.1.

Truman'ın tarihi nutku Yunan hükümetinde olumlu bir hava oluşturmuştur. Muhalefet bile hükümet ile bu konuda tam bir iş birliği yapacağını açıklamıştır. Komünist cephe hariç bütün Yunanistan, Amerikanın ekonomik , askeri ve teknik eleman yardımı yapacağı açıklamasından memnun kalmıştır¹⁰⁸ Amerikadan gelen yardım, İç Savaşın kaderinin değişmesinde çok önemli rol oynamıştır. İktisadi yardımın büyük bir kısmı, askeri sahaya kaydırılmıştır. Yunan Başbakanı yaptığı açıklamada, ülkede normal koşulların tekrar oluşması için, Amerikan yardımının büyük bir kısmının Yunan ordusunun yeniden teçhiz edilmesine harcanacağını bildirmiştir¹⁰⁹

22 Mayıs 1947 tarihinde Amerikan Kongresi Türkiye ve Yunanistan için 400 milyon değerindeki yardım paketini resmen onaylamış, başkan Truman ilgili kanunu imzalamıştır. Başkanın imzalaması ile birlikte yardım programı yürürlüğe girmiştir. Truman yardım programı kanununu imzalamadan önce yaptığı konuşmasında, Türkiye ve Yunanistana yardım için ABD'ye yetki veren bu kanun, barışın kurulmasında önemli gelişmedir, açıklamasında bulunmuştur.¹¹⁰

20 haziran 1947 tarihinde Yunan hükümeti ile ABD hükümetleri arasında 12 maddelik anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmanın 8.maddesi ABD yönetimine, Yunanistan Hükümetinin gireceği her adımda söz sahibi olması yönünde imtiyaz tanımıştır. Bu yardım, daha çok Yunan Ulusal Ordusunun eğitim ve teçhizatına yönlendirilmiştir. ABD'den yaklaşık 5 bin civarında askeri danışman Yunanistan'a gelmiştir 24 Şubat 1948 tarihinde General Van Fleet, Yunan Ordusunun fiili komutanı olarak bu ülkeye gönderilmiştir.¹¹¹

Şubat 1948 yılında Amerika Dışişleri Bakanı, kongreye, Yunanistan ve Türkiye için 275 milyon dolarlık ek yardım talebinde bulunan bir tasarı sunmuştur. Bu tasarı 23 Mart 1948 tarihinde kongre'de kabul edilmiştir. Daha sonra yardım kanunu 03 Nisan 1948 tarihinde Truman tarafından imzalanmıştır.¹¹² 1948 yılı baharının başlarında Demokrat Partili bir senatör olan Glen H.Taylor, Başkan Truman raporlarına dayanarak bir hesaplama yapmıştır. Amerika, Yunan İç Savaşı sırasında partizanları engellemek için adam başı 8600 dolarlık bir harcama yapmıştır.

¹⁰⁸ “Mr.Trumanın Demecinin Yankıları”, **Ulus**,16 Mart 1947,s. 1.

¹⁰⁹ “Yunan Başbakanı Maksimos’un Demeci”, **Ulus**,19 Mayıs 1947, ,s.1.

¹¹⁰ “Bu Kanun Barışa Doğru Bir İlerlemedir”, **Ulus**,23 Mayıs 1947, ,s.1.

¹¹¹ Fuat Göktürk,**a.g.e.**,s.22

¹¹²“ M.Truman Dün Yardım Kanunu İmza Etti”, **Ulus**,04 Nisan 1948, ,s.1.

ABD 1948 yılı ile birlikte Yunanistan'a desteğini artırmıştır. Yunanistan'ın İç Savaş sürecinde karar alma sürecine katılan Amerikan subayı sayısı, 1948 şubatında 250 rakamına ulaşmıştır. Yine yeni Amerikan silahları, 1948 şubatından itibaren Yunan Ulusal Ordusuna çok büyük güç katmıştır. 25 milyon dolar değerindeki eski Alman ekipmanı ve 35000 bin İngiliz tüfeği, Amerikalılar tarafından Pire limanına gönderilmiştir¹¹³

İç Savaş sırasında Amerikan yardımı ile üstün teçhizata kavuşan Yunan Ulusal Ordusu, komünist güçlerin Demokratik Ordusu karşısında büyük bir üstünlük elde etmiştir. Savaşın başlangıcındaki dengenin Ulusal Ordu lehine değişmesinde, Amerikanın yardımının önemi çok fazla olmuştur. Amerika yeni dış politikası sayesinde Yunanistan ve Türkiye'ye yardım yapmak ile kalmamış, özellikle Yunanistandaki komünist unsurların yenilmesini sağlayarak Sovyetler Birliğini Çevreleme Politikasının önemli bir ayağını başarmıştır.¹¹⁴

4.Yugoslavyanın Kominformdan Çıkartılmasının İç Savaşa Etkisi

Kominform (Komünist Enformasyon Bürosu) 1947 yılında Polonya'nın Wilcza Gora kentinde SSCB, Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya, Romanya, Yugoslavya, Fransa ve İtalya komünist partilerinin katılımıyla kurulmuştur. Kuruluş amacı, tüm Avrupa'da parti faaliyetlerini eşgüdümlü hale getirmek olmuştur.¹¹⁵

Yugoslavya, Yunanistan İç Savaşının en çok tartışılan konusu olan dış destekler meselesinin, daima merkezindeki ülke olmuştur. Yugoslavya, Yunan komünist unsurlarına topraklarına giriş imkanı sağlamış ve burada kamp kurma desteği vermiştir. Yunan komünist unsurları, içine girdikleri mücadelenin başında vur-kaç gerilla taktiklerini uygulamışlar ve başları sıkıştığı zaman sınırı geçerek Yugoslavya, Bulgaristan ve Arnavutluk'a sığınmışlardır. Yunanistan Hükümeti bu konudan çok rahatsız olduğu için meseleyi Güvenlik Konseyine taşımış ve komşuları hakkında şikayetçi olmuştur. Yunanistan konseye sunduğu bildiriye, komşusu

¹¹³ Dominique Eudes, a.g.e 367

¹¹⁴ Oral Sander, a.g.e., s.258

¹¹⁵ Baskın Oran, a.g.e., s.500

Yugoslavya'nın çete unsurlarına destek verdiğini belirtmiş ve bu ülkeden şikayetçi olmuştur.¹¹⁶

Yunan İç Savaşı devam ettiği zaman diliminde, Yugoslavyanın lideri Tito Balkan Sosyalist ülkelerinin de lideri konumuna yükselmeye başlamıştır. Tito'nun liderliğinde Güney Slavları Federasyonu kurulması yönünde bir girişim gerçekleşmiştir. Bulgaristan lideri Dimitrov ile Tito, meseleyi ele almak için Sofya'da bir araya gelmişlerdir. Yunanistan komünist unsurlarının kurduğu Demokratik Ordu'nun başında bulunan General Markos da Yunan Makedonyasını kurabilirse, bu girişime katılabileceğini açıklamıştır.¹¹⁷ Tito'nun Balkanlarda bu tür girişimler içine girmesi ve Balkanların Komünist ülkeleri içerisinde ön plana çıkması, Batılı ülkeleri olduğu kadar Sovyetler Birliği lideri Stalin'i de oldukça rahatsız etmeye başlamıştır.¹¹⁸

Tito'nun uluslararası ününü kıskanan Stalin, Tito'yu 1948 yılı başlarında kendi istediği yola sokmaya çalışmış, bunda başarılı olamamış ve tehdit etmiştir. Stalin bir iç darbe ile Tito'yu düşürme girişiminde bulunmuş fakat başaramamıştır. Stalin, "Parmağımı oynatırım Tito ortada kalmaz" demişse de başaramamıştır.¹¹⁹

Tito ile Stalin arasında yaşanan gerginlik artmış ve Yugoslavya'nın Kominform'dan çıkartılması ile birlikte zirveye ulaşmıştır. 28 Haziran 1948 yılında Romanya'da gerçekleştirilen gizli bir toplantıda alınan karar neticesinde Tito liderliğindeki Yugoslavya, Kominform teşkilatından çıkartılmıştır. Böylece Komünist cephede ilk büyük gedik açılmıştır. Sovyetler Mareşal Tito'nun Yugoslavyasını, Batı emperyalizmine destek vermek ile suçlamıştır. SSCB tarafından yapılan tebliğde, Yugoslavya Troçkistlikle suçlanmış ve emperyalist ülkelerden faydalanmak için bütün enternasyonel gelenekleri terk ettiği bildirilmiştir. Yugoslavya dış siyasette yanlış yollara saparak, Marksist-Leninist yoldan gerilemiştir.¹²⁰

Tito bu suçlamaları reddetmiş ve kendisinin kapitalist ülkelere destek verdiği yolundaki ifadeleri yersiz bulmuştur. Yugoslav Komünist Partisi ve Tito, bu gelişmeler karşısında kendilerine yönelik suçlamalara bir açıklama getirmeye çalışmışlardır. Bütün bu çabalar bir sonuca ulaşamamış, temelinde Tito ile Stalin

¹¹⁶ Ulus,06 Aralık 1946,Yunan Meselesi,s.1

¹¹⁷ "Mahud Cenub SlavlarıFederasyonu Kuruluyor",**Cumhuriyet**,02 Aralık 1947, ,s.1.

¹¹⁸ Dominique Eudes,**a.g.e** 326

¹¹⁹ Rahmi Ali,**a.g.e**,s.24

¹²⁰ "Demir Perdede İlk Gedik Açıldı", **Cumhuriyet**,29 Haziran 1948, ,s.1.

arasında başlayan çatışma, komünist cephenin çatırdaması ile sonuçlanmıştır. Batı cephesi ise bu gelişmeleri Slav Komünist Bloğunun yıkılması ve Komünist cephenin çatırtaması olarak algılamıştır.¹²¹

Komünist dünyada ve Balkanlarda yaşanan bu gelişme en çok Yunanistan'da devam eden İç Savaşı etkilemiştir. Balkan Tahkikat Komisyonunun yayınladığı resmi raporlar ile tescillenen Balkan Komünist ülkelerin Yunan Demokratik Ordusuna desteği, bu gelişmeden sonra sekteye uğramıştır. General Markos ve ordusuna, özellikle Yugoslavya tarafından uzatılan yardım eli kesilmiştir. Yugoslavya Kominform'dan atılması nedeniyle çetecilere yardımı kesince, Yunan Hükümeti üstünlüğü ele geçirmiştir. Amerikan yardımları ile daha da güçlenen Ulusal Ordu, Yugoslavya'dan destek alamayan Demokratik Orduya büyük darbeler indirmeye başlamıştır.¹²² Yugoslavyanın Kominformdan çıkartılması, Yunan Komünist unsurlarından hemen desteğini çekmesi için tek geçerli sebep olmamıştır. Yunan Komünist Partisi lideri Zaharyadis'in en başından itibaren taşıdığı Stalinist çizgi de Tito'nun Yunan komünist unsurlarına karşı desteği kesmesinde etkili olmuştur.

D. YUNAN İÇ SAVAŞI VE BATI TRAKYA TÜRK AZINLIKLARI

1. Batı Trakya Türklerinin İç Savaş Karşısında Tutumu

Yunanistan İç Savaşında en fazla acı çeken halkların başında, soydaşlarımız olan Batı Trakya Türk Azınlığı gelmiştir. Batı Trakya, Kuzey Yunanistan'ın doğu ucunda yer alan ve yüzölçümü 8796 kilometrekare olan bir toprak parçasıdır. Doğudan Meriç Nehri ve Türkiye, batıdan Karasu nehri, Kavala ve Drama illeri, kuzeyden Bulgaristan ve güneyden de Ege denizi ile sınırlıdır. Batı Trakya idari bakımdan İskeçe, Rodop ve Meriç olmak üzere üç vilayete ayrılmıştır. Batı Trakya'da yaklaşık 120 bin müslüman Türk yaşamaktadır

Lozan Barış Anlaşmasında alınan karar neticesinde, 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren Türkiye arazisindeki Rum Ortodoks ahali ile, Yunanistan arazisindeki müslüman dinindeki Türk ahali mecburi mübadeleye tabi tutulmuştur. Bu zorunluluktan iki halk ayrı tutulmuştur. Bunlardan bir tanesi İstanbul sınırlarında

¹²¹ "Tito Kominformun İthamını Reddetti", **Ulus**, 30 Haziran 1948, ,s.1.

¹²² Oral Sander, **a.g.e.**, s.256

yaşayan Rum halkı, bir diğeri ise Yunanistan'da Batı Trakya diye adlandırılan bölgede yaşayan müslüman Türk halkıdır.¹²³

Batı Trakya Türk azınlığı halkı, Yunan İç Savaşı süresince oldukça fazla can kaybı vermiştir. Türk azınlıkların savaş süresince ölü, yaralı ve kayıp olmak üzere yaklaşık olarak uğradıkları kayıp sayısı 593 kişi civarında olmuştur. O yıllarda komşu ülkelere sürgüne gönderilen veya sığınan azınlık halkından Taşkent, Bükreş, Varşova ve Budapeşte gibi yerlerde hala yaşayanlar olduğu söylenmektedir.¹²⁴

Yunan İç Savaşına Türk azınlıkların tavrı, genellikle savaş karşısında tarafsız kalmak şeklinde olmuştur. Yaşadıkları bölgeler komünist unsurların kontrolü altında olan ve bağımsız komünist hükümetin ilan edildiği bölge de olsa azınlıklar, tarafsızlıktan yana olan genel tavırlarını sürdürmüşlerdir. Yunan İç Savaşına komünist unsurların yanında katılan ve onların kurduğu Demokratik Orduda önemli bir görev üslenmiş Mihri Belli'nin anılarında bu durum belirtilmiştir. Partizan unsurlara Türk azınlık halkının gönüllü olarak çok fazla destek vermediğini açıklayan Belli, Türk azınlığın müslüman azınlık olarak uzun yıllar ezilmiş olmasının verdiği olumsuz yanlar ve Türk devletinin resmi tavır olarak Yunan merkez hükümetini desteklemiş olmasını, azınlıkların komünistler yanında yer almaması gerekçeleri olarak sıralamıştır.¹²⁵ Mihri Belli azınlıkların gönüllü olarak destek vermediğini söylemiş ise de çoğunluğu müslüman Türk azınlıklarından kurulu olan gerilla birliklerinin olduğunu bildirmiş ve bu birliklere Osmanlı Taburu dendiğini yazmıştır. Azınlık halkı, İç savaş süresince çok fazla yıkıma uğramış olsa da genel tavrı bölünmekten yana olmamıştır. Konum gereği Yunanistanın meşru hükümetini desteklemiştir. Batı Trakya Türklerinden komünist unsurlara gönüllü toplu katılım olmamıştır. Bireysel olarak katılım sayısı ise oldukça düşük kalmıştır.

Batı Trakya Türkleri kendi bölgelerinde cereyan eden savaş karşısında her zaman duyarlı tutum sergilemişlerdir. İskeçe'de yayınlanan ve Batı Trakya Türklerinin haftalık gazetesi olan Trakya gazetesi ile bölgede gelişen olaylar ve çeteler tarafından azınlık köylerine karşı girişilen eylemlere dair haberler verilmiştir¹²⁶. Gazete 4 Ağustos 1947 tarihli sayıda Rodop Milletvekili O.Nuri'nin

¹²³ M.Cemil Bilsel, **Lozan II.Cilt**, Sosyal Yayınları, İstanbul, 1998, s.667

¹²⁴ Rahmi Ali, **a.g.e.**,s.29

¹²⁵ Mihri Belli, **a.g.e.**,s.80

* Trakya Gazetesi 1932 yılında Osman Nuri Fettağlı tarafından İskeçe'de Yayınlanmaya Başlanmış, Haftalık Bir Gazetedir.

kaleme aldığı yazıyla azınlık halkının İç Savaş karşısında ne konumda olduğu açık bir dille özetlenmiştir. Gazetenin “Alev Bacayı Sardı” haberi şöyledir:

“ Yunanistan’daki çete hareketleri Garbi Trakya’da bir avuç Türk’ün imhası için bir vesile olmamalıdır. Bu hem ayıp hem de günahdır. Mensup olduğu hükümete son derece sadakat göstermekten başka kabahati olmayan, milliyetperverlik ve vatanperverlik bakımından hiç bir falsosu bulunmayan,yalnız ve yalnız,emniyet ve asayiş içinde,kendisine lütfen bırakılmış olan dünyanın en ağır toprak işiyle uğraşmaktan başka bir gaye gütmeyen; kainatı yalnız kendi daracık köyü ve küçücük tarlası sanan yüz bin kişilik bir Türk kütlesi, bugün kan ağlıyor,kan kusuyor ve can çekişiyor. Bu vaziyet daha altı ay devam ederse Batı Trakya Türklerin’den elle tutulur, gözle görülür bir varlığa raslamak mümkün olmayacaktır.¹²⁷

Bu açıklama ile Batı Trakya Türklerinin İç Savaş nedeniyle içinde bulunduğu durum, en iyi şekilde anlatılmıştır.

İç Savaşın belirli bir safhasından sonra Yunan hükümeti tarafından köylerin savunulması maksadıyla köylere silah dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Bu köylerde MAY (Gönüllü Milis Kuvveti) birliği ismini alan milis birlikleri oluşturulmuştur. Çeteler özellikle İç savaşın başlangıcında Türk azınlık köyleri ile iyi ilişkiler kurmaya çalışmış olsa da daha sonra sertliklerini artırmışlardır.Bu durum aynı zamanda azınlık Türk köylerinden bir çok insanın yaşadığı yerleri terk ederek özellikle Anavatan olarak görülen Türkiye’ye göç etmelerine neden olmuştur. Türkiye’ye göç etmek azınlık insanın gözünde komşuya gitmek gibi algılanmıştır.¹²⁸

İç Savaş hakkında detayları en iyi bilen kişi,bizzat olayları yaşamış bir kişi olan Mihri Belli’dir.Mihri Belli Yunan İç Savaşı ile ilgili anılarını anlattığı kitabının başında 5 Nisan 1947 sabahı Yunanistan dağlarına ayak bastığını ve 1949 yazında Yunanistan Demokratik Ordusu’ndan yurduna dönmek üzere ayrıldığından bahseder. Kaldığı bu süre zarfında yaptıklarını sıralarken Geçici Yunan Hükümeti Doğu Makedonya ve Trakya Bölge Temsilcilik danışmanlığını ve dağda Türkçe olarak çıkan savaş gazetesinin yayınlanmasına yardımcı olduğundan bahseder. Kendisi Türk köylüleri için çıkartılan bu politik propoganda gazetesine başyazılar yazmıştır. Mihri Belli, gazetenin yazı işleri sorumlusunun aslen İzmit doğumlu, Anadolu türkçesini

¹²⁷ Rahmi Ali,a.g.e,s.29

¹²⁸Rahmi Ali,a.g.e,s.97

çok iyi konuşan ve mübadele sonucunda Yunanistan'a giden Barba Yani isimli bir Rum olduğunu aktarmıştır.¹²⁹

Savaş gazetesi partizanların Rodop dağlarındaki uzun süreli yayını olmuştur. Savaş gazetesi, İç savaşın sonunan kadar kesintisiz olarak belirli aralıklarla Rodop dağlarında basılmıştır. Gazete için sabit bir matbaa belirlenmemiş, gazete basım makinesi basım işini gerçekleştirenlerle birlikte, uygun yerlere taşınmıştır. Gazetenin logosunda faşizmin kökü kazınması uğruna Savaş yazılmıştır. Yunanistan Cumhuriyet Ordusu Doğu Makedonya ve Trakya Komutanlığının Türk Dilinde Organıdır ifadesi ile basıldığı yer olarak, Serbest Dağlarda Bir Yer tanımı logoda yer almıştır. Gazetenin basıldığı makineyle, partizanların baskın yaptıkları köylerde ara sıra dağıttıkları Türkçe bildiriler de basılmıştır. Bu bildirilerden Geçici Yunan Hükümeti'nin kurulduğunu haber veren bildiri şu açıklamada bulunmuştur:

“Yaşasın Cumhuriyet Hükümeti ! Herkes savaşa! 23 Aralık 1947 günü Geçici Yunanistan Cumhuriyet Hükümetinin kurulduğu gündür. Bu mutlu olayı Cumhuriyet Ordusunun zincir halindeki zaferleri sağladı, Cumhuriyet Hükümetinin kurulması Türk azınlığı için seviç ve bayram yapma vesilesidir. Çünkü bu tarihi olay, bizim candan dostumuz olan bütün dünya cumhuriyetçilerinin Yunanistan Cumhuriyet Ordusuna yiyecek ve giyecek sağlayarak yardımımıza koşmalarını mümkün kıldı. Çünkü Cumhuriyet Hükümetinin kurulması, halk düşmanı kralcı faşistlerin ve Amerikan İngiliz efendilerinin denize süpürülecekleri, dört gözle beklediğimiz günü yaklaştırdı. Serbestliği, bahtiyarlığı getirecek olan zafer uğruna herkes elinden gelen fedakarlığı yapsın. Herkes Savaşa! Yaşasın Türk Azınlığı! Yaşasın Türk Azınlığı ile Yunan Halkı arasındaki kardeşlik! Yaşasın Yunanistan Cumhuriyeti! Yaşasın Yunanistan Cumhuriyet Ordusu!^{130,}”

Bu tür bildiriler ve Savaş gazetesi ile Türk azınlığın komünist mücadeleye destek verip, hükümet karşıtı bir tutum sergilemesi hedeflenmiştir.

2. Türkiye'nin Gündeminde Batı Trakya Türk Azınlıkları

Yunanistan'da yaşanan İç Savaş süresince Türkiye devletini ilgilendiren önemli bir konu ise bu ülkede yaşayan soydaşlarımızın içinde bulunduğu durum olmuştur. Türk Hükümetleri bu insanların durumlarını merak etmiş ve sınırdan geçip

¹²⁹ Mihri Belli, a.g.e.s,139

¹³⁰ Rahmi Ali, a.g.e.s,174

Türkiye'ye sığınmak istediklerinde yardımcı olmuştur. Başbakanlık Hususi Kalem Müdürlüğüne ait 22 Temmuz 1947 tarihli ve Başbakanlık Cumhuriyet arşivinde yer alan bir belgede, dönemin Kocaeli Milletvekili Fuat Balkan tarafından Başbakana, Yunanistan'da İç Savaşı nedeniyle fena halde bulunan Türkler'in bir listesi hazırlanmıştır.¹³¹

Azınlık halkının savaş nedeniyle içine girdiği sıkıntılar ve yaşadığı trajediler daima Türk devletinin ve halkının aklında yer etmiştir. Edirne Valiliğinin 31 Ocak 1947 tarihinde kaleme aldığı mesajda durumun vehametinden bahsedilmiştir. Mesajda Yunanistanın iç meselesi devam ederken, gerek komünist gerekse hükümet güçlerinin Türk köylerini basarak hayvanlarını gaspettiklerini ve fena muamele yaptıklarını bildirmiştir. Hükümet namına çalışan ve yanında 80 kişilik bir jandarma kuvveti bulunduran Andon Çavuş adındaki şahsın, komünistlerden daha acı hareketlerde bulunduğu, son zamanlarda Türk köylerindeki kadın ve kızlara kötülük yaptığı, valiliğin İçişlerine çektiği mesajda belirtilmiştir.¹³²

TBMM çatısında, Batı Trakya Türklerinin durumu 4 Eylül 1947 tarihinde konuşulmuş ve Çanakkale milletvekili İhsan Karesioğlu'nun Garbi Trakyadaki Türkler hakkındaki sorusuna dönemin Dışişleri bakanı Hasan Saka tarafından cevap verilmiştir. Bakan, Batı Trakya'da yaşayan soydaşlarımızın Yunanistanın içinde bulunduğu iç savaş nedeniyle huzursuz günler geçirdiğini vurgulamıştır. Bilhassa Türk azınlığın emniyet ve huzurunu kaçıran hadiseler olmuştur. Dış işleri Bakanlığı bu olaylardan haberdar olmuş ve alınması gerekli önlemleri gerek Türkiye'de gerekse Atina'da zamanında almıştır. Hasan Saka Komünistlerin yayın organı olan Rizospastis isimli gazetenin, Türkiye'nin Batı Trakyanın içinde bulunduğu siyasi karışıklardan istifa edip bazı siyasi amaçlarını elde etmek fırsatını kolladığı yolundaki haberlerini de meclisteki milletvekillerine aktarmıştır. Türkiye'nin komşusu Yunanistan'ın içerisinde bulunduğu bu sıkışık durumdan yararlanma gibi bir emelinin olmadığını vurgulamıştır. Bakan, Yunan hükümetini yapılan fena uygulamaların dışında tutmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin girişimleri doğrultusunda Yunan Hükümeti'nin Batı Trakya'da yaşayan Türkler'in güvenliği için aldığı

¹³¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 23 Temmuz 1947, Yunanistan'da Kötü Durumda Bulunan Türkler'e Ait liste, Dosya No:406

¹³² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 31 Ocak 1947, Edirne Valiliğinin İç İşleri Bakanlığına Yazısı, Dosya No:406

tedbirleri Gümölcine Konsolosluğumuzdan gelen raporlar doğrultusunda açıklamış ve bu nedenle Yunan Hükümetine teşekkür etmiştir.¹³³

Batı Trakya Türkleri içine girdikleri kötü koşullar nedeniyle Türkiye'ye göç etmek için girişimlerde bulunmuşlar ve zaman zaman gerçekleştirmişlerdir. Göçler karşısında alınması gereken tedbirler, daima Türk yetkilileri meşgul etmiştir. Edirne Valiliğinin 23 Kasım 1946 tarihinde İçişleri Bakanlığına çektiği mesajda sınırımıza yapılacak göçler karşısında, yapılması gerekenlere de dikkat çekilmiştir. Bu mesajda İç Savaş ile birlikte yaşamın sıkıntıya girdiği Yunanistan'dan sınır kapımıza gelerek ülkemize iltica edecek Yunan vatandaşlarının arasındaki Türk azınlıklarla birlikte olabilecek çetecilere dikkat edilmesi istenmiştir.¹³⁴

Yunanistan'dan kaçarak gelen Türkler Türk basınına demeçler vermiş ve bu sayede kamuoyu Batı Trakya Türk Azınlıklarının yaşadıklarından bilgi sahibi olmuştur. Gelen muhacirlerin hemen hepsi kendilerine işkence yapıldığını ve komünist çetelerin akla hayale gelmedik şekilde baskı uyguladıklarından bahsetmiştir. Muhacirler, Türkiye'ye gelebilmek için çok yüklü miktarda rüşvet verdiklerini ve aksi halde gerekli izin kağıtlarını elde edemediklerini açıklamıştır. Çeteler daha çok köyde yaşayan Türkler üzerinde baskı oluşturmaktadır diye belirtmişlerdir.¹³⁵ İç Savaş süresince Batı Trakya Türkleri özellikle İmroz adasını Türkiye'ye geçmek için bir üs olarak kullanmışlardır. Çeşitli yollar ile bu adaya geçen 550 soydaşımız, 25 Nisan 1948 tarihinde Deniz Yolları İdaresinin Seyyar isimli gemisi ile İmroz'dan alınıp, İstanbul'a getirilmişlerdir. Mülteciler Sirkeci'de kendileri için oluşturulmuş misafirhaneye yerleştirilmiştir.¹³⁶

İç Savaş sırasında Türk köyleri sadece solcu çetelerin saldırısına uğramamış, sağcı diye adlandırılan Kral taraftarı çeteler de Türklere baskı uygulamıştır. Bu çetelerden en ünlüsü Samsun'dan Yunanistan göç etmiş olan ve Andon çavuş lakaplı bir askere ait olandır. Bu kişi emrindeki silahlı güç ile azınlık köylerine baskınlar düzenlemiş ve halka zulüm etmiştir.¹³⁷

Türkiye kamuoyu Batı Trakya Türkleri ile ilgili haberlere çok fazla değinmiştir. Yunan İç Savaşını yerinde takip eden gazeteci Metin Toker, bizzat Batı Trakya'da bulunmuş ve soydaşlarımızla ilgili bilgi vermiştir. Onun aktarımına göre;

¹³³ "Balkanlarda Türklerin Bugünkü Durumları", **Cumhuriyet**,5 Eylül 1947, ,s.1.

¹³⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi,24 Kasım 1946,Edirne Valiliğinin Yunan Komünistlerinin Faaliyetleri Konulu Telgrafı,Dosya No:401

¹³⁵ "Yunanistan Kaçan Türkler Neyi Anlatıyor", **Cumhuriyet**,06 Ağustos 1947, s.1.

¹³⁶ "Anayurda Sığınan Batı Trakya Türkleri", **Cumhuriyet**,26 Nisan 1948,s.1.

¹³⁷ "Batı Trakya Türklerine Yapılan İşkenceler", **Cumhuriyet**,16 Aralık 1946, s.1.

bilhassa bölgede Türklerin yaşadığı köylerin durum son derece acıklıdır. Dağ köyleri çetelerin kontrolü altındadır. 18-45 yaş arası Türklerin isimlerinin olduğu listeler, çetecilerin ellerinde bulunmaktadır. Bu insanlar gerekirse silahlandırılarak hükümet güçlerine karşı savaştırılacaktır. Çeteler kendilerini itaat etmeyenleri öldürmekte, kaçanların evlerini yakarak mallarını yağma etmekte, akrabalarına işkence yapmaktadırlar. Toker'in konuştuğu Türk köylüleri perişan olduklarını ve köylerin yaşanmaz bir yere döndüğünden bahsetmişlerdir.¹³⁸

Batı Trakya Türkleri İç savaşın en acı çeken halkı olarak her zaman Türk hükümetlerinin ve kamuoyunun dikkatini çekmiş ve Türkiye içinde girdikleri sıkıntılı günlerde, Batı Trakya Türk azınlıklarına yardım elini uzatmıştır

¹³⁸ “Gümülcine Çetelerin Daimi Tehdidi Altında”, **Cumhuriyet**,29 Temmuz 1947,s.1.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININDA ÖNEMLİ SAFHALARI İLE YUNAN İÇ SAVAŞI (1946-1949)

A. SAVAŞ SONRASI YAPILAN İLK DEMOKRATİK SEÇİMLER

Yunanistan'da 1946 ile 1949 yılları arasında yaşanan kanlı savaşın başlangıcı olarak kabul edilebilecek en büyük gelişme 31 Mart 1946 tarihinde ülke genelinde yapılan genel seçimler olmuştur. Yunanistan 1936 yılında başlayan Metaksas rejimi, hemen arkasından kendisini içinde bulduğu II.Dünya savaşı ve işgal sürecinin yarattığı gelişmeler nedeniyle on yıl süresince demokratik yollarla yapılan seçim sisteminden uzak kalmıştır. Ülkenin yaşadığı bu olağanüstü koşulların sonucunda genel bir seçim yapılması kararı alınmıştır. KKE ve EAM dışında kalan tüm partiler bu karara destek vermiş ve seçimlerin 31 Mart 1946 tarihinde yapılması yönünde alınan kararı onaylamışlardır. Komünistler seçimlerde adaletin sağlanamayacağını iddia ederek , seçimlere katılmama kararı almışlardır. Komünistlerin aldığı bu karar ve ülkenin içinde bulunduğu özel konum nedeniyle, seçimlerin zamanında ve kurallarına uygun yapılıp yapılamıyacağı tartışma konusu olmuştur. Seçimler öncesi katılım ve seçimlerin yapılıp yapılamıyacağına yönelik tartışmalar ve eylemler Türk kamuoyu tarafından dikkatle takip edilmiştir

1. Seçim Öncesi Gelişmeler

Yunan seçimleri öncesinde Yunanistan'da gergin bir siyasi havanın olduğu Türk Kamuoyuna geniş olarak yansımıştır. Seçimlere katılmama kararı alan sol gruplar, seçimlerin iptali yönünde karar alınması için büyük mücadele sergilemişlerdir. Özellikle komünistlerin organize ettiği grev ve miting faaliyetleri ülkeye dalga dalga

yayılmıştır. Siyasi seçim kararı alınmadan önce Atina’da grevcilerin sayısı 17 bine ulaşmış ve Pire’de yaklaşık aynı sayıda işçi, eylemler yapmıştır.¹³⁹ Bütün bu gelişmeler yaşanırken Kral Naibi¹⁴⁰ Atina Başpiskoposu Damaskinos, seçimlerin 31 Mart 1946 tarihinde olacağı ve yeni parlamentonun ilk oturumunun 13 Nisan 1946 tarihinde yapılacağına dair kanunu imzalamıştır. Sol partiler, seçim kararı alan Kral Naibinden yapmasını istedikleri bazı koşullar talep etmişlerdir. Bu koşullar, öncelikli olarak Ordu, Polis ve Adliye teşkilatındaki bütün kralcı ve mihver güçleri ile işbirliği içerisinde bulunan unsurların temizlenmesi, sağcıların kışkırtıcı hareketlerine karşı önlem alınması ve bütün parti temsilcilerinden oluşan temsili bir hükümetin kurulması olmuştur.¹⁴¹

Hüseyin Cahit Yalçın 15 Şubat 1946 tarihli makalesinde solcuların 31 Martta seçimlerin ülkede yeterince asayiş sağlanamadığı için yapılmamasını istediklerini yazmış ve bunun tamamen bir bahaneden ibaret olduğunu savunmuştur. Balkanlarda Yugoslavya ve Bulgaristan seçimlerinin şu ana kadar yapılmış ve genel olarak bu seçimlerin yapıldığı şartlar nedeniyle Avrupa Kamuoyunun tatmin olmadığını belirtmiş, bu kez yapılacak seçimlere Amerika, İngiltere ve Fransa’dan heyetler geleceği için kimsenin yapılacak seçimler hakkında şüphe duymaması gerektiğini de bildirmiştir. Yunanistan’da EAM ve aşırı solcuların büyük bir yenilgiye uğruyacağı için gürültüler çıkarttığını savunan Yalçın’a göre, savaş sırasında halkın gözünde kazandıkları prestiji bu partiler daha sonra yaptıkları uygulamalarla kaybetmişlerdir. Bu nedenle komünistlerin başarılı olamayacağını yazmış ve sözü Türk-Yunan dostluğuna getirerek Yunanistan’ın içinde bulunduğu bu karışık durumdan bir an önce çıkması gerektiğini belirtmiştir.¹⁴²

Yunanistan’da yapılacak seçimleri gözlemlemek ve seçimlerin kurallar içinde ve alınacak tebirlere uygun şekilde yürütülmesini incelemek maksadıyla üç büyük ülke Amerika, İngiltere ve Fransa seçimlere gözlemci göndereceğini belirtmiştir. Sovyetler Birliği Hükümeti ise başka milletlerin iç işlerine karışmama yönünde aldığı karar doğrultusunda Yunanistan’a gözlemci göndermeyeceğini açıklamıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda Yunanistan’da seçimleri kontrol edecek heyetin bir kaç gün içerisinde gelmesi beklenilmiştir. Heyetin yönetim merkezi başkent Atina’da bulunacaktır. Ayrıca, Yunanistan’ın farklı bölgelerinde beş adet şube açılması

¹³⁹ “Grev hareketi Dün Bir Kaç Şehire Yayıldı”, **Ulus** ,10 Ocak 1946,s.1.

¹⁴⁰ Naib kralın temsilcisi anlamındadır.

¹⁴¹ “Atina’da Mitingler Mora’da Siyasi Toplantılar Yasak Edildi”, **Ulus**, 21 Ocak 1946,s.3.

¹⁴² Hüseyin Cahit Yalçın, “Yunan Seçimleri,” **Ayın Tarihi**, Şubat 1946 Cilt no 147.s.159

planlanmıştır. Bu heyette 700 Amerikalı ve İngiliz ile 200 Fransız gözlemci bulunacaktır. Bunların bir çoğu seçimler öncesinde Yunanistan'a gelmeye başlamıştır.¹⁴³

Yunan seçimleri öncesi Türk basınına da yansıyan haberlerin en önemli kısmını seçimlerin belirlenen zamanda yapılıp yapılamayacağı yönündeki tartışmalar oluşturmuştur. EAM harici tüm partiler ve siyasi unsurlar, seçimlerin 31 Mart 1946 tarihinde yapılması konusunda kararlı olduklarını açıklamışlardır.¹⁴⁴ Seçim tarihi yaklaştıkça ülke ortamının oluşturduğu belirsizlikler karar alma sürecine yansımış ve her gün seçimlerin icrası ile ilgili farklı bir açıklama yapılmıştır. Seçimlerin yapılmasına 25 gün gibi bir süre varken Bakan Petzamas'dan Yunanistan'da 31 Mart tarihinde seçimlerin yapılmasının, sol grupların katılmama kararı alması nedeniyle zor olduğunu yönünde açıklama gelmiştir. Bakan, tek taraflı seçimi ortadan kaldırmak için partilerin kendi aralarında görüşmeleri gerektiği beyanında bulunmuştur.¹⁴⁵

İngiliz İşçi Partisinin 70 milletvekili ve İngiliz kamuoyunun tanınmış isimleri, seçim öncesi Yunanistan'ı ziyaret etmiş ve ortak bir açıklama yapmışlardır. Bu açıklama da, Yunanistan'da seçim listelerinin tarafsız bir şekilde hazırlanması yönünde başarısız olduğu ve endişe duyulacak gelişmelerin yaşandığı söylenmiştir. Başbakan Sofulis hükümetinin gitgide sağa doğru kaydığı ve solculara karşı kralcı yapılanmalarla bir işbirliği içerisinde olduğu belirtilmiştir. Bu demokrasi karşıtı gidişin hem Yunanistan'ın geleceği hem de İngiltere açısından tehlikeli olacağı ve seçimlerin bu koşullar altında olumsuz gelişmeleri artıracığı anlatılmıştır.¹⁴⁶

A.Şükrü Esmer, seçimlere kısa bir süre kala, bir türlü netleşmeyen ortamı değerlendirmiş ve seçimlerin gerçekleşmemesi durumunda karşılaşılabilecek sorunlardan bahsetmiştir. Başbakan Sofulis'in kabinesinde arka arkaya istifalar yaşandığını hatırlatan yazar, bununla beraber solcuların seçimlerin geri bırakılması ve genel af gibi taleplerinin buhranı artırdığını eklemiştir. Yunanistan'da siyasi hayatın normale dönmesini ve Metaksas rejimi ile II.Dünya savaşının yarattığı

¹⁴³ "Yunanistan'da Seçimlerde Hazır Bulunacak Heyetler Geliyor", **Ulus** ,18 Şubat 1946,s.3.

¹⁴⁴ "Mart Sonunda Yapılacağı Artık Kesinleşti", **Ulus** ,24 şubat 1946, s.3

¹⁴⁵ "Yunan Seçimi", **Akşam** ,05 Mart 1946,s.3.

¹⁴⁶ "Yunan Seçimleri Geri Kalaca Benziyor", **Ulus**,10 Mart 1949, s.1.

sorunların aşılabilmesini, seçimlerin belirtilen tarihte sağlıklı bir şekilde yapılabilmesine bağlamıştır.¹⁴⁷

Yunanistan seçimlerinin planlanan tarih olan 31 Mart'a kadar yapılabilmemesiyle ilgili belirsizlik durumu uzun bir süre gündemde kalmıştır. Komünistlerin seçimlerin yapılmaması ve geciktirilmesi eylemleri de bu sürecin belirsizliğinde önemli etkenlerden birisi olmuştur. Pire'de gaz işçileri büyük çaplı greve gitmişler, bu ve benzeri grevler, seçimler öncesi grevlerin büyüyen artacağına habercisi olmuştur.¹⁴⁸ Ülkenin içinde bulunduğu karışıklık, 1944 yılının Ekim ayında yaşanan karışıklığa benzemiş, Yunanistan bir İç Savaş'ın eşiğine gelmiştir. Sağcı gruplar ile hükümet güçleri arasında yakınlaşmalar görülmüştür. Başbakan, seçimlere katılmama kararı alan grupların protestolarını geçersiz kabul etmiş ve solcu grupların 17 ile 24 Mart 1946 tarihleri için talep ettikleri gösterilere izin verilmeyeceğini açıklamıştır.¹⁴⁹ Seçimleri protesto maksatlı olarak Atina ve Pire'de grevler devam etmiş ve tramvay işçileri greve başlamıştır. Bunlara ilave olarak demiryolu işçileri de 24 saatlik bir greve karar almışlardır.¹⁵⁰

A.Şükrü Esmer, 20 Mart 1946 tarihinde Dış Politika isimli köşesinde, solcu grupların seçimleri boykot etme çabalarını değerlendirmiştir. Makalesinde, solcuların kendi talepleri doğrultusunda seçimleri en az 1 yıl ertelenmesi yönündeki çabalarını dört büyük ülkeye bildirdiklerini yazmış ve bunun yanında tramvay, elektrik ve demiryolu işçilerini greve sürükleyerek seçimi baltalamak için bütün gayretleri sarfettiklerini belirtmiştir. Yazar, seçim öncesi solcuların isteklerinin makul görünüyormuş gibise de kurtuluştan sonra Yunanistan'da kurulan koalisyon hükümetinden solcuların çekildiğini ve iktidarı bir darbe ile ele geçirmek istediklerini hatırlatmıştır. Ona göre bu mücadele ülkeye Alman ya da İtalyan işgalinden daha fazla zarar vermiştir. İktidarların siyasi aflarla daha önce yaşanan çatışmaların suçlularını tekrar siyasi ortama çıkarttığını belirten Esmer, belirsizlik içerisinde Sol grupların eylemlere bir an önce son vererek, 31 Mart seçimlerinin yapılmasını istediğini belirterek yazısını sonlandırmıştır.¹⁵¹

Yunanistan seçimleri öncesinde yaşanan siyasi gerilimlerin bir diğer önemlisi ise yaşanan kabine buhranları olmuştur. Bu buhranlardan ilki Liberal Parti içerisinde

¹⁴⁷ A.Şükrü Esmer, "Yunan Buhranı," **Ulus**, 10 Mart 1946, s.3.

¹⁴⁸ "Seçimleri Protesto İçin Yunanistan'da Grev", **Ulus**, 11 Mart 1946, s.4.

¹⁴⁹ "Yunan Seçimlerinde EAM' cılar Karışıklık Çıkartıyor", **Ulus**, 14 Mart 1946, s.1.

¹⁵⁰ "Yunanistan'da Grevler Başladı", **Ulus**, 16 Mart 1946, s.3.

¹⁵¹ A.Şükrü Esmer, "Yunan Vaziyeti," **Ulus**, 20 Mart 1946, s.3.

yaşanmıştır.Yunanistan'da asayiş temin edildikten sonra Cumhuriyetçi ve sağ unsurların oluşturduğu bir kabine kurulmuş ve bu kabinenin Başbakanı da Liberal Parti lideri Sofulis olmuştur. Sofulis'in Başbakan olması ile birlikte Liberal Parti liderliğine Sofoklis Venizelos gelmiştir. Sofulis hükümetin ne sağa ne de sola dayanmayacağı tezini iç politikada savunmuştur. Bu sırada Liberal Parti içinde Venizelos, Başbakan Sofulis'in bilgisi olmadan Kralcı olan Halk Partisi lideri Çaldaris ile bir anlaşma yapmıştır. Anlaşma seçimlerde yapılacak olan ittifakı içermiş ve anlaşma neticesinde Başbakan, Venizelos'un Liberal Parti ile ilişkisinin kalmadığı yönünde açıklama yapmıştır. Bu gelişmeler , sol partilerin seçimleri protesto etmesi neticesinde aşılmış ve Sofulis'in liderliğinde devam edilecek şekilde liberal ve sağ eğilimli halkçılardan oluşan Yunan Milli birliği kurularak seçime girilmiştir.¹⁵²

31 Mart genel seçimlerine kadar kabine içindeki bakanların istifaları devam etmiştir. Yaşanan siyasi gelişmeler sonucunda, Başbakan yardımcısı ve Deniz bakanı istifa etmiştir. Başbakan yardımcısı bugünkü şartlarla ülkede normal bir durumun temininin mümkün olmadığına dikkat çekmiş ve mecliste solcular olmazsa ülkede büyük kargaşalıklar çıkacak demiştir.¹⁵³ 12 Mart 1946 tarihinde Yunan kabinesinde istifa eden Bakan sayısının ona yükselmiştir.¹⁵⁴

Yunanistan'da kabine buhranlarını tetikleyen bir diğer gelişme ise Sovyetler Birliğinin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde gerçekleştirdiği girişimler olmuştur. Sovyetler Birliği Yunanistan'da bulunan İngiliz askeri gücünün ülkeden çekilmesi yönünde talepte bulunmuştur. Bu girişim ilk olarak o sıralar Moskova'da bulunan EAM üyelerine bu haberi duyup duymadıkları yönünde gazeteciler tarafından sorulmuştur. EAM'ı temsilen verilen cevapta kendilerinin üç hafta öncesinde EAM merkez komitesinde İngiliz askerlerinin Yunanistan'dan çekilmesini teklif ettiklerini söylemiş ve İngiliz askerlerinin Yunanistan'da bulunmalarına neden olarak düzeni sağlamak olduğu gösterilse de bu askerlerin varlığının düzensizliğe neden olduğu açıklanmıştır.¹⁵⁵

Sovyetlerin bu girişimi ise liberal ve sağ görüşlü partilerden kurulu Yunan Milli Birliği hükümetinin protestosu ile karşılanmıştır. Bu partiler ortak bir bildiri yayınlamış ve Yunanistan'ın talep etmesiyle ülkede bulunan İngiliz askerlerinin

¹⁵² “Yunanistan'da Sofulis Kabinesi Yerinde Kalıyor”, **Ulus** ,12 Ocak 1946,s.1.

¹⁵³ “İki Yunan Bakanı İstifa Etti”, **Akşam**,07 Mart 1946,s.1.

¹⁵⁴ “Yunan Kabinesi 10 bakan İstifa Etti”, **Akşam**,12 Mart 1946, ,s.1.

¹⁵⁵“ Kalamata Asileri Tamamen Dağıtıldı”, **Ulus**,24 Ocak 1946, ,s.3

Güvenlik Konseyinde gündeme getirilmesinin kendilerini şaşırttığını açıklamışlardır. Aynı zamanda bildiri de, İngiliz kuvvetlerinin vermiş oldukları bir çok güvenceyi yerine getirmeden ülkeden ayrılmasının anlamsız olacağı belirtilmiştir. Yunan hükümeti konuyu görüşmek üzere Dışişleri Konseyini toplantıya çağırması ve bir açıklama yapmıştır. Eski Başbakanlardan Papandreu'nun yaptığı açıklamada, İngiliz askerlerinin ülkeye gelmesi 1944 yılında yapılan bir anlaşma ile olmuş ve bu anlaşmayı, o zaman sol partilerin de imzaladığı belirtilmiştir. Çoğunluk üyesi komünist olan Yunan iş konfederasyonu da gelişmeyle ilgili bir açıklama yapmıştır. Açıklamaya göre Sovyetlerin tavrı desteklenmekte ve İngiliz resmi makamlarının Yunanistan'da faşist hareketleri yaydığı açıklamasında bulunulmuştur.¹⁵⁶

Protesto açıklamasından sonra Yunanistan Hükümeti 28 Ocak tarihinde Londra'daki Yunan Büyükelçisi ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine, Güvenlik Konseyine iletilmek üzere resmi görüşünü açıklamıştır. Yunanistan, İngiliz kuvvetlerinin Yunanistan Hükümetinin daveti üzerine bu ülkede bulunduğu ve bunun da bir gereklilikten kaynaklandığı açıklanmıştır. Yaşananların ardından Başbakan, Güvenlik Konseyinde Yunan Dışişleri Bakanı Sofıyanapulos'un Sovyet girişimleri içerisinde yetersiz kaldığını ve bu şekilde kabinedeki yerini korumasının zor gözüktüğünü belirtmiştir.¹⁵⁷

Bu gelişmeler karşısında Yunan dışişleri bakanı Atina'ya dönmüş ve kabinedeki görevinden istifa etmiştir. Yunanistan'ı Londra'da bu kritik girişim karşısında savunma görevini Londra'daki Yunan Büyükelçisi üstlenmek zorunda kalmıştır. Dışişleri Bakanının bu kritik zamanda istifası çok önemli bir karar olarak yorumlanmıştır. Solcular hariç, İngilizlerin ülkede kalması yönünde görüş bildiren koalisyon hükümeti cephesi sarsılmıştır. ¹⁵⁸

Dönemin önde gelen gazetecilerinden Mümtaz Faik Fenik, bu gelişmelerin yaşandığı tarihlerde Londra'da bulunmuş ve İngiliz politik hayatı hakkında edindiği izlenimleri gazetesi kanalı ile aktarmıştır. Ona göre İngilizler, askerlerinin Yunanistan'da kalması konusuna çoğunlukla olumlu yaklaşmışlardır. Yazar, İngilizlerin sadece aşırı solculara karşı değil, aynı zamanda aşırı sağcılara karşı da asayışı sağladıklarını düşündüklerini ve Sovyetlerin, bu girişimi yaparken Yunan hükümeti ile ülkelerinde var olan İngiliz güçleri arasında kesinlikle bir temas

¹⁵⁶ “Yunanistan'da Sovyet Teşebbüsü Protesto Ediliyor”, **Ulus**,25 Ocak 1946, ,s.1.

¹⁵⁷ “Yunan Hükümeti Görüşünü Resmen Konseye Bildirdi”, **Ulus**,29 Ocak 1946, ,s.1.

¹⁵⁸ A.Şükrü Esmer,”Yunan Kabinesinde Değişiklik,” **Ulus**, 01 Şubat 1946,s.3

kurmadıklarını belirtmiştir.¹⁵⁹ Seçimler öncesinde Yunan İç politikasını doğrudan ilgilendiren bu gelişme Güvenlik Konseyinde İngiltere ile Sovyetler'in uzlaşması neticesinde çözülmüştür. Sovyet delegesi, Yunanistan'da bulunan İngiliz kıtalarının dünya barışını tehdit ettiği yönündeki görüşünü geri çekmiş ve meselenin kapanmasını sağlamıştır.¹⁶⁰

Yunan seçimlerinin yapılabileceğine dair belirsizlik arttıkça ülkenin bir iç savaşa gideceği yönündeki haberler ve görüşler Türk kamuoyuna yansımıştır. Atina'daki Anadolu Ajansı muhabiri Yunanistan'da bir İç Savaş çıkma olasılığının bulunduğunu belirtmiş ve Solcuların seçimi durdurma girişimleri başarısız olduğu takdirde, kendi taraftarlarına dövüşmeye hazır olunuz talimatı gönderdiğini açıklamıştır. Muhabir, talimatın resmi makamlar tarafından ele geçirildiğini de savunmuştur. EAM, taraftarlarına hükümetin yasakladığı 17 ve 24 Marttaki gösteriye büyük bir kitlesel katılım gösterilmesi yönünde talimat vermiştir.¹⁶¹

Sol partilerin seçimlere katılmama kararı almasına rağmen sağ partiler, seçimlerin yapılması yönündeki çalışmalarına devam etmişlerdir. Başbakan Sofulis 13 Mart tarihinde Selanik'e gitmiş ve seçim mücadelesini başlatmıştır. Halkçı Parti lideri Çaldaris'in seçimler ve Yunanistan'ın geleceği yönündeki açıklamaları da Türk basınına yansımıştır. Çaldaris, parti seçim merkezinin açılışında yaptığı konuşmada partisinin kraliyete dayalı bir rejimi istediğini açıklamış, Yunan Kralının milletin fikri alınmadan Yunanistan'a döneceği yönündeki söylentileri ise yalanlamıştır.¹⁶²

Yunan seçimleri İngiltere açısından büyük önem taşımıştır. İngiltere, Yunanistan üzerinde kurmak istediği düzen için seçimleri gerekli görmüş ve sürecin başından itibaren takipçisi olmuştur. Seçimlerin yapılması hakkında belirsizliğin sürdüğü bir dönemde İngiltere Dışişleri Bakanı Bevin, Yunan seçimlerinin geri bırakılmaması yönünde Başbakan Sofulis'e bir nota göndermiştir. Bu nota'da Bevin, sol grubların seçime katılmamaları yönünde aldıkları karardan üzgün olduğunu belirtmiştir. Bevin, Yunan halkının gerçek kararının ortaya çıkması için seçimlerin yapılmasının gerektiğini söylemiş ve Yunanistan'ın gerçekten İngiltere ile Amerika'nın takdirini kazanmak istiyorsa bütün partilerin seçime girmesi gerektiğini söylemiştir.¹⁶³ 21 Mart 1946 tarihli İngiliz Dışişleri Bakanlığının yayınladığı bir

¹⁵⁹ Mümtaz Faik Fenik, "Son Çıkan Hadiseler ve Güvenlik Konseyi," **Vatan**, 02 Şubat 1946, s.1

¹⁶⁰ "Konsey Yunan İşini Kapanmış Saydı", **Ulus**, 07 Şubat 1946, s.1.

¹⁶¹ "Yunanistan Bir İhtilal Arifesinde", **Vatan**, 15 Mart 1946, s.1.

¹⁶² "Yunan Seçimi", **Vatan**, 19 Mart 1946, s.1.

¹⁶³ "Yunanistan'da İntihabat", **Akşam**, 11 Mart 1946, s.1.

tebliğde İngiltere'nin seçimlerin 31 Martta yapılmasına taraftar olduğu belirtilmiştir. Yayınlanan tebliğ, seçimlerin zamanında yapılmasının ülke için en doğru olduğunu ve ertelenmesinin ise ülkede karışıklığı artıracaklarını savunmuştur.¹⁶⁴ Sovyetlerin seçim hakkındaki görüşünü yansıtan açıklamalarda gazetelerde yayınlamıştır. Moskova Radyosu seçim öncesinde, Yunanistan seçimlerinin Yunan milletinin isteklerine karşı olarak yapılacağı yönünde yayınlar yapmıştır. Yapılacak bu seçimler 1200 yabancı gözlemcinin gözleri önünde ve işgal kuvvetlerinin katılımında yaşanan bir komedi olduğu yayınlarda belirtilmiş ve Moskova Radyosu, namuslu Yunan milletini boykota davet etmiştir.¹⁶⁵

2. 31 Mart 1946 Yunan Seçimleri

Seçimlere gözlemci olarak katılan heyetin başkanı olan Amerikalı yetkili seçimlerin katılımın az olmasına rağmen faydalı olduğunu açıklamıştır. Aynı yetkiliye göre, Yunanistan'da bulunan heyet ve kazanacağı deneyim, tarihte bu şekilde kazanılacak ilk deneyim olacaktır. Bu sırada seçimlere gözlemci olarak katılan Amerikan heyetinden bir kişi, Yunanlılar arasında gerçekleşen tartışmalara katıldığı gerekçesiyle ülkesine gönderilmiştir.¹⁶⁶

Vatan gazetesi seçimleri yerinden takip edebilmek maksadıyla gazeteci Faruk Fenik'i Yunanistan'a göndermiştir. Seçimlerin yaklaştığı tarihlerde bu gazeteci Yunanistan'dan özellikle iç çekişmeler ile ilgili haberler göndermiştir. Faik Fenik, 28 Mart tarihli haberinde EAM'ın özellikle seçimlere katılmakla kalmadığını seçimlere katılacak halk üzerinde baskı kurduğunu yazmıştır. Bu sebeble Yunanistan'da 31 Mart tarihinde bir isyan çıkacağı düşüncesinin yaygınlaştığını ve Atina ile Pire'de askeri tedbirlerin artırıldığını haberine eklemiştir.¹⁶⁷

Vatan gazetesinde Siyasi İçmal isimli köşede M.H.Zal seçimler öncesi EAM'ın katılmama yönünde aldığı kararı ve seçimlerin Yunanistan için ne anlam ifade ettiğini değerlendirmiştir. Seçimlerin üç büyük devletin gözetiminde yapılacağı için herhangi bir hile durumunun söz konusu olmayacağı ve Yunanistan'da seçimlerin adil yapılması için her türlü çabanın ele alındığını öne sürmektedir. Yazar yine de her türlü önlem alınmasına rağmen EAM'ın seçimlere katılmama kararını

¹⁶⁴ "Yunanistan'da Seçim Mücadelesi Hararetlendi", **Akşam**, 21 Mart 1946, s.1.

¹⁶⁵ "Yunan Seçimleri", **Vatan**, 22 Mart 1946, s.1.

¹⁶⁶ "Yunanistan'da Seçimler Pazara Yapılıyor", **Ulus**, 29 Mart 1946, s.1.

¹⁶⁷ Faruk Fenik, "Yunanistan'da Bir 31 Mart İsyanından Korkuluyor", **Vatan**, 28 Mart 1946, s.1

hoş karşılamamıştır. Yunanistan'ın geleceği açısından çok önemi olan bir günde, sergilenecek böyle bir tavrın, özellikle Yunan halkı için çok şeyler kaybettireceği düşüncesindedir. Yazı, Türkiye'nin iyi bir komşusu olan Yunanistan'da, seçimlerin düzenli şekilde yapılması dileği ile sona ermiştir.¹⁶⁸

Yunanistan'da Komünist parti, EAM ve onların etkilediği kitlenin seçimlere katılmama kararı alması diğer partiler tarafından protesto edilmiştir. Yunanistan'da bütün partiler, komünistlere karşı tavır almıştır. EAM taraftarları ise , hapishanelerde bulunan 20 bin komünist mahkumun serbest bırakılmasını istemişler ve bu konuda eylemler gerçekleştirmişlerdir.¹⁶⁹

Seçimden önce verilen son haberler, seçimlerin zamanında yapılacağı ve EAM çizgisi partilerin bu seçime iştirak etmeyeceği yönünde olmuştur. Seçimlere aşırı sol partilerin katılmaması nedeniyle oyların merkez ve sağ partiler arasında dağılacağı yönündeki görüş basında ortak olarak vurgulanmıştır. Kralın geleceğinin ne olacağı konusu da seçimler ile netleşeceği anlatılmış ve sağ partilerin çoğunluğu ele alacak olmasının Kralın dönüşü için uygun ortamı sağlayacağı tespiti basında ortak olarak yazılmıştır. Basında Yunanistan seçimi, tipik bir Balkan seçimi olarak tanımlanmıştır. Buna neden olarak 23 siyasi partinin, 350 sandalye için bir kaç bin aday göstermiş olması gösterilmiştir. Kral taraftarı olan Halkçı Parti'nin seçimlerde oyların büyük çoğunluğunu alacağı, 200 sandalyeye elde edeceği ve bu sayade çoğunluğu elde edeceği tespitine yer verilmiştir.¹⁷⁰

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi 31 Mart tarihinde gazetede ki köşesinde Yunan Seçimlerini kaleme almış ve çeşitli saptamalarda bulunmuştur. Nadi öncelikle çoğunluğun tespiti olarak sağ partilerin bu seçimi kazanacağı gibi genel bir savı yazdıktan sonra yazısının geri kalan kısmında, II.Dünya Savaşının kıta Avrupasında yarattığı komünizm korkusundan bahsetmiştir. Komünizmi Avrupa üzerinde bir tehlike olarak tanımlayan yazar, bu tehlikenin özellikle Yunanistan'da niçin gerçekleşmediğini örneklerle anlatmıştır.Savaş sırasında Yunanistan 'ın önce İtalyan ve daha sonra Alman işgalleri nedeniyle büyük acılar çektiğini ve halkın büyük çoğunluğunun yalnızca bunlarla mücadele değil düşmanla işbirliği yapmış küçük bir azınlıkla da savaşmak zorunda kaldığını da vurgulayan Nadi, yaşanan acıların halkı komünizme yaklaştırma ihtimalinin diğer Avrupa ülkelerinden daha

¹⁶⁸ M.H.Zal, "Yunanistan'da Oyun Bozanlık,"**Vatan**,28 Mart 1946,s.3

¹⁶⁹ Faruk Fenik, "Yunanistan'da Bütün Partiler Komünistlere Cephe Aldılar,"**Vatan**, 30 Mart 1946,s.1

¹⁷⁰ "Yunanistan'da Seçim Bugün Yapılıyor", **Vatan**,31 Mart 1946,s.1.

fazla olacağını söylemiş fakat komünistlerin yaptığı büyük hataların ve EAM taraftarlarının kendi halkına silah çekmesinin, Komünizm düşüncesinin güçlenmesine engel olduğunu yazmıştır. Bunun tepkisinin komşu Yunanistan'da Kral taraftarlığının artması şeklinde olmuştur açıklamasından sonra Nadi, Kralın dönmesi yönünde yapılması gereken halk oylamasının gelecek seçime kadar ertelenmesinin uygun olacağını değerlendirmiştir. Yazar , kendisi için en iyi yönetim sistemini bulmasını istediği komşu Yunanistan'ın hala sıkıntı evresini atlatamadığını da vurgulamıştır.¹⁷¹

31 Mart seçimlerini değerlendiren başka bir makale H.M.Zal'e aittir. Yazıda özellikle 2 milyondan fazla Yunanlının sandığa giderek oylarını vereceğini ve bu onların on yıldır gerçekleştiremedikleri hakları olduğu için çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Yunan halkının daha öncesinde bir takım politikacıların ve Metaksas gibi bir diktatörün elinde yanlış şekilde yönetildiği aynı zamanda yabancı etkisinde kaldığı açıklamaları yapılmıştır. Yazar, bu seçimlerin Amerikan, İngiliz ve Fransızlar'dan oluşan ikibine yakın gözlemcinin denetimi altında Yunan tarihinin en dürüst seçimleri olduğu, EAM'ın son dönemde giriştiği tutumlarla halkın gözünde düştüğü, seçimleri boykot etmesinin genel durumu değiştirmeyeceği gibi tespitlerde bulunmuştur. Yazarın bir başka tespiti ise; eğer Yunanistan demokrat ruhlu bir lidere kavuşur ve emniyet ile güvenliğini sağlarsa, sadece Avrupa ve Balkanların değil, tüm dünyanın yeni bir köprübaşı kazanacağı tespiti olmuştur.¹⁷²

Ulus gazetesinin dış politika konusunda makale yazıları ile gündemdeki gelişmeleri takip eden yazarı A.Şükrü Esmer de 31 Mart tarihli yazısını Yunan Seçimlerine ayırmıştır.Esmer makalesinde öncelikle bu seçimlerin Yunanistan için gerek II.Dünya savaşının gerekse de Metaksas diktatörlüğünün izlerinin silinmesi açısından büyük bir fırsat olarak değerlendirmiştir.Esmer yabancı gözlemcilerin varlığı ve çalışmalarını büyük devletlerin Yalta Konferansında aldıkları kararları iyi niyetle uygulamak istediklerine yorumlamıştır. Yazar, Kral taraftarı Halk Partisinin seçimleri büyük çoğunlukla kazanması halinde, 1948 yılına bırakılan Kralın dönmesini ve rejimi belirleyecek halk oylamasının erkene çekileceğini ve bundan dolayı da seçimlerin hemen ertesinde bu durumun Yunanistanı oldukça meşgul edeceğini açıklamıştır.¹⁷³

¹⁷¹ Nadir Nadi,"Yunanistan'da Seçim," **Ayın Tarihi**, Mart 1946,Cilt No 148,s.231

¹⁷² H.M.Zal, "Yunanlılar,Rey Sandığı Peşinde,"**Vatan**, 31 Mart 1946,s.3

¹⁷³ A.Şükrü Esmer, "Bugünkü Yunan Seçimleri,"**Ulus**,31 Mart 1946,s.1

Yunanistan'da beklenen seçimler 31 Mart 1946 tarihinde yapılmıştır. Türk basını 01 Nisan tarihli baskılarında seçimin yapıldığını birinci sayfalarından okuyucularına bildirmiştir. Yunan seçimi gerçekleşmiş ve seçimlerde komünistlerin engellenmesine rağmen halkın dörtte üçü seçimlere katılmıştır. Atina ve Selanik'te, gruplar arasında küçük çatışmalar yaşanmıştır. Seçimin Kralcılar tarafından kazanılacağına kesin gözüyle bakılmıştır. Başbakan Sofulis'in seçmen bölgesi Sisam olduğu için, seçimlerde oy kullanamamıştır.¹⁷⁴

Falih Rıfki Atay ise 01 Nisan'da köşesinde Yunanistan seçimlerine değinmiştir. Falih Rıfki seçimin kesin sonucu hakkında bilgi sahibi olmadan yazdığı makalede, komşu Yunanistan için seçimlerin kararlı ve sürekli bir rejime kavuşması açısından sonuçlanmasını temenni etmiştir. Seçime hakim olan havanın korku olduğunu yazan Atay, aynı zamanda ülkenin siyasi havasının sürekli değiştiğinden de bahsetmiştir. Atay özellikle son bir kaç yıldır ülkede yaşanan terörün kaynağı olarak sol unsurlarları göstermiştir. Falih Rıfki Atay, seçimden sonra Yunan halkının ne istediğinin anlaşılacağı ve milletin iradesinin bu seçimden sonra belireceği saptamasını yapmış ve Balkan ülkelerinde de durumun ne olacağı yönünde fikir vermesi yönünden, seçimin önemli olduğunu vurgulamıştır.¹⁷⁵

Yunanistan seçimlerinin kesin sonuçları hakkında bilgiler, Türk basınında 02 Nisan tarihli gazetelerde yer almıştır. Verilen bilgiler daha önceki haberler yönünde olmuş ve Halkçı Partinin büyük çoğunlukla oyları aldığı bildirilmiştir. Yunan meclisindeki 350 sandalyeden, yaklaşık 200 tanesinin Halkçı Parti yönetiminde olacağı tahmin edilmiştir. Seçimler sırasında ve hemen sonrasında, 16 kişi Selanik yakınlarında olmak üzere toplam 20 kişi hayatını kaybetmiştir. EAM sözcüsünün seçimler hakkında yaptığı açıklama da verilen haberler içinde yerini almıştır. EAM sözcüsüne göre seçimler, örneği görülmemiş bir sahtekarlık içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu gelişmeler karşısında vicdan sahibi hiç bir kişinin seçimleri geçerli saymasının imkan dahilinde olmadığı açıklamada yer almıştır. Başbakan Sofulis Kral Naibi Damaskinos'a istifasını sunmuş ve aynı zamanda en çok oyu alan partinin yeni hükümeti kurması yönünde tavsiyede bulunmuştur.¹⁷⁶

¹⁷⁴ "Yunan Seçimi Başladı", **Cumhuriyet**, 01 Nisan 1946, s.1.

¹⁷⁵ Falih Rıfki Atay, "Seçime Hükmeden Ruh," **Ulus**, 01 Nisan 1946, s.1.

¹⁷⁶ "Yunan Hükümetini Çaldaris Kuracak", **Cumhuriyet**, 02 Nisan 1946, s.3.

Seçime dair kesin sonuçlar 04 Nisan tarihli gazetelerde verilmiştir. Yunan İçişleri Bakanlığının son bildirisine göre Halkçı Parti, seçime katılan yaklaşık 2 milyon seçmenden 557 bininin oyunu almıştır. Halkçı Partinin arkasından Merkez Bloku 344 bin, Liberallar 142 bin ve General Zervas'ın partisi ise 52 bin oy almıştır. Tüm Yunanistan genelinde katılanların sayısı % 47'i bulmuş ve çoğunluğu elde eden Halkçı Parti tüm seçmenlerin ancak % 22 sini temsil etmiştir.¹⁷⁷ Aynı tarihte A.Şükrü Esmer Seçim sonrası olabilecek hükümet şekilleri hakkındaki görüşlerini açıklamış ve rejimin şekli hakkında alınacak kararın erken olup olmayacağını yazmıştır. Esmer'e göre Halkçı Parti tek başına hükümeti kurma gücünde olsa da ülkenin içinde bulunduğu bu hassas dönemde Milli Birlik hükümeti kurmak yönünde hareket etmesi daha uygun olacaktır. Yazar, Kralın dönüşü ve Monarjiye geçip geçmeme konusunda, daha önce 1948 olarak İngilizlerle de beraber kararlaştırılan tarihin, Halkçı Parti'nin girişimleri ile erkene alınacağı tahmininde de bulunmuştur.¹⁷⁸

Seçimler sonrasında yaşanan en büyük sıkıntı Kral Naibi Damaskinos'un görevden istifasını sunması ve bunun Kral tarafından kabul edilmiş olmasıdır. Siyasi partiler tarafsızlığına inandıkları ve aralarındaki uzlaşmayı sağlayan Damaskinos'un bu şekilde bırakıp gitmesini kabul etmek istememişlerdir. Gitgide büyüyen sorun sonunda İngilizlerin devreye girmesi ile çözümlenmiştir. Damaskinos, İngiliz Dışişleri Bakanından aldığı mesaj sonunda istifa kararından vazgeçmiştir. Halkçı Parti lideri kendisini 11 Nisanda makamında ziyaret etmiş ve Damaskinos'un İngiliz Dışişleri Bakanından aldığı mesaj ve hükümetin ısrarları neticesinde istifa etmekten vazgeçtiğini açıklamıştır.¹⁷⁹ Yunan kabinesi oluşumu 18 Nisan tarihine kadar sürmüştür. Başlangıçta 04 Nisan'da kurulan hükümette Dışişleri Bakanı görevini üslenen Çaldaris, Naiblik krizi ile birlikte bir hükümet krizine giden buhranı 18 Nisan'da kurulan hükümetle sonuçlandırmıştır. Yunanistan'da kralın dönüşü ve rejimin belirlenmesi öncesinde siyasi durum bu şekilde şekillenmiştir.

¹⁷⁷ "Yunan Kralının Avdeti", **Cumhuriyet**, 04 Nisan 1946, s.4

¹⁷⁸ A.Şükrü Esmer, "Yunan Seçimlerinin Neticesi," **Ulus**, 04 Nisan 1946, s.3

¹⁷⁹ "Yunan Seçimleri", **Ulus**, 12 Mart 1946, s.3

B.YUNANİSTAN'DA KRALIN DÖNÜŞÜ İÇİN HALKOYLAMASI

Yunanistan'da rejimin nasıl olacağı yönündeki tartışmalar, Yunan tarihinde her zaman önemli bir yer tutmuştur. Özellikle II.Dünya Savaşı sırasında direniş sürerken bu durum, direniş güçleri ile sürgündeki Kral ve İngiliz Başbakanı Churchill arasında büyük bir pazarlık konusu olmuştur. Yunanistan'ın, Osmanlı yönetiminden kurtulup bağımsızlığını elde ettiği dönemde, büyük devletler tarafından monarşi ile yönetilmesine karar verilmiştir. Yunanistan bu tarihten sonra, monarşinin kaldırılıp tekrar geldiği, çalkantılı dönemlerden geçmiştir. Yunanistan II.Dünya savaşında işgal altında iken Kral, başlangıçta önce İngiltere'ye gitmiş ve daha sonra Kahirede sürgün hükümeti kurmuştur. Halkoylaması (Plebisit) öncesi ise Kral tekrar İngiltere'ye dönmüş ve ülkesindeki gelişmeleri oradan takip etmiştir.

1.Yunanistan'da Halkoylaması Öncesi Yaşanan Gelişmeler

Yunanistan II.Dünya Savaşı öncesi monarşi ile yönetilmektedir. Kral, İtalyan işgali ile birlikte ülkeyi terk etmiş ve Kahire'de geçici bir hükümet kurmuştur. Kralın ve Monarşinin varlığı, savaş devam ederken, direniş güçleri, kral ve İngilizler arasında pazarlık konusu olmuştur. İtalyan ve Alman işgallerinin bitmesi, demokratik seçimler ile bir yönetimin kurulması, Yunanistan'da Kral ile birlikte Monarşinin varlığının ne olacağı sorusunu gündeme taşımıştır. İngilizler, Kralın ülkesine dönmesi ve Monarşinin başına bir Halkoylaması ile geçmesi yönündeki baskılarını artırmışlardır. Genel seçimlerden birinci parti olarak çıkan Halk Partisi, Monarşiyi ve Kralın ülkenin başına dönmesini savunmuştur.

31 Mart 1946 genel seçimleri sonrasında halkoylaması tarihinin ne zaman olacağı tartışma konusu olmuştur. Seçimlerden önce Kralın Yunan monarşisinin başına geçmesi için yapılması kararlaştırılan halkoylaması tarihi, İngilizler tarafından 1948 olarak teklif edilmiştir. İngilizler, genel seçimlerden sonra Yunanistan'da halkoylamasının kendilerinin daha önce verdikleri tarihten erkene alınması yönünde, Yunan hükümetine bir teklif vermişlerdir. İngiliz Hükümeti, halkoylamasının 1948 yılından daha erken bir tarihte yapılması yönünde olan teklifini Washington yönetimine de iletmiştir. İngilizlerin teklifinde kendi askeri güçlerinin Yunanistan'da Halkoylaması yapılıncaya, aynı zamanda şiddet eylemlerine son

verilinceye kadar kalması ve yapılacak Halkoylamasına Amerikan hükümetinin de gözlemciler göndereceği yer almıştır. İngilizlerin Yunan Hükümetine yaptıkları teklife gerekçe olarak ülkede artan eylemler gösterilmiş ve İngiliz kuvvetleri olmadan yapılacak herhangi bir halkoylamasının ise ülkede bir iç savaşa neden olabileceği vurgulanmıştır.¹⁸⁰

İngilizlerin teklifine gerekçe oluşturan şiddet eylemleri Yunanistan'da 31 Mart 1946 genel seçimlerinden sonra hızla artmaya başlamıştır. 31 Mart seçimlerinden hoşnut olmayan EAM cephesi ve komünist gruplar, seçimlerden sonra bu hoşnutsuzluklarını göstermeye başlamıştır. Aynı zamanda hükümetten destek gören aşırı sağ unsurların uygulamaları da ülke içinde huzursuz durumun oluşmasını sağlamıştır. 1 Mayıs öncesinde Kral taraftarları ile komünistler arasında yaşanan çatışmada, Yunanistan'da 8 kişi ölmüştür.¹⁸¹ Kral taraftarı ve karşıtları arasında yaşanan siyasi cinayetler, son dönemde gittikçe artmaya başlamıştır. 31 Mart 1946 tarihinden, 1946 Mayısının başına kadar 48 tane siyasi cinayet işlenmiş ve bu cinayetlerden 24'ünün komünistler ve 18'inin ise sağcılar tarafından işlendiğine dair bilgiye ulaşılmıştır. Yunan hükümeti, ülkede düzeni sağlamak maksadıyla, izinsiz silah taşıyanların ölüm cezası veya sürgüne gönderileceği yönünde bir beyanname yayınlamıştır.¹⁸²

İngilizlerin Yunanistan'da bir an önce Halkoylaması yapılması yönünde taleplerine benzer şekilde, Amerikan Hükümeti de çeşitli taleplerde bulunmaya başlamıştır. Amerikan Hükümeti sağ ve sol gruplar arasında yaşanan şiddet hareketlerinin hızla bütün ülkeye yayıldığı ve bu durumun devam etmesi halinde ülkede büyük bir buhranın ortaya çıkacağını bildirmişler ve ülkede asayişin yerine gelmesi için Kralın ülkesine dönüşü ile ilgili bir halkoylamasının bir an önce yapılması gerektiğini açıklamıştır.¹⁸³

Yunanistan'da gündemi meşgul eden halkoylamasının tarihinin ne zaman olacağına dair açıklama; sonunda Kral Naibi Damaskinos'tan gelmiştir. Başpiskopos Damaskinos, Yunan Meclisinin genel seçimlerden sonraki meclis açılış konuşmasında milletvekillerine yaptığı konuşmada, halkoylaması konusunun uzamasının ülkenin menfaatlerine zarar verdiğini söylemiş ve bu durumun bir an önce bir şekile kavuşması yönünde hükümete yardımcı olacağını bildirmiştir. Kralın

¹⁸⁰ “Yunanistan'da Halkoylaması Erkene Alınacak”, **Ulus**, 06 Mayıs 1946,s.3.

¹⁸¹ “Yunanistan'da Kargaşalıklar”, **Cumhuriyet**,01 Mayıs 1946, s.1.

¹⁸² “Yunanistan'da Siyasi Cinayetler”, **Cumhuriyet**,05 Mayıs 1946,s.1.

¹⁸³ “Tethiş Hareketi Süratle Her Yana Yayılıyor”, **Ulus**, 08 Mayıs 1946,s.3.

dönüşü ve rejim meselesinin çözümü yönünde icra edilecek olan halkoylamasının 1 Eylül 1946 tarihinde yapılacağını Millet Meclisinde açıklamıştır. Damaskinos hükümetin bu halkoylamasını gerçekleştirirken, müttefiklerden büyük yardımlar göreceğini umduğunu beyan etmiştir.¹⁸⁴

A.Şükrü Esmir Yunanistan'da seçim öncesi ve sonrası durumu geniş bir şekilde inceleyen ve bu ülkede yapılacak halkoylaması ile ilgili detayları içeren bir makale kaleme almıştır. 31 Mart 1946 genel seçimleri öncesi kurulan Başbakan Sofulis yönetimindeki hükümetin, halkoylamasının 1948 yılında yapılmasına karar verdiğini fakat 31 Mart 1946 seçimlerini büyük bir çoğunluk oyuyla kazanan Kral taraftarı Halk Partisinin, bir an önce yapılması yönünde çok fazla ısrarcı olduğunu yazmıştır. Yunanistan'da rejimin oluşturulması konusunda İngiltere ve Amerika oldukça etkili olduğu ve halkoylamasının Yunan hükümeti tarafından 01 Eylül'de yapılacağını açıklanması ile bu iki ülke memnun kaldığını belirtmiştir. Yunanistan genel seçimi sonucunda en çok oyu alan Kral yanlısı Halk partisi, siyasi rejim olarak monarşi taraftarı olduğunu açıklamıştır. İngiltere'nin , Yunanistan'da rejimin kurulması ile birlikte askerlerini çekeceği yönünde açıklamasına değinmiş ve Halkoylaması yapılıp yapılmamasının, İngiltere için bu yüzden önem arzettiği yönünde tespitte bulunmuştur. Yazar, İngiltere'nin Yunan topraklarında lüzumundan bir gün fazla dahi bulunmak niyetinde olmadığını da iddia etmiştir. Yunan halkı 1 Eylül'de Kralın dönmesi yönünde mi yoksa aksi yönde mi oy vereceğine dair şimdiden bir şey söylemenin erken olduğunu söyleyen Esmir, aşırı solcuların şiddete başvurmalarının, Cumhuriyetçileri bile Monarşinin dönmesi yönünde karar almaya sevk edeceği saptaması ile yazısını sonlandırmıştır.¹⁸⁵

Yaşanan şiddet hareketleri aynı zamanda ülkede askeri gücünü sürdürmeye devam eden İngilizlerin varlığının sürekli olarak sorgulanmasını gerektirmiştir. Bu durum aslında genel seçimler öncesinde başlayan tartışmanın devamı olmuştur. Liberal Parti lideri Sofulis bu konuyla ilgili bir demeç vermiş, İngiliz birliklerinin durumu ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Sofulis kendisinin hiç bir zaman İngilizlerin gitmesi yönünde bir açıklama yapmadığını ve ülkede seçimlerden sonra gerilimler arttıkça, İngiliz askeri birliklerinin kalmasının daha uygun olacağını değerlendirmiştir.¹⁸⁶ Bir yanda İngilizlerin varlığı konusu tartışılırken öte yanda

¹⁸⁴ “Yunan Parlamentosu Kral Naibinin Bir Nutku İle Dün Açıldı”, **Ulus**, 14 Mayıs 1946, s.1.

¹⁸⁵ A.Şükrü Esmir, “Yunanistan'da Halkoylaması,” **Ulus**, 15 Mayıs 1946, s.3.

¹⁸⁶ “M.Sofulis Şaiyaları Yalanladı”, **Ulus**, 09 Haziran 1946, s.3.

ülkede kralcılar ile komünistler arasındaki şiddet eylemleri artmaya devam etmiştir. Ülkedeki karışıklık durumunun devam etmesi bir iç savaş havasını da artırmaya başlamıştır. Yunan hükümeti, artan şiddet hareketlerinin sorumluluğunu Yunan komünistlerine yüklemiş ve devlete karşı yapılacak herhangi hareketin ölüm cezası ile karşılanacağına dair açıklaması ile ülke içerisindeki gerginlik daha da yükselmiştir. 1 Nisan 1946 tarihinden Haziran 1946 başına kadar Yunanistan'da şiddet eylemleri sonucunda 198 kişi ölmüş ve toplam 14 karakol noktasına saldırı düzenlenmiştir¹⁸⁷. Yunanistan'da Haziran ayı içerisinde çete faaliyetlerinde çok fazla artış görülmüştür.¹⁸⁸

Halkoylaması nedeniyle şiddet artarken, hükümet ve özellikle Başbakan , diğer siyasi partilerden Halkoylamasının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için destek arayışlarına girişmiştir. 23 Haziran 1946 tarihinde Meclis, Yunan Kralının ülkeye dönmesi ve rejimin ne olacağı yönünde yapılacaklar hakkında görüşmek üzere toplanmıştır. Başbakan Çaldaris, yaptığı konuşmada muhaliflerden Halkoylamasının zamanında ve emniyetli yapılabilmesi konusunda yardımcı olmalarını istemiştir. Başbakan, Eylül ayında Pariste II.Dünya savaşı sonrası Balkanlarda olan anlaşmazlıkların giderilmesi yönünde bir Barış Konferansı düzenleneceğini ve bundan önce Halkoylamasını ülke olarak mutlaka yapmaları gerektiğini, konuşmasında belirtmiştir.¹⁸⁹ Meclis'te Halkoylaması üzerine tartışmalar ses getirerek devam etmiştir. 25 Haziran tarihli Meclis toplantısı bütün gece devam etmiş ve gürültülü tartışmalar neticesinde hükümetin Halkoylaması hakkında ortaya koyduğu kanun tasarısı, muhalefetin şiddetli ısrarı sonucunda kabul edilmemiştir. Yunanistan meclisinde muhalif konumda bulunan Cumhuriyetçi gruplar ve meclis dışında muhalefeti temsil eden komünistler, monarşi fikrine sıcak bakmadıkları için, mecliste hazırlanmaya çalışılan Halkoylaması tasarısına olumsuz tepkiler göstermişlerdir.¹⁹⁰

Halk partisi tarafından yapılmak istenen ve muhalefetin destek vermediği Halkoylamasının gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği ile artan şiddet eylemlerinin hangi boyuta gideceği yönünde belirsizlik, Yunanistan gündemini meşgul etmeye devam etmiştir. Türk basınında bazı kalemler Yunanistan'da yaşananları yakından takip etmiştir. A.Şükrü Esmer Yunanistan meselesi ile ilgili yakından ilgilenen

¹⁸⁷ “Yunanistan-Bulgaristanda Dahili Harbden Korkuluyor”, **Cumhuriyet**, 09 Haziran 1946,s.1.

¹⁸⁸ “Yunanistanda Çetelerin Faaliyeti Arttı”, **Cumhuriyet** ,22 Haziran 1946,s.3.

¹⁸⁹ “Halkoylamasına Dair Çaldaris’in Parlamentoda Verdiği Demeç”, **Ulus**,24 Haziran 1946,s.1.

¹⁹⁰ “Yunanistan’da Mecliste Gürültülü Toplantı”, **Ulus**,26 Haziran 1946,s.1.

gazetecilerden biri olmuştur. Yunanistan için asıl meselenin rejimin belirlenmesi olduğu tespitinde bulunmuştur. Halkoylamasının bir an önce yapılmasının Yunanistan için iyi olacağını açıklamıştır. Esmer'e göre Halkoylaması yapılır ve rejim meselesi çözülürse, Yunan iç politikasındaki kararsızlıklar sona erecek ve Yunanistan'daki İngiliz askerleri geri çekilecektir. Yine ona göre siyasi sistemin belirlenmiş olması iç politikayı kararlı bir hale getirecek ve buna karşılık ülkede yabancı asker varlığına gerek kalmayacaktır.¹⁹¹

Yunanistan'da bir takım kargaşalıklar ve belirsizlikler yaşanırken, Yunanistan Başbakanı Çaldaris Londra'ya gitmiş ve İngiltere Dışişleri Bakanı ile halkoylaması hakkında görüşmüştür. Başbakan Çaldaris, İngiltere Dışişleri Bakanına halkoylamasının demokratik bir şekilde yapılacağına dair güvence vermiştir.¹⁹²

Çaldaris Londra'da temaslarda bulunurken, Yunanistan içerisinde gerginlikler artmaya devam etmiştir. Atina dahil tüm Yunanistan'da yaşanan gerginlik karşısında bir Yunan Bakanı, Yunanistanda yaşananların EAM'cılarının düzenlediği kargaşalıklardan ibaret olduğu söylemiştir. Aynı Bakan, hükümetin kargaşa çıkarana karşı, dünya kamuoyu karşısında kendisini küçük düşürecek kararlar almayacağını da söylemiştir.¹⁹³ Birkaç gün sonrasında ise Londra'da bulunan Başbakan Çaldaris, İngiliz gazetecilerin sorularını cevaplamıştır. Kralın ülkeye dönmesinin halkoylaması ile neticeceğini söyleyen Çaldaris, Yunan kralının halkının görüşlerine daima saygı gösterdiğini hatırlatmak gereği duymuştur. Başbakan, halkın yüzde 70'inin halkoylamasında olumlu oy kullanacağına inandığını da gazetecilere söylemiştir. EAM lideri ve KKE genel sekreteri Zakhariyadis'in halkoylamasına katılacağını öğrendiğini belirten Başbakan, bu durumdan çok memnun kaldığını belirtmiştir.¹⁹⁴

Meclis'te yapılan uzun tartışmalar sonucunda oy çokluğu ile Halkoylaması tarihi 01 Eylül 1946 olarak kesinleştirilmiştir. Buna rağmen siyasi partiler arasında yaşanan fikir anlaşmazlıkları uzun süre devam etmiştir. Özellikle siyasi sistemde iktidarda bulunan Halkçı Parti ile muhalif olan Liberal Parti arasında bu durum yaşanmıştır. Liberaller gerekirse halkoylamasının ertelenmesi yönünde tavır alabileceklerine dair açıklamalar yapmışlardır. Ülke içerisindeki tarafsız görüşte

¹⁹¹ A. Şükrü Esmer, "Yunan Rejiminin Kurulması," **Ulus**, 05 Temmuz 1946, s.3.

¹⁹² "M. Çaldaris Londra'da", **Ulus**, 05 Temmuz 1946, s.4.

¹⁹³ "Yunanistan'da Kargaşalıkların Devam Ettiği Haber Veriliyor", **Ulus**, 10 Temmuz 1946, s.1.

¹⁹⁴ "Kralın Dönüp Dönmeyeceğini Halkoylaması Tayin Edecek", **Ulus**, 12 Temmuz 1946, s.3.

olanlar ise muhaliflerin uzlaşmaz tavırlarının, hükümet içindeki ayrılıkların ve ülke işlerinin kötü yönetilmesinin yarattığı durumun, Yunanistan'ı felakete sürüklediğini savunmuşlardır.¹⁹⁵ Halkoylaması ile ilgili olarak bir açıklama da İngiliz Hükümeti tarafından gelmiştir. İngiliz Meclisi Avam Kamarasında Yunanistan'da yapılacak Halkoylamasının gündeme getirmiş ve bu konu ile ilgili tartışmıştır.¹⁹⁶

Yunanistan'da siyasiler halkoylamasının yapılıp yapılmayacağı konusunda tartışmalara devam ederken, aynı zamanda bu konuda yapılması gereken hazırlıklara da devam etmişlerdir. Halkoylaması için bir kararname çıkartılmış ve tebliğ yoluyla halka ulaştırılması çabasına girilmiştir. Bu kararnameye göre pusulaların birisinde Kral George'un isminin olacağı, diğerinin ise boş olacağı yazılmıştır. Boş bulunan pusula üzerine seçmenin dilediği rejimi yazmakta serbest bırakılacağı, yine kararnamede belirtilmiştir.¹⁹⁷ Hükümet bu tür kararnameler ile halkoylaması konusunda kararlı tutumunu göstermeye çalışmış ise de belirsizlik ve tartışmalar kamuoyunu daima meşgul etmiştir. Sosyalist parti lideri Krallığa karşı yapılacak mücadelenin milli bir vazife olduğunu savunmuştur. Bütün Yunan partilerine seslenmiş ve Yunanistan'da krallığın kurulmasının, ülkeyi felakete sürüklüyeceği için bu durumun karşısında yer almak gerektiğini açıklamıştır. Liberallerin lideri Sofulis ise Başbakan Çaldaris'e açık mektup yazmış ve Yunanistan'da aşırı sağcılarının sebep olduğu hareketlerin yarattığı kargaşa devam etmesinden dolayı halkoylamasının ileri bir tarihe ertelenmesi gerektiğini savunmuştur.¹⁹⁸

2. Halkoylaması Öncesi Paris Barış Konferansında Yunanistan Meselesi

Halkoylaması öncesi kamuoyunu en çok meşgul eden meselelerin başında, Paris'te toplanılan barış konferansında Yunanistan ile Arnavutluk arasında sınır meselesinden kaynaklanan tartışmalar olmuştur. Balkanlara'da II.Dünya Savaşı ile oluşan her türlü anlaşmazlıklara çözüm üretmek amacıyla bu konferans toplanmıştır. Yunanistan ile Arnavutluk arasında konferans toplanmadan önce sınır ile ilgili sıkıntılar yaşanmış ve sorun devam etmiştir. Yunanistan hükümeti, daha öncesinde Arnavutluk sınırında bu ülkenin sınır ihlalleri nedeniyle oluşan kargaşalıkları müttefik ülkelere bir Nota ile bildirmiştir. Bu Nota'da Yunanistan, Arnavutluğu

¹⁹⁵ "Halkoylaması Meselesi", **Ulus**,22 Temmuz 1946,s.3.

¹⁹⁶ "Yunan Halkoylamasına İngiltere İlgisi",**Ulus**,25 Temmuz 1946, ,s.3.

¹⁹⁷ "Yunanistan'da Halkoylaması Hazırlığı İlerliyor",**Ulus**,30 Temmuz 1946,s.3.

¹⁹⁸ "Yunanistan'da Halkoylaması İçin Partiler Arası Hazırlıklar", **Ulus**,12 Ağustos 1946,s.4.

Balkanlarda var olan barış ortamını tehdit etmekle suçlamıştır. Yunan hükümeti ülke içerisinde çetelerin faaliyetleri ile Arnavutluk çetelerinin müşterek bir hareket içerisinde olduklarını da iddia etmiştir.¹⁹⁹ Yunanistan ile Arnavutluk arasında sınırda yaşanan sıkıntılar, II.Dünya savaşından itibaren devam etmiştir. Sınırdaki çarpışma ve güvenlik meselesi, İç Savaşın ileri döneminde de çok fazla gündeme gelecektir. Yunan kamuoyunu , sınırı geçen Arnavut çeteleri meselesi çok fazla meşgul etmiştir.²⁰⁰

İki ülke arasında yaşanan sınır ihlali sorunu, karşılıklı suçlamalarla devam etmiştir. Yunanistan Epir Genel Valisi verdiği demeçte, Arnavutluk sınırından ülkesine giren ve çeşitli eylemlerde bulunan çetelerin, Arnavutluk hükümeti tarafından silahlandırılıp gönderildiğini açıklamıştır.²⁰¹ Pariste halkoylaması öncesi toplanan barış konferansında, Yunan Başbakanı tarafından bu sorun gündeme getirilmiştir. Tartışmalar Yunanistan Başbakanı'nın 22 Ağustos 1946 tarihinde Barış Konferansı genel kurulunda yaptığı konuşma ile başlamıştır. Başbakan Çaldaris bu konuşmasında, Yunanistan'a daima kötü hisler beslemiş ve mihver güçlerine hemen destek vermiş Arnavutluk'un, müttefik ülkelerin içerisinde konferansa çağrılmasına bir anlam veremediğini söylemiştir. Çaldaris, İtalya ile gerçekleştirilen barış anlaşmasının bazı hükümlerinin Arnavutluk'a, Yunanistan tarafından kabul edilemeyecek faydalar sağladığını belirtmiştir. Bu konuşma konferansta belli bir süre devam edecek tartışmaları başlatan etken olmuştur. Çaldaris'in yaptığı konuşmaya ilk itiraz , Ukrayna temsilcisi tarafından gelmiştir.²⁰²

Konferansın ilerleyen günlerinde Ukrayna temsilcisi konferanstaki itirazlarına devam etmiş ve meseleyi daha farklı boyutlara taşımıştır. Ukrayna temsilcisi Yunanistan ile Arnavutluk sınırında olan hadiselerin, Balkan barışı için bir tehdit olduğunu ileri sürerek sorunun Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından incelenmesini istemiş ve BM Genel Sekreterliğine başvurmuştur. Ukrayna delegesi itirazında Yunanistan'da yapılacak halkoylaması konusuna da değinmiştir. Yunanistan'da bulunan İngiliz güçlerinin Yunanistan iç işlerine karıştığından şikayet eden delege , bu şartlar altında yapılacak halkoylamasının sağlıklı olmayacağından bahsetmiştir. Ukrayna delegesinin Güvenlik Konseyine yaptığı şikayet hakkında, Yunan Başbakanına fikirleri sorulmuştur. Yunan Başbakanı, bunun eski bir mesele

¹⁹⁹ “Yunanistan'da Kargaşalıkların Devam Ettiği Bildiriliyor”, **Ulus**, 10 Temmuz 1946,s.1.

²⁰⁰ “Yunan - Arnavut Sınırında Yeni Çarpışmalar”, **Ulus**,11 Temmuz 1946,s.3.

²⁰¹ “Arnavutlukta Yunan Toprağına Giren Çeteler”, **Akşam**,20 Ağustos 1946,s.2.

²⁰² “Paris Konferansında”, **Ulus**,23 Ağustos 1946,s.3.

olduğu ve aslında bir Yunan-Arnavut meselesi değil, bir İngiliz-Rus meselesidir diyerek soruyu cevaplamıştır.²⁰³

BM Güvenlik Konseyi Yunanistan meselesi için toplanmayı kabul etmiştir. Teşkilat Ukrayna Dışişleri yetkilisinin şikayet mektubunu 28 Ağustosta yapılacak toplantının gündemine alacağına bildirmiştir.²⁰⁴ Ukraynanın takındığı tavır Atina’da büyük tepkilere yol açmıştır. Sovyetler Birliği ise Yunan radyo ve basınının kendisi aleyhinde taraflı yayın yaptığını iddia ederek bu durumu protesto etmiştir.²⁰⁵ Güvenlik Konseyi bu toplantıda durumun görüşülüp görüşülmeyeceği konusunda bir karara varamamıştır. Bu toplantıdan sonra 03 Eylül 1946 tarihinde tekrar toplanan güvenlik konseyi yapılan oylamada 2 olumsuz oya karşılık Ukraynanın şikayetinin görüşülmesi meselesini gündemine almıştır. Görüşme neticesinde Yunanistan’ın Balkanlarda barışı tehdit ettiğine dair bir sonuca ulaşamamıştır.²⁰⁶

3. Halkoylaması Ve Sonuçları

Yunanistan’da Halkoylaması tarihi olan 1 Eylül yaklaştıkça, hazırlıklar hızlanmıştır. Yunan Hükümeti yapılacak halk oylamasına gözlemciler göndermesi için İngiltere ve Amerika hükümetlerine talepte bulunmuştur. Her iki ülkenin dışişleri sözcüleri Yunanistan hükümetinin bu talebine olumsuz cevap vermişlerdir.²⁰⁷ Amerikan hükümeti daha sonra halkoylaması için gayri resmi temsilciler göndereceğini Yunan hükümetine bildirmiştir.²⁰⁸

Halkoylaması öncesi en çok karşılaşılan durum ise, güvenlik güçleri ile isyancılar arasında yaşanan çatışmalar olmuştur. Türk kamuoyu hükümet karşıtı güçleri isyancılar olarak tanımlamıştır. Seçimler yaklaştıkça şiddet eylemlerinin sayısı artmıştır. Son günlerde yaşanan çarpışmalarda bir çok kanlı çatışma gerçekleşmiş, ölenlerin sayısında artış olmuştur.²⁰⁹ Halkoylaması öncesindeki 24 saat içinde , Yunanistan İçişlerinin verdiği bilgilere göre, 24 kişi öldürülmüş ve 32 kişi ise komünist olarak nitelendirilen çeteler tarafından kaçırılmıştır. Batı

²⁰³ “Ukrayna Yunanistan Aleyhinde Güvenlik Konseyine Başvurdu”, **Akşam**,25 Ağustos 1946,s.1.

²⁰⁴ “Güvenlik Konseyi Yunanistan İçin Toplanıyor”, **Ulus**,26 Ağustos 1946,s.1.

²⁰⁵ “Ukrayna’nın Müracaatı Atina’da Büyük Heyacan Yarattı”, **Ulus**,27 Ağustos 1946,s.1.

²⁰⁶ “Ukraynanın Yunanistan Şikayeti Görüşüldü”, **Akşam**,04 Eylül 1946,s.3.

²⁰⁷ “Yunan Halkoylaması”, **Akşam**,20 Ağustos 1946,s.1.

²⁰⁸ “Amerika Yunan Halkoylamasına Müşahitler Gönderecek”, **Akşam**,26 Ağustos 1946,s.1.

²⁰⁹ “Yunanistan’da Tethişçi Çeteler Faaliyete Geçti”, **Ulus**, 31 Ağustos 1946, s.1.

Makedonya’da bulunan bir Jandarma karakoluna 400 kişilik bir çete saldırmış ve bunun sonucunda 1 asker öldürülmüş,15 sivil insan da kaçırılmıştır.²¹⁰

Yunan hükümeti, Halkoylamasının 48 saat öncesinde her türlü açık veya kapalı toplantının yapılmasının yasaklandığını bildirmiştir. Başbakan vekilinin yaptığı bu açıklamada her türlü olumsuz eylemin vatana ihanetle eş değer olduğu söylenmiştir. Hükümetin, vatandaşların sandık başına güven içerisinde gelebilmesi için her türlü tedbiri aldığı açıklamada belirtilmiştir.²¹¹ Oylama öncesi en son mitingler, 100 bin kişilik bir gösteri ile kralcılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetçiler ise 40 bin kişinin katıldığı bir miting düzenlemiştir.²¹²

01 Eylül tarihinde Cihad Baban yayınladığı makalesinde Yunanistan’da Halkoylaması öncesi neler yazıldığını ve oylamanın sonucunun ne olabileceğini yazmıştır. Yazara göre; Yunanistan’da 31 Mart 1946’da yapılan seçimlerden sonra Komünistler,Cumhuriyetçiler ve Kralcılar olmak üzere üç grup oluşmuştur. Seçimi kazanan kralcılar, rejim meselesinin belirlenmesi konusunda müttefiklerle anlaşarak Halkoylaması tarihini 01 Eylül 1946 tarihine çekmeyi başarmıştır. Komünistler, Cumhuriyetçileri destekliyor olmasına rağmen, Kral taraftarlarının alacağı oy fazla gözükmektedir. Başta Sovyetler olmak üzere Komünist ülkelerin Paris Barış Konferansında düşmanca yaklaşımlar sergilemesi, kralcıların oylarını arttırmış gözükmektedir. Kralın Metaksas diktatörlüğünü oluşturmak gibi kusurları olsa da özellikle II. Dünya savaşı sırasında ülkesi için çok özverili çalıştığını iddia eden yazar, Komünist Parti genel başkanı Zahariyadis’i Moskova ajanı bir Türkiye Rumu olarak tanımlamıştır. Halkoylamasının kralın lehine olacağını tahmin eden yazar, yazısının sonunda Kralın Yunanistan’a geri dönmesi ile Doğu-Güney Avrupanın bu köşesinde demokrasi adına olumlu bir gelişme olacağını düşündüğünü belirtmiştir.²¹³

Türkiye’de 1 Eylül tarihinde yayınlanan gazeteler Yunan halkının vereceği karar üzerinde durmuşlardır.Yunan halkı Krallığı mı yoksa Cumhuriyeti mi tercih edecek sorusu, gazetelerin manşetlerini süslemiştir. Halkoylaması öncesi yansıyan genel tablo, halkın çoğunluğunun Krallık yanlısı olduğu tespitinde olmuştur. Bu görüşe neden ise, Sovyetlerin son zamanlarda Yunanistan karşısında takındığı tavrın Kralın dönüşünü hızlandırmasında etkili olacağı fikridir.²¹⁴

²¹⁰ “Yunanistan’da Halkoylaması”, **Vatan**,31 Ağustos 1946,s.1.

²¹¹ **Ayın Tarihi**,Ağustos 1946,Cilt No 153,s.277

²¹² “Halkoylaması Mücadelesi”,**Cumhuriyet**,31 Ağustos 1946, ,s.1.

²¹³ **Ayın Tarihi**,Eylül 1946,No 154,s.155

²¹⁴ “Krallık mı Cumhuriyet mi?”,**Ulus** ,01 Eylül 1946, s.3.

A.Şükrü Esmer, 01 Eylül 1946 tarihli makalesini Yunan Halkoylamasına ayırmıştır. Yazara göre, Yunanistan'da kurtuluş sonrası rejimin oluşturulmasının ikinci aşaması olan Halkoylaması, Yunan halkının rejimin nasıl olacağı yönünde vereceği karar olacaktır. Esmer'e göre, Yunan siyasi hayatının değişmez tartışmalarından birisini krallık mı yoksa cumhuriyet mi tartışması oluştururken, Yunanistan'da artık bu ayırmadan daha önemlisi komünist olanlar ile olmayanlar ayrımı olmuştur. Komünist cepheden baskıya uğradığını söylediği Yunan halkının, bu konuda uyanık olacağını düşünen yazar, kralcılarının çoğunluğu elde etmesi neticesinde Yunanistan'da olayların daha da büyüyeceğini düşünmüştür.²¹⁵

Yunanistan'da halkoylaması tarihinde güvenlik önlemleri en üst seviyeye getirilmiştir. Yunan Hükümeti halkoylaması tarihinde sükunet içerisinde oy kullanılmasını sağlamak istemiştir. Halkoylaması tarihinde her türlü toplantı yapılması yasak edilmiştir. İngiliz ve Amerikan gözlemcileri, halkoylamasının kontrolü maksadıyla ülke içerisinde yerlerini almışlardır. Ülkede küçük ölçekte bazı sıkıntılar yaşanmış olmakla birlikte genellikle sessizlik hakim olmuştur. Erkekler oy vermişler fakat kadınların oy kullanmasına izin verilmemiştir.²¹⁶

Halkoylaması yapıldıktan bir sonraki günün gazetelerinde, Yunan halkının kraldan yana tercihini yaptığı haberleri Türk basınında yer almıştır. Büyük bir çoğunluk oyunu kraldan yana vermiş fakat kesin durum belli olmamıştır. Halkoylamasında halkın yüzde 75'i kraldan yana oy kullanmıştır. Yunan Başbakan yardımcısının açıklamalarına göre, şimdiye kadar alınan oyların yüzde 70'i kral lehinde olmuştur. Yapılan deteyli oy tasnifine göre Kral, Atina ve Selanikte oyların yüzde 65'ini almış ve Yunanistan'ın geri kalan kısmında ise yüzde 90 civarında oy almıştır. Girit adası halkı ise oyunu Cumhuriyet'ten yana kullanmıştır.²¹⁷ Muhaliflerin, Halkoylamasına itiraz edeceği bildirilmiştir. Genel seçimlerde olan karışıklığa Halkoylamasında rastlanılmamış fakat ülke içerisinde bazı ufak tefek hadiseler yaşanmıştır. Komünist cephe ise, karışıklık yaratmak için çaba sarfetmiş yalnız çok başarılı olamamıştır.²¹⁸

03 Eylül 1946 tarihinde Kralcılarının kesin kazandığı kamuoyuna bildirilmiştir. Resmi rakamlara göre , Kral yüzde 60 civarında oy ile seçimi kazanmıştır. En son rakamlar olarak; Kral lehine 509 bin, Cumhuriyet lehine 85 bin olduğu bilgisi

²¹⁵ A.Şükrü Esmer, "Yunan Halkoylaması," **Ulus**, 01 Eylül 1946, s.3.

²¹⁶ "Halkoylaması Bugün Yapılıyor", **Akşam**, 01 Eylül 1946, s.1.

²¹⁷ "Yunan Halkoylamasının Neticeleri", **Akşam**, 02 Eylül 1946, s.1.

²¹⁸ "Yunanlılar Kralın Gelmelerini İstiyor", **Cumhuriyet**, 02 Eylül 1946, s.1.

verilmiştir. Kral bir ay içerisinde ülkesine döneceği aktarılan bilgiler arasında yer almıştır.²¹⁹

Yapılan halkoylaması ile Kralın dönüşünün kesinleşmesinden sonra Necmeddin Sadak, bu konu ile ilgili bir makale kaleme almıştır. Necmettin Sadak'a göre; Yunan halkı Atina'da yüzde 60 civarında, kırsalda ise yüzde doksana yakın kral lehinde oy vererek, krala olan bağlılığını göstermiştir. Moskava radyosunun seçime hile karıştı iddialarını ise ülkede çok etkili olmamıştır. Yunanistan iç işlerine devamlı müdahale eden Sovyetler, Kralcıların bu seçimi kazanmasında en önemli etken olmuşlardır. Yunan halkı iç siyasette çekişen, birbirleriyle sürekli kavga eden bir çok partiden sıkılarak, ülkenin huzurunu Kralın dönüşünde bulmuştur. Sovyelerin baskısının Balkanlarda hızla arttığını, İngiliz müttefiki Yunanistan'ın Akdeniz'de Sovyet yayılması karşısında bir set oluşturduğunu kabul etmiştir. Sadak, bu kadar önemli konumda gördüğü Yunanistan'da, kralın dönüşünün kabul edilmesini içeride komünistlere, dışarıda ise Sovyetlere karşı bir zorunluluk olarak görmüştür. Türkiye için önemli olan Yunanistan'ın hangi rejimi seçtiği değil, istikrarlı olması olduğunu belirten Sadak, Yunanistan'ın seçtiği sistemin bu ülkeye huzur getirmesini dilemiştir.²²⁰

İngiltere'de bulunan Kral'dan, seçimlerin hemen bitiminde Yunanistan'a dönmeceği konusunda açıklama gelmiştir. Kralın dönüşü iki üç hafta içerisinde gerçekleşmiştir. Halkoylaması sonrası ise muhalif kanattan farklı sesler çıkmıştır. Komünist parti ve EAM destekli muhalif yapı, Halkoylamasını tanımadıklarını açıklamışlardır.²²¹ Kralın 1941 yılı Nisan ayından sonra ilk defa ülkesine dönüşü, 28 Eylül 1946 tarihini bulmuştur. Uçakla Yunanistan'a gelen Kral, askeri törenle karşılanmış ve Yunanistan tarihinde üçüncü defa tahta çıkmıştır. Kral'ın dönüşünde bir suikast gerçekleşmesinden korkulduğu için, çok büyük güvenlik önlemleri alınmıştır. Kral Naibi Damaskinos ile Başbakan, kralı karşılayanlar arasında bulunmuştur.²²²

Yunanistan'da yapılan halkoylaması, Yunan tarihi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. 31 Mart 1946 tarihinden sonra şiddetlenen ülke içerisindeki çatışmalar, Halkoylaması sonucunun belli olmasından sonra bir İç Savaşa dönüşmüştür. Komünist parti ve EAM liderliğindeki silahlı güçler ile Hükümet

²¹⁹ "Yunan Halkoylamasını Kralcılar Kazandı", **Vatan**, 03 Eylül 1946, s.1.

²²⁰ Necmeddin Sadak, "Yunanistan'da Kralcılar Niçin Kazandı," **Akşam**, 04 Eylül 1946, s.1

²²¹ "Solcu Partiler Yunan Halkoylamasını Tanımıyor", **Akşam**, 05 Eylül 1946, s.1.

²²² "Kral Yorgi Dün Uçakla Yunanistan'a Döndü", **Cumhuriyet**, 28 Eylül 1946, s.1.

güçleri arasında üç yıl sürecek savaş, bu tarihten sonra hızlanmıştır. Halkoylaması sonucunda Kralın dönmesi yönünde alınan karar, daha önce çatışan güçler arasındaki bardağı taşıran son damla olmuştur.

C. TÜRK MUHABİRLERİN GÖZÜNDEN YUNAN İÇ SAVAŞI

Savaş süresince Türk kamuoyu sadece Anadolu ajansı muhabirlerinden ya da yabancı basından aktarılan haberlerle bilgilendirilmemiştir. Özellikle dönemin büyük gazeteleri, Yunanistan'da yaşanan iç savaş şiddetlendikçe daha sıcak bilgiler aktarabilmek için muhabirlerini bu ülkeye göndermişlerdir. Bu muhabirler savaşın önemli isimleri ile görüşmeler yapmış, halkla temas kurmuş ve yaşananları ilk ağızdan anlatmışlardır. Savaş sırasında gazeteciler Metin Toker, Faruk Fenik, Hilali Sıyman ve Sıtkı Ulusu Yunanistanın siyasi önderleri ile görüşmüş, sıcak çatışmaların içinden geçmiş ve savaşın halkın günlük yaşamındaki etkilerini gözleme şansına sahip olmuştur. Bazen İç Savaş ve onun oluşturduğu durum hakkında farklı tespitler yapmışlar bazen de ortak gözlemlerde bulunmuşlardır.

1. Cumhuriyet Gazetesinden Metin Toker ve İç Savaş İçindeki Yunanistan

Metin Toker Yunan İç Savaşının en şiddetli çarpışmalarının yaşandığı 1947 yılında iki defa Yunanistan'a gitmiştir. Kendisi, Yunan siyasi adamları ile temas kurmuş ve Yunan halkının yaşayışına tanık olmuştur. İzlenimlerini çalıştığı gazete Cumhuriyet'e belirli aralıklarla aktarmıştır. Metin Toker Yunanistan'a ilk olarak 1947 yılı Mart ayı sonlarında gitmiştir. Toker ilk gidişinde, Yunan halkının Türk dostluğuna yaklaşımını ve savaş sırasında Yunan halkının yaşam şekline dair izlenimlerini bildirmiştir.

a. Toker'in Türk-Yunan Dostluğu Üzerine Tespitleri

Toker Yunanistan'a Türkiye tarafından yeni başlatılan uçak seferi ile dört saatlik bir sürede ulaşmıştır. Yunanistan'a ilk gidişinde, Başbakan Maksimos tarafından makamına kabul edilmiş ve kendisi ile bir söyleşi gerçekleştirmiştir. Yunan hükümeti Başbakanı kendisi ile görüşmesinde Türkiye olan dostluklarından

övgü ile bahsetmiştir. Başbakan Maksimos Türk ve Yunan milletleri arasında sıkı bir dostluk görmenin kendisi için en kutsal arzu olduğunu belirtmiş, bunu ise kendisinin şahsen Türk-Yunan dostluk anlaşmasını memleketi adına imzalayan kişi olmasına dayandırmıştır. Ona göre, Türkiye ve Yunanistan Yakındoğu barışının en önemli unsurlarını oluşturan iki ülkedir ve bugün iki ülke Amerika ile aynı safta yer alarak daha fazla birleşmişlerdir. Dünya barışının tesis edilmesi için Türkiye ve Yunanistan'ın her hususta elele yürümesi ve sıkı bir işbirliği yapması gerekmektedir. Türk-Yunan dostluğunun kurulma çabaları içindeyken İsmet İnönü'nün zekasını takdir etme şansını bulmuş ve kendisi ile yaptığı bu işbirliğinden çok faydalanmıştır. Türkiye Cumhurbaşkanı İnönü'yü Yakındoğu'da mühim bir lider olarak tanımlamıştır. Söyleşinin ilerleyen kısmında Yunanistan Başbakanı, Yunanistanın iç durumu hakkında bazı açıklamalarda bulunmuştur. Yaşının ilerlemiş olmasına ve siyasetten çoktan çekilmek istemesine rağmen, kendisinden istenilen görevi reddetmemiş ve bu zor günlerde Başbakanlık görevini kabul etmiştir. Milli birlik kabinesi bazı partiler destek vermese de çok iyi çalışıyor ve kısa zamanda ülkeyi içinde bulunduğu karmaşık yapıdan kurtaracak olumlu adımları atacaktır. Söyleşinin sonunda Maksimos Toker'den, Cumhurbaşkanı İnönü, Başbakan Recep Peker, Dışişleri Bakanı ve aziz Türk milletine selamlarını iletmesini istemiştir.²²³ Bu söyleşi Yunan devlet radyosu tarafından yayınlanmış ve Yunan basının da geniş yer bulmuştur.

Gazeteci Metin Toker, Yunanistan'a ilk gidişinde sekiz gün kalmış ve burada kaldığı sürece temas ettiği herkesten çok samimi ve içten bir dostluk görmüştür. Yunanistan'a ilk vardığında buradaki dostlarından "Türk Gazetecisi" anlamına gelen "Türkos Dimosyografos" tabirini öğrenmiş ve bu tabir, başı ne zaman derde girse adeta sihirli bir anahtar gibi bütün kapıları açmıştır. Bütün bunları iki ülke arasında bulunması gereken dostluğun en güzel yansımaları olarak görmüştür. Toker bu görüşlerinden farklı olarak Yunan sokaklarında gördüğü manzarayı dikkatle açıklamıştır. Yunan hükümetinin dostane açıklamalarına karşılık, Yunan sokaklarında Türk düşmanlığını yansıtan görüntülere tanık olmuştur. Bu ülkede bulunduğu tarihlerde Yunan ulusunun Osmanlı'dan bağımsızlığını ilan ettiği 126. yıl kutlamalarına şahit olmuştur. Toker her milletin böyle günlerini kutlamasının hakkı olduğunu görüşünü savunmuştur. Bizim de 30 Ağustos ve benzeri ulusal günleri

²²³ "Yunan Başbakanının Gazetemize Beyanâtı", **Cumhuriyet**, 23 Mart 1947, s.1.

kutladığımızdan bahsetmiş fakat bunların hiç bir zaman Yunan düşmanlığı halini almadığını belirtmiştir. Atina sokaklarının Türklerin “zavallı Yunanlılara yaptığı müthiş mezalim” resimleri ile dolu olduğunu ve bu resimlerin Yunanistan sokaklarında çok ucuz fiyata satıldığına tanık olmuştur. Her yerin sakallı Yunan papazlarını boğazlıyan, kadınları soyup kamçılayan, çocukları doğruyan sarıklı Türklerin tabloları ile dolu olduğunu ve bunların üç dört kutu kibrit fiyatına satıldığını görmüştür. Türk mezalimini tasvir eden öğelerle süslenmiş sokaklardan rahatsızlık duymuştur. Bu yaşananların ise sadece milli günlerle sınırlı kalmadığını gözlemlemiştir. Yunan devletinin Türk devleti ile dost olduğuna dair açıklamalarda bulunmasına rağmen, Yunan halkının geçmişin izlerini atmak konusunda çok fazla çaba sarfetmediğini ve hala bir grup Yunanlının İstanbul’u bir Yunan şehri olarak gördüklerine şahit olmuştur.

Yunan hükümetinin Atina dışında cereyan eden çete saldırılarında Türk köylülerinin yaşadığı bölgelere ilgisiz kalmasına tanık olmuş ve bu yüzden Türk azınlıkların bir cehennem azabı yaşadığını görmüştür. Yunan güvenlik güçlerinin öncelikle kendi ırkından olanların yaşadığı köyleri koruması, Türk azınlıkları bu sıkıntı ile başbaşa bırakmıştır. Atina’da iken tesadüfen bir Makedonyalı Türk ile tanışmış ve ondan sayıları çok fazla olan Batı Trakya Türklerinin çektikleri acıları öğrenmiştir. Bütün bunların neden kaynaklandığını kendisine sormuş ve öncelikle resmi ağızlar dostane şekilde konuşurken, gerçekte Yunan halkının hem Yunanistan’da yaşayan Türk azınlıklara hem de Türkiye halkına karşı hoş olmayan duygular içerisinde olduğunu kanısına ulaşmıştır. Yunan okullarında öğretilen kitapların Türkiye ve Türk halkına yüklenen binlerce asılsız iftira ve suç ile dolu olduğuna dikkat çekmiştir. Yunan palikaryalarının yortularda bir gün İstanbul’u almaktan bahseden şarkılar okuduğunu tespit etmiştir. Köylere gittikçe bu duygunun arttığına tanık olmuştur. Ona göre, iki saat mesafedeki Yunanistan’a kendimizi yeterince anlatamamızdan kaynaklanan bazı meseleler bizim suçumuzdur. Buna örnek olarak, bir gün Pire’de kendisine Türk olarak niçin fes takıp dolaşmadığı sorulduğunu örnek göstermiştir. Yunanistan’daki elçilik heyetimiz, ülkemizin tanıtımı konusunda yetersiz olduğundan bahseden Toker,. bu komşu memlekete hakikaten kendimizi tanıtmak istiyorsak kültür temsilcilerini, sanatkarları ve gazetecileri

Yunanistan'a göndermemizin ve bunlara elçiliğimizin her türlü olanağı sağlamasının lüzumlu olduğunu önermiştir.²²⁴

b.Metin Toker'in İç Savaşta Yunanistan'ın Sosyal , Siyasi ve Ekonomik Hayatına Yönelik İzlenimleri

Toker'in özellikle kırsal bölgelerde İç Savaş yaşanırken, Atina halkının günlük yaşantısı ile ilgili çok önemli tespitleri olmuştur. II. Dünya Savaşı'nın üzerinden iki yıl geçmiş olmasına rağmen Atina bir mütareke havasından çıkamamıştır. Atina kelimesinin tam manası ile işgal altında bir kenti andırmaktadır. Dünya savaşının izlerini taşıyan İngiliz Genel Karargahı, Amerikan Polisi, İngiliz Zabitan Kulübü gibi yapıların varlığı, bu havanın oluşmasına yardımcı olmaktadır. Sokaklarda adam başı iki üç asker görülmektedir. Yunan üniforması ile İngiliz Üniformasının birbirine çok benzediği için, bu iki ülkenini akerlerini birbirlerinden ayırt etmenin mümkün olmamaktadır.

Yıllardır savaşlarla mücadele etmiş ve şiddetli bir İç Savaşın yaşandığı Yunanistan'da Atinanın oldukça sakin olduğunu gözlemlemiş fakat Kuzeyde şiddet ile devam eden İç Savaşın bütün yükünü Atina ve Pire şehirlerinin omuzunda taşıdığını görmüştür. Bütün Yunanistan'ın altı milyon olan nüfusunun yaklaşık iki milyonu, bu iki şehirde toplanmıştır. İç Savaşın şiddetli bir şekilde geçtiği bölgelerde yaşayan halk, canlarını kurtarmak maksadı ile bu bölgelere sığınmış ve bu iki şehirde muazzam bir halk kütlesi toplanmıştır. Şehirde yaşayan nüfusun artması ve yabancı kıtaların en güzel binaları işgal etmesi, konut ve hayat pahalılığı sorununun oluşmasına neden olmuştur.

Yunanistan'da durumu bir kısır döngüye benzeten gazeteci, siyasi hayatın son derece içinden çıkılmaz bir hal almasından dolayı ekonomik durumun da buna paralel kötüleştiğini açıklamıştır. Ekonomik vaziyet düzelmeden de siyasi hayatın bir düzlüğe çıkmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Bütün bu tabloya rağmen, Yunan halkının oldukça zengin olduğunu, elinde bol miktarda altın bulunduğunu fakat devlete güvenmediği için bankaya yatırmayıp evde küplerde sakladığını iddia etmiştir. Yunanistan'da bol sıfırlı rakamlar görülmesinin nedeni ekonomi canlansın diye hükümetin ithalati desteklemek maksadıyla bol miktarda döviz vermesi olarak

²²⁴ Metin Toker, "Dost Yunanistanda Türk Düşmanlığı," *Cumhuriyet* , 28 Mart 1947,s.1.

açıklamıştır. Hükümet ithalat çoğalınca her şeyin bollaşacağını, rekabetin başlayacağını ve böylece fiyatların düşeceğini ümit etmiştir. Bu verilen dövizler İngiliz ve Amerikan yardımları olduğundan ve yardımlara ara verilince tüccar elindeki malı sakladığından, fiyatlar yeniden artmıştır. Yunan Drahmisi, Sterlin ve Dolar karşısında değer kaybetmiştir. Ülkenin içinde bulunduğu hassas duruma rağmen kendisinin kaldığı iki şehir olan Atina ve Pire’de, sefaletin sürdüğünün iddia edilemeyeceğini savunmuştur. İki haftaya yakın bir süre kaldığı bu şehirde kuş sütü dahil herşeyi bulmak mümkündür. Fiyatlar İstanbul’a kıyasla hemen hemen iki misli pahalıdır. Buna rağmen Yunan halkının, bizim halkımızdan daha zengin olduğunu gözlemlemiştir. İç Savaş içinde bulunan ülkenin başkenti Atina şehri ile İstanbul şehrinin sosyal yapısı arasında karşılaştırmalar yapmıştır. Atinada sokaklarda bizdeki kadar lüks giyinen, eğlence yerlerinde bizdeki kadar lüks eğlenen, lokantalarda bizdeki kadar lüks yemek yiyen kimselere hiç rastlamamış fakat sokaklarda sefil kılıklı, aç Yunanlıya da rastlanmadığını da belirtmiştir. Geceleri “Taverna” denilen ve her sokakta iki, üç tanesine rastlanılan meyhanelerin tıklım tıklım dolu olduğunu ve Atinalılar’ın eğlenmeye ataları gibi devam ettiklerine tanık olmuştur.²²⁵

Yunanistan’a ilk gelişinde kaldığı kısa süre sonunda Yunan siyasi hayatı ve demokrasi anlayışı üzerinde çeşitli gözlemlerde bulunmuştur. Yunanistanda belki pek çok şeyin olmadığını fakat gerçekten demokrasinin olduğunu savunmuştur. Bazen demokrasinin bu ülkede faydalı olduğu kadar zararlı yanları olduğundan da bahsetmiştir. Küçük memurların demokrasiyi yanlış anladıkları ve aşırıya kaçtıkları için Yunan halkına kötü davranıp, güçlük çıkardığını gözlemlemiştir. Buna rağmen özellikle devlet adamlarının halkla olan temaslarının örnek alınacak vaziyette olduğunu savunmuştur. Gözlemlerine göre, Yunanistanda Başbakanlık, Bakanlık ve Milletvekili kavramları bizdekinden farklıdır. Halk, Başbakanlarla ya da Bakanlarla randevu almadan görüşebiliyor ve elini kolunu sallayarak devlet adamlarının karşısına çıkınca, onlara kendisini eşit hissederek her türlü soruyu sorabiliyor. Seçmenler, Atina’da Milletvekillerine, kendi şahıslarına ait ufak tefek işleri yaptırmaktan çekinmemektedir. Türkiye’nin aksine Yunanistan’da gazeteciliğe çok önemli verildiğini bizzat yaşayarak görmüştür. Dışişleri Bakanlığının birinci katında basına ayrılmış bir büyük oda ve burada muhabirlerin emrinde dış ülkelerle doğrudan teması sağlayacak üç adet telefon bulunmaktadır. Bu salonda en koyu sağcı

²²⁵ Metin Toker, “Harb Havası İçinde Eğlenen Millet,” *Cumhuriyet*, 31 Mart 1947, s.1.

ile komünist bir gazeteci yan yana çalışabilmektedir. Dışişleri gibi gizli kapaklı işlerin çok fazla döndüğü bir yerde, gazetecilerden hiç bir haberin saklanmadığını ve Türkiye'nin aksine herkesin duyduğu haberi saklamaya çalışan dar bir zihniyetin mevcut olmadığını savunmuştur.

Yunanistan'da Komünizmin biraz da bu demokrasi anlayışı sayesinde yaşam bulduğuna inandığını aktarmıştır. Yunanlıların demokrasilerine zarar gelir diye kökü yüzde yüz dışarda bulunan partileri dahi anlayışla karşılamaktadır. Bir Yunanlı dostuna “Komünist partiyi niçin kapatmıyorsunuz?” sorusunu sormuş ve buna “öncelikle komünistlerden çekmediği kalmayan umumi efkar karşıdır” cevabını almıştır. Parti sayısının 22 olduğu Yunanistan'da siyasi temsil olarak halk Liberaller, Halkçılar ve Komünistler olarak üçe ayrılmışlardır. Halkçılar ,liberaller ve komünistler, kendi içlerinde bütünlük sağlayamamış, çeşitli partilere ayrılmıştır. Komünist partinin ve savunduğu düşüncelerin bu ülkede etkili olmasını, demokrasi anlayışının ileri seviyede olmasına bağlayan gazeteci, yine de Yunanistan için en büyük tehlikeyi komünizm olarak görmüştür. Övdüğü demokrasi anlayışına karşı çelişkili açıklamalarda bulunan Toker, Atina'ya komünistlerin Almanlar'dan dahi çok fazla zarar verdiğini de iddia etmiştir. Bu düşüncesine Atina'ya ne Alman ne de İngiliz bombası düşmediğini, şehirde sadece Yunanlıların silahlarından çıkan izlere rastladığını ve Zapiyon müzesini ELAS taraftarlarının harap ettiğini örnek vermiştir.²²⁶

c.Metin Toker ve Yunan Liderleri ile Görüşmeler

Metin Toker 1947 yılı Temmuz ayı başında ikinci defa Yunanistan'a gelmiş ve bazı siyasi kimlikler ile söyleşiler yapmıştır. Bu yaptığı söyleşileri ise “Yunan Liderleri ile Söyleşiler” başlığı altında bir yazı dizisi ile yayınlamıştır.Söyleşilerine Yunan Dışişleri Bakanı Çaldaris ile başlamıştır.Halk partisi lideri Çaldaris'in halen Başbakan yardımcısı ve Dışişler Bakanı olduğunu vurgulamış ve partisinin Yunan Kralını ülkeye tekrar getiren parti olduğunu belirtmiştir.

Çaldari'i Dışişleri binasındaki odasında ziyaret etmiştir. Çaldaris kendisini bekleyen on beş yirmi kişi olmasına rağmen önceliğini bir Türk gazetecisine vermiştir. Çaldaris, ülkeyi çetelerden bir ay belki de altı ay bilinmez ama er ya da

²²⁶ Metin Toker, “Yunanistanda Demokrasi,” *Cumhuriyet* , 09 Nisan 1947,s.1.

geç temizleyeceklerini ve Amerikan yardımının bu sorunun halledilmesinde oynadığı rolün çok büyük olduğunu açıklamıştır. İç Savaş devam ederken ülkenin imarına yönelik yapılan çalışmalardan bahsetmiştir. Bazı sahalarda çalışmaların başladığı mesala köprülerin büyük bir kısmını, demiryollarının beşte dördünü, fabrikaların yüzde altmışını telefon ve telgraf tesislerinin yüzde ellisini tamir ettiklerini anlatmıştır. Çaldaris , kandırılarak dağlara çıkartılan insanları döndürmek istedikleri için af çıkarttıklarını açıklamıştır. Dışişleri bakanı, komünizm konusunda en baştan sıkı tedbirler alan Türkiye'nin iç savaş gibi bir duruma girmeyeceği tespitinde bulunmuştur. Çaldaris, komünist parti genel sekreteri Zakhariyadis'in partiden ayrılması halinde EAM ile anlaşmanın mümkün olacağını söylemiştir. Türk-Yunan dostluğunun derin olduğuna inanmaktadır. Amerika ile İngiltere'nin bölge hakkında siyasi fikirleri netleşince iki ülkenin buna göre adımlar atacağını savunmaktadır.²²⁷

Söyleşi yaptığı kişilerden bir diğeri ise EAM Merkez Komitesi Genel Sekreteri olan M.Partsaladis olmuştur. Partsaladis'i beyaz saçlı,hafif göbekli eğlenceyi seven tiplere benzetmiştir. Partsaladis davasına inanmış bir adam edasıyla Toker'in karşısına oturmuş ve sorularına içtenlikle cevap vermiştir. Trabzon doğumlu bir Rum olan Partsaladis'e Toker, Yunan Komünist partisinin ve onun yayın organı olan Rizospastis gazetesinin niçin devamlı Türkiye aleyhinde propaganda yaptığını ve Türkiye karşıtı olup olmadığını sormuştur. Partsaladis, hiç bir zaman Türkiye düşmanı olmadıklarını ve kendisinin en büyük emelinin doğduğu kent olan Trabzonda ölmek olduğunu söylemiştir. Türk milleti hakkında düşmanlık beslemeyip sadece Türk hükümetine karşı olduklarını ve bu durumun Türk siyasetçilerin izlediği politikadan kaynaklandığı cevabını vermiştir. Gayeleri Yunanistanı özgürlüğe ulaştırmak ve bugünkü faşistlerden kurtarmaktır. Komünist partisi olarak Yunanistanın müttefik cephenin uluslararası çıkarlarının çarpışma sahası olarak kullanılmasından memnun olmamaktadırlar. Boğazlar meselesinde Sovyetlerin alakasını ise, bu meselenin ilgili ulusların kendi arasında halletmesi gereken bir mesele olduğunu ve Amerikalıların bu işe karışmaması gerektiği çünkü kendi davaları olmadığını şeklinde anlatmıştır. Partsaladis Kralın karşısında bir tutum sergilemektedir. Batı Trakya Türklerinin ekaliyet olarak aralarında kalmasını istemiştir. Özgürlüğüne çok düşkün olan Yunan halkının Komünistliği

²²⁷ Metin Toker, "Çaldaris'in Gazetemize Mühim Beyanati," **Cumhuriyet**, 05Temmuz 1947, s.1.

benimsemeyeceği yönündeki Toker'in görüşüne Parstaladis, Toker'in Komünistlik hakkında oldukça geri düşünceli olduğunu söyleyerek söyleşiyi bitirmiştir.²²⁸

Metin Toker'in gazetede yayınlanan ilginç bir söyleşisi de Samsun doğumlu bir Rum olan Andon Çavuş lakaplı bir subay ile olanıdır. Gümilcine'den Selanik'e giderken istasyonda rastladığı Andon Çavuş ile İç Savaş üzerine bir söyleşi yapmıştır. İstasyonda Andon Çavuş'u gördüğü zaman ortalığın bir anda karıştığından bahsetmiş ve bütün başların bu adama çevrildiğini görmüştür. Yunan ordusunun binbaşı üniforması taşıyan Andon Çavuşu, herkes uzun pantolon giydiği halde ayaklarında kahverengi çizmeler bulunan iri yapılı, kasketi sağa devrik, bıyıklı kocaman burunlu ve kırmızı yüzlü bir adam olarak olarak tarif etmiştir. Merak edip bu şahısın kim olduğunu sorduğunda Andon Çavuş cevabını almıştır. İstasyon'da küçük çocukların ona el sürdüğünü ve büyüklerin hayranlık içinde kendisine baktığına tanık olmuştur. İskeçe'de İstasyonda Andon Çavuşun yanındakilerle Türkçe konuştuğunu görünce Toker kendisine laf atmış ve Türk gazeteci olduğunu söyleyince, Andon Çavuş konuşma teklifinde bulunmuştur. 1912 yılında Samsun'dan Atina'ya kaçan Andon Çavuş, II.Dünya savaşının başında direniş çeteleri ile gösterdiği başarılar sayesinde halk arasında ünlü olmuştur. Gerçek ismi farklı olan bu şahısa, daha önce halk arasında çok sevilen ve komünistlere karşı savaşırken ölen Andon Çavuş isimli bir askerin adı verilmiştir. Kendisine komünist çetelerin karşısındaki durumunu sormuştur. Andon Çavuş, çetelerin burada tutunamayacağını Rusların desteği olmasa hepsinin kökünü kazıyacağını da ayrıca belirtmiştir. Daha sonra sınırda yaptığı faaliyetlerinden bahsetmiş ve bu konuda zaman olsa Toker ile saatlerce konuşmak istediğini belirtmiştir. Andon Çavuş'a yaptığı konuşmanın bir anında, Batı Trakya Türklerine adamlarının zulüm yaptığını ve onlardan şikayetçi olduklarından bahsetmiştir. Toker Yunanistan'da kaldığı sürece Batı Trakya Türkleri konusuna çok önem vermiştir. Andon Çavuş bunun yalan olduğunu ve bunu Toker'e söyleyenin komünistin birisi olabileceğini iddia etmiştir. Türkleri çok sevdiğini ve Türklerinde kendisini çok sevdiğini söyleyen Andon Çavuş, kendisi olmasa bu bölgenin komünist çetelerin işgali altına gireceğini savunmuştur. Türk köylülerine ise asla saldırmadığı yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Andon Çavuş trenden indikten sonra Toker, trendeki diğer Yunan vatandaşları ile konuşmuş ve çoğunluğun

²²⁸ Metin Toker, "EAM'ın Umumi Katibi ile Bir Saat," **Cumhuriyet**, 06 Temmuz 1947, s.1.

Andon Çavuş'u komünist çetelere karşı savaşan bir halk kahramanı olarak gördüğüne tanık olmuştur.²²⁹

d. Metin Toker ve Yunanistan Mektupları

Metin Toker Yunanistan'da bulunduğu sırada "Yunanistan Mektupları" başlıklı bir yazı dizisi ile izlenimlerini aktarmıştır. Bu yayınlar Toker'in özellikle Batı Trakya Türklerinin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yaptığı söyleşilere ve gözlemlere dayanmıştır. Ünlü gazeteci yayınlanan ilk mektubunda, Selanik ile Gümülcine arasında yaptığı demiryolu yolculuğunu konu almıştır. Toker ülke içerisinde demiryolları vasıtası ile yaptığı yolculuklarla, İç Savaşın ülkede vardığı boyutu Türk kamuoyuna aktarmak istemiştir. Vagonların koridorlarında silahlı askerler geziniyorlar, her an havaya uçmak veya bir taaruza uğramak mümkün diye durumu ifade etmiştir. Dünyanın en cesur insanları olarak Selanik ile Pityon arasında işleyen trenin makinistlerini, ateşçilerini ve memurlarını görmüştür. Kendisinin bir defa bu hatta yolculuk yaptığını ve çok korktuğunu fakat her gün bu hatta çalışan insanların çok cesur olduğunu savunmuştur.

Selanikten Gümülcineye olan yolculuğunun başlangıcında bilet almak istediği bilet satıcısı görevlisi, kendisinin Türk olduğunu öğrendikten sonra Türkçe olarak "mutlaka gitmen şart mı?" diye sormuş ve çetelerin çok tehlikeli olduğu hakkında kendisini uyarmıştır. Bu kişi zorunlu değilse bu yolculuğu yapmamasını da istemiştir. Başlangıçta Toker bu durumu fazla ciddiye almamış fakat yolculuk başladıktan sonra bilet satıcının ne kadar haklı olduğunu farkına varmıştır. Yolculuğunu Çin savaşını anlatan Amerikan filmlerindeki tehlikeli yollarda yapılan yolculuklara benzetmiştir. Yolculukta gördüğü manzaralar ve tren içinde ve dışında askerlerin aldığı olağanüstü tedbirlere tanık olması, ünlü gazeteciye bunu düşündürmüştür. Yolculuğu sırasında tren bütün köprübaşlarında, dönemeçler ile tünellerde bomba tehlikesi nedeniyle yavaşlatılmış ve kontrollü bir şekilde geçirilmiştir. Tren ile Yugoslavya sınırına yakın geçerken kendisine çetelerin sınırın ötesinde kamp kurduğu yerler gösterilmiştir. Yunanistan'da boşaltılmış köylere tanık olmuştur. Bir ara komünistlerin kurduğu demokratik ordunun karagahının olduğu bölgeden geçmiş ve herkesin güvenlik tedbirlerini artırdığına tanık olmuştur. Yol

²²⁹ Metin Toker, "Batı Trakya'nın Andon Çavuşu ile Mülakat," **Cumhuriyet**, 04 Ağustos 1947, s.1.

boyunca çetelerden kaçan ve belli noktalara sığınan muhacirlere de görmüştür. Onların komünist çetelerin yüzünden sefil ve perişan halde olduğu yorumunda bulunmuştur.

Yaptığı yolculukta toplam 22 tünelden geçmiş ve insanın her tünelde ömründen bir sene gidiyor betimlemesi ile tehlikenin boyutunu aktarmıştır. Atina'dan itibaren bütün Kuzey Yunanistan'ı dolaştığını ve burnuna gelenin kan ve barut kokusu olduğunu açıklamıştır. Mektubun sonunda, yaşadıklarını kısaca özetlemek için bütün ahalinin bedava yaşadığını çünkü Yunanistan'da hemen herkesin kolaylıkla ölebileceğini söylemiştir.²³⁰

Bu mektuplardan bir diğeri ise Dedeğaçta geçirilen bir güne dair izlenimleri anlatmıştır. İç Savaşı yansıtan gerçeklerden bir tanesi olarak gece komünist çetelere karşı yeterince önlem alınamamasından dolayı, trenlerin işletilmesinin yasak olduğunu göstermiştir. Bu sebepten ötürü, Selanikten İstanbula giderken kendisini taşıyan tren hava kararmadan Dedeğaçta durmuştur. Tren'den indikten sonra şehiri gözlemlemeye başlamıştır. Dedeğaç'ı genellikle silahlı askerlerle dolu ve yoğun bir harp havası taşıyan bir şehir olarak betimlemiştir. Çetelerin köylere sık sık hücum ettiği için kentin tıklım tıklım dolu olduğunu yazmıştır. Civar köylülerinin gündüzleri köylerinde çalıştığı fakat geceleri güvenlik zafiyetinden dolayı, şehirde kaldıklarına tanık olmuştur. Köylerden gelip parası olan insanların otelleri doldurmuş, diğer insanlar ise plajda sabahlamaktadır. Köylülerin korkudan şehirde kalması, mahsul durumunu da etkilemiştir. O yıl ürün iyi olsa da, çetelerin korkusundan tarladaki ürünü toplamayı başaramayacaklardır. Sefil kalan köylünün ne yapacağını bilmediğini anlatmıştır.

Kaldığı şehrin de çok emniyetli bulmamıştır. İki akşam öncesinde çetelerin şehrin kenarına geldiğini ve insanların sokak çatışmalarına karıştığını, yaptığı konuşmalardan öğrenmiştir. Saldırganların çekildiğini fakat tekrar bunu denemeyeceklerini kimsenin garanti etmemektedir. Bu yüzden bir takım emniyet tedbirlerinin alındığına şahit olmuştur. Yazısında kendisinin başından geçen bir anıyı da okuyucularına aktararak, Yunanistan'ın ne kadar tehlikeli olduğu vurgusunu yapmıştır. Trenden indikten sonra gardan şehire kondüktör ile beraber gitmiş ve burada bir akşam yemeği yemiştir. Yemek sona erdikten sonra istasyonda olan trene geri dönmek için harekete geçmişlerdir. Çok karanlık yolda yaklaşık on beş dakika

²³⁰ Metin Toker, "Makedonya'da Trenle Müthiş Bir Seyahat," *Cumhuriyet*, 06 Ağustos 1947, s.1.

yürüdüktan sonra,bir anda karanlıktan çıkan üç gölge kendisinin ve kondüktörün etrafını sarmıştır. İstasyonu korumak ile görevli askerler olan bu kişiler, karanlık sahadan aydınlık bir alana kadar elleri havada kendisini ve kondüktörü yürütmüştür. Kağıtlarını kontrol ettikten sonra, trene geçmelerine izin vermişlerdir. Çok korktuğunu ve yanlış bir şey yapsalar, bu askerlerin kendilerini öldüreceğini düşünmüştür. Trendeki yataklı vagonuna geçtikten sonra da civardan gelen çatışma seslerinden dolayı sabaha kadar gözüne uyku girmediğini yazmıştır. Sabah yola çıktıklarında kondüktor ile konuşmuş ve ondan dün gece atlatıkları tehlikenin boyutunu öğrenmiştir Kondüktor, istasyon'a ona on kala geldikleri için askerlerin kendilerine kimlik sorduğunu, ondan sonra gelseler sorgusuz sualsiz ateş açacaklarını anlatmıştır. Gece 10'dan sonra istasyon etrafında dolaşmanın kesinlikle yasak olduğunu bu şekilde öğrenmiş ve bütün bunların ışığında; "İşte Yunanistan'da insan hayatının değeri bu" diyerek mektubunu bitirmiştir.²³¹

e. Metin Toker 'in Yunanistan'dan Ayrılırken Yaptığı İç Savaş Tespitleri

Gazeteci Metin Toker Yunanistan'da savaş devam ederken ikinci kez gelerek yaşadığı 20 günü, ülkeden ayrılırken okuyucularına izlenimleri olarak aktarmıştır. Başkent Atina dahil bütün Kuzey Yunanistan'ı gören gazetecinin izlenimleri,Türk kamuoyu için de bir durum tespiti olmuştur. Gazeteci , ateş hatlarında bulunmuş ve bazen hareket sahalarını uçaklarla geçerken bazen de çetelerin yoğun tehditi altında olan şehirlerde sabahlamıştır. Subaylardan çeteçilere ve basit köylülere hemen hemen her sınıf halk ile temas etmiştir. Bütün bu çabaların neticesinde detaylı bilgi almak için çok çaba sarf etmiştir. Kanaatlerinin sonucunda dost ve komşu ülkenin içinde bulunduğu durumun sanıldığından daha fazla vahim olduğu sonucuna varmıştır.

Türkiye ve Yunanistan'ın Batı Demokrasisi için bir kale olduğunun defalarca tekrarlayan gazeteciye göre, bu kalenin Yunanistan tarafı çökmek üzere ve bir an önce bir şeyler yapılması gerekmektedir. Yunanistan üzerinde çok büyük bir dış baskı bulunmakta ve bunun etkileri önlem alınmazsa sadece siyasi boyutta değil askeri, ekonomik ve kültürel boyutlarda da gözükecektir.Bu baskının tohumları

²³¹ Metin Toker, "Dedeğaçta Geçirdiğim Unutulmaz Bir Gece," **Cumhuriyet** ,07 Ağustos 1947,s.1.

Yunanistan'da her sahada filizlenmeye başlamıştır. Yunanistan'ı bu duruma getiren dış gücün adını yazısında Sovyet Rusya olarak vermiştir. Sovyet Rusya'nın Yunanistan'ı zayıflatmak ve kaleyi içten yıkmak için komünistlere bu İç Savaşta destek verdiğini ve komşu ülkeleri yönlendirdiği tespitinde bulunmuştur. Bu amaçla Yugoslavya Bulgaristan ve Arnavutluk'ta çeteler kurulmuş, bunlar Yunanistan'a sokulmuş ve memlekete sefaleti yaymak için yoğun çaba sarfedilmiştir. Kuzey Yunanistan'da çetelerin hakimiyeti ele geçirdiğini ve ordunun bu çetelere karşı özellikle köylü halkı koruyamadığını gözlemlemiştir. Bu durum karşısında halk iki güç arasında kalmıştır. Bazıları dağa çıkıp komünist çetelere katılmış, bazıları şehirlere kaçarak hükümete sığınmıştır. Yunanistan'da komünist olmayan çetelere rastlamıştır. Eşkiya olarak gördüğü bu çetelerin, köylülere daha fazla zarar verdiğini fakat yaptıkları bütün kötülüklerin komünist çetelerin hanesine yazıldığını görmüştür.

Resmi makamların Yunan ordusu teçhiz edilirse bu çetelerin durdurulacağını söylerken, tarafsız bir göz olarak kendisi buna inanmamıştır. Bunu ordunun manevi değerlerden uzaklaştığı ve disiplin yönünden zayıfladığı için sadece malzeme ile donatmanın yetersiz olacağı şeklinde açıklamıştır. Ayrıca Yunanistan'ın kuzey sınırlarının gerilla savaşları için çok müsait olduğunu ve en mükemmel ordunun bile gerilla savaşı yapan unsurlar karşısında zorlanacağını eklemiştir. Ona göre bütün huzursuzluğun kaynağı olan komünist çetelerin komşu ülkelere aldıkları destek bir an önce engellenmeli ve Bulgaristan, Arnavutluk ve Yugoslavya'daki destek üsleri temizlenmelidir. Yunanistan meselesini dahili değil uluslararası bir mesele olarak tespit etmiş ve bunun çözümünün ise Amerika ve İngilterenin, Rusya'ya söz geçirebilmesinde görmüştür. Yunanlıların bu sorunu çözümlenmezse, üçüncü dünya savaşının bu topraklardan çıkacağına inandığını iddia ederek, Yunanistan ile ilgili izlenimlerini sonlandırmıştır.²³²

2. Vatan Gazetesi'nden Faruk Fenik Yunanistan'da

Vatan gazetesi, Yunanistan'da İç Savaşın hızlandığı 1947 yılının Temmuz ayında Dış Haberler Muhabiri olan Faruk Fenik'i savaş haberlerini aktarması amacıyla Yunanistan'a göndermiştir. Yunanistan'a geçmeden önce Faruk Fenik,

²³² Metin Toker, "Yunanistan'da 20 Gün Kalarak Neler Öğrendim," *Cumhuriyet*, 08 Ağustos 1947, s.1.

aynı tarihlerde Filistin meselesinin şiddetlenmesi nedeniyle Ortadoğu bölgesinde görevde bulunmaktadır. Gazete, Ortadoğu bölgesinden çok özel röportajlar gönderen muhabirinin, Yunanistan İç Savaşının şiddetlenmesi nedeniyle Yunanistan'a geçeceğini ve artık bu ülkeden haberler göndereceğini ilk sayfasından duyurmuştur.²³³

Faruk Fenik bu ülkeden telsiz yoluyla bildirdiği ilk haberde, ülke içerisinde yaşananların boyutunu dile getirmiştir. Fenik Yunanistan meselesinin önemli bir durum aldığı için ; Ortaşarkın kızgın çöllerini aşmış bu ülkeye vardığını fakat Yunanistan'ın önceden tanıdığı ülkeye artık benzemediğini yazmıştır. Gazeteci Faruk Fenik daha önce 31 Mart 1946 Yunan Genel seçimlerini incelemek için ve başka zamanlarda başka sebepler için bu ülkede gazeteci olarak bulunmuştur. Kendisinin tanıdığı fakat farkına vardığı değişiklikleri: "Gerçi Pire'de aynı hareket vardı, gerçi Akropol gene yerinde duruyordu fakat insanlar müthiş koku ve dehşet içindeydiler" şeklinde açıklamıştır. Bütün yolların askerlerin kontrolü altında olduğunu ve her yerde mitralyözlerin ve zırhlı otomobillerin olduğunu görmüştür. Yunan halkı Arnavutluk sınırında ve ülkenin içindeki bütün bu yaşananları endişe içinde takip etmektedirler. Kendisinin ayak bastığı günde Pire'de 2 bin kişi tevkif edilmiş ve bugüne kadar 11 bin Komünist Yunan adalarına sürgüne gönderilmiştir. Ona göre Yunanistan'ın bol miktarda adasının olması , hükümeti bu konuda rahatlatmaktadır. Bütün bu sürülen komünistler arasında doktorlar, avukatlar ve bir sürü tanınmış insanların bulunmaktadır. Makedonyadan gelen bilgiler Atinadaki korkuyu artırmaktadır. Makedonyada vaziyetin çok vahim bir durum almıştır. Çeteçiler son büyük savaş sırasında esir edilen askerlerin kampına saldırmışlardır. Giritteki bir kampa taaruz eden çeteçiler, yüzlerce insanı öldürmüşlerdir. Memlekete dönmek için emir bekleyen Rusya'dan kaçmış yirmiye yakın Türk de komünistler tarafından vahşice öldürülmüştür. Esir Kamplarındaki Türklerin durumu için çok feci ifadesini kullanmıştır Fenik çatışmaların en yoğun olarak yaşandığı ve İç Savaşın en fazla hissedildiği Makedonya'ya geçeceğini bildirmiştir.²³⁴

²³³ "Faruk Fenik Yunanistan'da", **Vatan**,27 Temmuz 1947, s.1.

²³⁴ Faruk Fenik, "Çeteçiler Esir Kamplarında Türkleri Vahşice Kesiyorlar," **Vatan** , 27 Temmuz 1947, s.1.

a. Faruk Fenik'in Atina'daki Türk Elçiliği Hakkında Eleştirileri

Faruk Fenik Yunanistan ile ilgili gelişmelere dayalı ilk haberlerinden sonra kendisinin bu ülkeye nasıl geldiği ve karşılaştıkları ile ilgili düşüncelerini aktarmıştır. Gazeteci, Atinaya bir ölü evine girer gibi ayaklarımızın ucuna basa basa sessizce girdik ifadesini kullanmıştır. İskenderiye'den İstanbul'a Aksu vapuru ile dönerken bu görev gazeteden çekilen telsiz telgrafla kendisine bildirilmiştir. Telgafta; Yunanistan'da durum mühimleşti, orada kalınız ve hadiseleri yerinden izleyiniz yazılmıştır. Bu ülkeye vizesi olmadığı için gazetesine bu konu ile ilgili hemen bir telgraf çekmiş ve vize temininde bulunmuştur. Gazetesi bir sorunla karşılaşırsa Yunan Dışişleri ile muhatap olmasını bildiren bir telgraf çekmiştir. Pire'ye böyle bir durum içinde gelmiştir. Pire'de Deniz Yolları acentası olan bir Türk yetkili ile karşılaşmış ve kendisine içinde olduğu durumu anlatıp, yardımcı olmasını istemiştir. Türk yetkili korkmamasını ve beş dakika içinde bu sorunun halledileceğini bildirmiştir. Daha önce Beyrut limanında Türk olmayan acenta yetkililerinden yediği kazık aklına geldiğinden, gelişmeler karşısında tedirgin olmuştur. Yunanlı yetkililer Türk acenta yetkilisinin yardımları sayesinde Türk gazetecisi olduklarını öğrendikleri Faruk Fenik'e, ülkede kalma ikameti vermişlerdir. Fenik vizesi olmadığı için sıkıntılarla karşılaşacağı bu ülkede kendisine yardımcı olan Türk Deniz İşletmesi Acentası yetkilisine çok teşekkür etmiştir. Yunan yetkilileri kendisinin Türk ve gazeteci olduğunu öğrendikten sonra her türlü yardımı yapmışlardır. Kendisi Metin Toker'in daha önce yaptığı bir tespiti tekrarlamış, Yunanistan'da gazeteci ve Türk olmanın bütün kapıları açtığından bahsetmiştir.

Arnavutluk sınırından içerele doğru hareket eden çetelerin, bir darbe ile Atina'daki hükümeti devirmeye niyetleri olduğunu açıklamıştır. Yunanistan'da 1944 yılında Komünistlerin Atinayı ele geçirmek için ortaya koyduğu mücadelenin bir benzeri olan bu durum, İngiliz İstihbarat Servisleri tarafından öğrenilmiş ve 12 bine yakın komünist tevkif edilmiştir. Fenik, bunun 12 bin insanın ailesi için üzücü bir durum oluşturduğunu fakat yapılabilecek başka bir şeyin olmadığı tespitinde bulunmuştur. Yunanistan'ı kendisinin bildiği Yunanistan olmaktan çıkmış ve ülkede durum çok ciddi bir hal almıştır. Faruk Fenik'i bu ciddi durum karşısında en fazla üzen ise Türk Büyükelçisi Ruşen Üşref Ünaydın'ın Ege vapuru ile Marsilya'ya geçip oradan Paris ve İsviçre'ye geçerek yaklaşık iki ay izin kullanacak olmasıdır. Askeri

Ateşe karısı rahatsız olduğu için Aksu vapuru ile İstanbula döndüğünü ve ancak karısını tedavi ettirdikten sonra geleceğini açıklamıştır. Atınada tek iş gören ve çalışan Türk memuru olarak tanımladığı Başkonsolos İsmail Hakkı Oktay'ın 65 yaşını doldurduğu için emekli edildiği bilgisini vermiş ve diğer memurların da izinli olması nedeniyle, Türk Büyükelçiliğinin ülkede İç Savaşın ivme kazandığı bu zamanlarda kapalı konumda bulunduğunu anlatmıştır. Giritte esir kampında 20'ye yakın Türk kesilirken, Makedonya'da Türklerin durumu vahimken, Atina'da kimsemizin kalmadığından yakınmıştır. Hariciyeden izin alanların listesine bakarsanız hayret edersiniz diyerek sitem etmiştir. Türkiye'nin yaz aylarında temsil edilemeyeceği sadece kışın temsil edilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Yunanistan'a gelmeden önce Amman'da iki üç gün kaldığını ve Büyükelçiyi görmek istediğini fakat Kudüse gittiği için göremediğini anlatmış ve burada da durumun aynı olduğunu söylemiştir. Sınırımızda çok vahim çatışmaların cerayan ettiği zamanda bütün dünyanın üzerinde titrediği ve geleceği geleceğimize bağlı Yunanistan'a ilgisiz kalmamızı, yanlış bulmuştur.²³⁵

b. Faruk Fenik ve Makedonya, Balkanlar ile Batı Trakya'dan Bildiriyor

Makedonya'dan bildirdiği ilk haberinde, bölgede kardeş kavgasının tüm şiddeti ile devam ettiğinden bahsetmiştir. Selanik'ten, Arnavutluk sınırına kadar giden bütün yollar, askerler tarafından kontrol altına alınmıştır. Makedonya dağları bir cehennem havasını yansıtmaktadır. Yunanistan'a yapılacak olan Amerikan yardımı hakkında incelemelerde bulunan heyetin Selanik'e giderek incelemeleri başlattığını yazmıştır. Heyet başkanı Amerikalı beraberinde Selanik genel valisi olduğu halde liman ve tesisleri gezmiştir. Kavala'ya hareket eden heyet, oradaki incelemelerinden sonra Atınaya geçeceğini bildirmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi için Yunanistan'daki sınır ihlalleri hakkında bir rapor hazırlayan heyetin de Selanikte bulunduğunu bildirmiştir.²³⁶

Çatışmaların en yoğun olduğu Makedonya bölgesi için geçmişin izlerinden yola çıkarak yorumlar yapmıştır. Küçüklüğünde kan ve ateş memleketi olan Makedonya için, aradan seneler geçse de hiç bir şey değişmemiştir. Makedonya aynı karışıklık içinde var olmaya devam etmektedir. İç Savaş sırasında Makedonya

²³⁵ Faruk Fenik, "Yaslı Atina Komünist Komplosu Nasıl Keşfedildi," **Vatan**, 30 Temmuz 1947, s.1.

²³⁶ Faruk Fenik, "Makedonya Ateşler İçinde," **Vatan**, 28 Temmuz 1947, s.1.

barut fıçısı, kan, ateş ve ölüm yatağı olmuştur. Büyük İskender'in memleketi olan Makedonyayı çok karışık bulmuştur. Makedonyayı anlayabilmek için, Makedonyalıyı tanımak ve onunla beraber silah atmak, bu silahın dağdan dağa dolaşan yankılarını dinlemenin gerekli olduğunu anlatmıştır. Makedonyada Rumcadan başka her lisanın konuşulduğunu ve bunların arasında en yaygın olanın Türkçe olduğuna dikkat çekmiştir. Ücra bir köyün külüstür borulu gramafonunda Türkçe şarkılar dinleyebileceğimizi öne sürmüştür. Mehtapta Makedonya dünyanın en şirin yeri olmasına rağmen, İç Savaşta dünyanın en korkunç bölgesidir. Makedonya'ya bir mehtaplı gece yarısı girmiştir. Çok fazla sessiz olduğu için herkesin korktuğunu söyleyerek, sessizliğin bu bölgede hayıra alamet olmadığından bahsetmiştir. Silahların patlamadığı akşamlarda kimsenin rahat uyuyamadığı Makedonya'da kendisinin geldiği akşam da silahlar patlamıştır. Korku ile telaşın bütün bölgeye hakim olduğunu yaşayarak görmüştür. Çatışma sahasına buldukları yer biraz uzak olsa da çeteler gelebilir diye herkes tedirgin olmuştur. Bir kaç ay önce kendisinin bulunduğu bölge çetelerden temizlenmiş olsa da yeniden kirlenmiştir. Selanik'te iken çetelere uluslararası tabur denildiği fakat buraya gelen haberlerde bir kaç yabancı asker haricinde kimsenin olmadığı bilgisi kendisine verilmiştir. Ona göre Rusya Balkanlarda patlayacak olan çıbanın başını kendi elleri ile sıkmak istememekte, Makedonya ile şimdilik oynamamaktadır. Rusyanın Makedonya'daki komünist çeteleri kendi çıkarları doğrultusunda kullandığını ve EAM'ın bunları resmen desteklediğini savunmuştur. Aynı zamanda ,çetelerin Makedonya bölgesinde kontrolün büyük kısmını ele geçirdiğini ve her geçen günün hükümetin aleyhine geçtiği tespitini de paylaşmıştır. Fenik'e göre Üçüncü Dünya savaşının çıkışının burası olması ihtimali yüksektir.²³⁷

Faruk Fenik bölgeden aktardığı haberlerin bazılarında bizzat sıcak çatışmalara yakın bulunmuş ve izlenimlerini çevresinde bulunan insanlara dayanarak aktarmıştır. Pityon ile Dedeoğaç bölgesi arasında dolaşmış ve kuzeyinde,güneyinde çeteler olduğundan , iki ateş arasında kalmıştır. Bindiği araç, askeri araçların kontrolü altındadır. Baskın ihtimali içerisinde hareket ettikleri ve hangi dağdan ya da kovuktan kimler tarafından yayılım ateş altına alınacağını bilmemektedir. Etrafındaki askerlerin korkmamak için şarkı söylediklerini ve şarkının böyle zamanlarda hem korkuyu korkutmak hem de çetelere geldiklerini haber vermek açısından iyi

²³⁷ Faruk Fenik, "Çeteler Makedonya'yı Haraca Kesiyorlar," **Vatan**, 31 Temmuz 1947, s.1.

olduğundan bahsetmektedir. Kendisi Yunanca bilmediği için bu şarkılara katılamamıştır. Bunun için kendisinin korkuyu korkutamadığından yakınmıştır. Karanlığa kalmamak için arabaları çatlatırcasına acele bir şekilde köyleri ve şehirleri geçmişlerdir. Karanlığa kalmanın çetelere yakalanma riskini artırmaktadır. Yol üzerinde yüzlerce kontrol noktası olduğu için her geçiş bölgesindeki kontrol noktasına seyahat kimliğini göstermekten kimliği paçavraya dönmüştür. Gece kararmadan en tehlikeli yol diye tarif ettiği Sofulu ile Dedeğaç arasından geçerken, içinde bulunduğu otomobil çetelerin açtığı ateşle kurşun yağmuruna tutulmuştur. Çetecilerin hedefe isabet ettirmek konusunda başarısız olmaları sayesinde çatışmadan hiç bir şey olmadan kurtulmuştur. Çetecilerin bütün köylerde içeriden adamları olduğuna inanmıştır. Kendileri nereye giderse onların önceden haber aldığını öne sürmüştür. Bölgede en zor olanın kime güvenileceğinin ve nasıl konuşulacağına bilinmediğidir. Gece tehlikeli bölgelerden geçerek Türk sınırına yakın Sofulu köyünde kalmıştır. Kendileri gelmeden köye bir baskın yapılmıştır. Bölgede bulunan sorumlu subay baskın yapanları takibe çıkacaklarını ve kendilerine katılmak isteyip istemediğini sorunca, memnuniyetle kabul etmiştir. Kendisini korumak maksadıyla silah kuşanmıştır. Bu takip sırasında da bir sıcak çatışma gerçekleşmiş ve çeteciler kaçmayı başarmıştır. Çetecilerin kaçtığına sevinirken bir yandan yazık oldu bizim harp muhabirliğimize diye üzülmüştür.²³⁸

Üç günden bu yana Balkanları dolaştığını ve güneş girmemiş ormanlarına girdiğini söyleyen Faruk Fenik, sıcak çatışma bölgesinden aktardığı izlenimlerine devam etmiştir. Balkanları mert bir yere benzeten gazeteci, burada göğüs göğüse kavganın geçerli olup, kim kuvvetli ise rakibini yere serdiğinden bahsetmiştir. Böyle olan Balkanları, komünistlerin bozduğunu iddia etmiştir. Balkanlarda yaşayanların komünizmin vurduğu bu kara lekeyi nasıl sileceklerini düşünmektedirler. Balkanlarda Yunan askerleri ile birlikte komünist çetelerin zor durumda bıraktığı bir sınır karakoluna takviyeye görevine katılmıştır. Sınır karakoluna ulaşmak için zorlu ve tehlikeli yollardan geçmiş ve özellikle orman içerisinden geçerken her an komünist çetelerin saldırısına uğranılacak korkusu kendisini oldukça etkilemiştir. Sesizce ilerleyebilmek için kendisi de bir asker gibi davranmış ve emirleri yerine getirmiştir. Adeta nefes dahi almadan yürüdüklerini ve Balkanlarda yürümenin her babayiğidin harcı olmadığını ifade etmiştir. Ağaçlık bölgenin içine

²³⁸ “Faruk Fenik Çetelerin Takibine İştirak Etti” , **Vatan**, 07 Ağustos 1947, s.1.

girince korku ile birlikte ürperme de başlamıştır. Gittikleri sınır karakolunun olduğu bölge, çeteçilerin hakim olduğu bir bölgedir. Sınır karakoluna önceden haber verdikleri için , görevliler kendilerini karşılamıştır. Geceyi bu karakolda geçirmiştir. Savaş sırasında karşılaştığı bir başka olay kendisini çok etkilemiştir. Çetelerin saklanarak sınır karakollarına gelmesini önlemek maksadıyla karakol çevresindeki ormanlık alanın ateşe verilmesi, Faruk Fenik'i çok üzmüştür. Bu durum için kendisi Balkanlar'da yalnız insanlar değil bütün doğa ateşe verilmiştir açıklamasında bulunmuştur.²³⁹

Fenik kendisini kaldığı sürede bir karış sakal ve simsiyah gömlekle dağdan dağa dolaştığından, çeteçilere benzetmiştir. Treni Yassıada köyüne giderken uçurulan köprüden beş dakika önce geçmiş ve bu olaydan ucuz kurtulmuştur. Yassıada köyünde gördüğü cenaze töreninde insanların ölümü çok kanıksadığına tanık olmuştur. Köylerde halk kendilerini büyük bir heyecanla karşılamıştır. Köylere sığınmış çok fazla Türk bulunmaktadır. Bunlarla konuşmuştur. Köylüler ile yaptığı sohbette, köylerini basan çetelerin Türkiye aleyhinde propaganda yaptıklarını öğrenmiştir. Çeteler girdikleri köylerde Türkiye'nin Trakya'ya girme niyetinde olduğunu ve Türkiye girerse canlı hiç bir Türk kalmayacağı propagandası yapmaktadır. Çetelerin sadece sözlü olarak bunu yapmadıkları yine köylülerle yaptığı konuşmada ortaya çıkmıştır. Köylüler, çeteler tarafından dağda basılan ve Rumca olan “ Drasi” isimli gazeteyi göstermişlerdir. Kendisi dört yapraklı bu gazeteyi incelemiş ve epey heyecanlanmıştır. Rumca faaliyet anlamına gelen gazetenin baş tarafında “Faşizmi imha etmek için” yazılmıştır. Fiyatı 500 drahmi, sene 1, sayı 4 bilgileri bulunmaktadır.

Gazetede yapılan propaganda da şunlar yazılmıştır:

“Yunan hükümeti Yunan milletine ihanet ediyor. Trakyayı ve Makedonyayı Türkiyeye satıyor. Bizi Türkiyenin esiri yapmak istiyor. Cumhuriyet askerleri kahraman halkımızla ve bütün hemşeri Yunanlılarla beraber yeni işgal ordularını karşılayacaktır. Partiler nazarı itibare alınmadan avantacı Türklere karşı geleceğiz ve onları temizleyeceğiz. Yunan

²³⁹ Faruk Fenik, “Balkan'da Bir Gece ,” **Vatan**, 15 Ağustos 1947, s.1.

hükümetinin yaptığı bu pazarlığa mani olmak için kanımızın son damlasına kadar mücadele etmek üzere bütün Yunanlıları birleşmeğe davet ediyoruz.” yazılmıştır.²⁴⁰

Gazete başmakalesinden son satırına kadar Türkiye aleyhinde yazılarla doludur. Köylülere bu tür haberlerin gerçek olmadığı ve bunlara kulak asmamaları gerektiğini söylemiştir. Köylüler, gazetenin bu propaganda haberleri ile mübadele nedeniyle Türkiyeden göç eden halkı etkilemeyi amaçladıklarını, bunlara kimsenin itibar etmediğini ve Türkiye ile dost kalmak istediklerini dile getirmişlerdir.

Faruk Fenik, bölgede bulunduğu sürece özellikle sıcak çatışma ve takiplere katılarak bölgede yaşananlar hakkında sıcak bilgiler ulaştırarak, Türk kamuoyunu İç Savaş hakkında bilgilendirmiştir.

3. Akşam Gazetesi’nden Hilali Sıyman ve Sıtkı Ulusu İç Savaşta

Dönemin önemli bir diğer gazetesi olan Akşam gazetesi de Yunanistan’a muhabir göndermiş ve bu ülkede yaşananları okuyucularına aktarmıştır. Bu gazetecilerden olan Hilali Sıyman, dönemin Yunan politik liderleri ile söyleşiler yapmış ve Yunanistan’daki günlük hayatın işleyişine yönelik gözlemlerini aktarmıştır.

a. Hilali Sıyman ve Yunan Politik Liderleri

Gazeteci Sıyman, Atina’ya yeni başlamış olan uçak seferleri ile gitmiş ve bu gelişmeden çok memnun kaldığını belirtmiştir. Yunanistan’ı ve içinde bulunduğu durumu incelemek ile birlikte durumu en iyi yansıtabilmek için Yunan politika liderleri ile söyleşiler yapmaya karar vermiştir. Sıyman ilk olarak ülkenin en büyük partisini temsil eden ve mevcut kabinenin 16 bakanlığından yarısına sahip olan Halk Partisinin lideri ve aynı zamanda Yunan Dışişleri Bakanı olan Çaldaris ile temas kurmuş ve kendisi tarafından kabul edilmiştir. Çaldaris’i Yunanistan’da gazeteciler ile en çok temas eden siyasi lider olarak tarif etmiştir. Çaldaris ile Yunan Dışişleri Bakanlığının konutunda , Yunan meslektaşları ile beraber buluşmuştur. Çaldaris diğer gazetecilere verdiği mülakattan sonra Akşam gazetesinden Sıyman’ın özel

²⁴⁰ Faruk Fenik, “Balkan Dağlarında Çeteçilerin Türkiye Aleyhinde Tahrikleri,” **Vatan** ,16 Ağustos 1947, s.1.

mülakat isteğini kırmamış ve kendisi ile yakın ilgilenmiştir. Çaldaris'in isteği üzere yazılı olarak hazırladığı soruları ve bunlara verilen cevapları gazetede yayınlamıştır. Yunan Dışişleri Bakanı Türk-Yunan dostluğu üzerine uzun ve açıklayıcı cevaplar vermiştir. Çaldaris Türkiye ile Yunanistan arasındaki mevcut dostluğun ve sıkı işbirliğinin diğer ülkeler açısından örnek alınmasını önermiştir. Çaldaris'e göre tarihten gelen anlaşmazlıklar bir kenara bırakılmış ve iki milletin gösterdiği iyi niyet sayesinde dostluk devresi başlamıştır. İki ülke arasındaki samimi dostluk Avrupanın bu karışık köşesinde barışın temini açısından olumlu bir duruş göstermektedir. Öteden beri iki ülke dostluk için çaba sarf etmiş ve ortak bir kadere sahip olmuştur. inandığını belirtmiştir.

İç Savaşı bitirmeye yönelik hareketin ne kadar süreceğini tahmin etmek mümkün olmamaktadır. Silahlı çeteler askeri mücadeleyi sonlandıırırlarsa hükümet siyaseten kendileri ile konuşabileceklerdir Bu çetelerin on veya on beş bin civarında bir insan gücüne sahip olduğunu tahmin edilmektedir. Çeteler komşu ülkelerden yardım görüyor olmasına rağmen İç Savaşın, Balkanlar'da dengeyi bozmayacağını inanmaktadır. Amerika Başkanı Truman tarafından bildirilen yardımının, ülkenin istikrara kavuşması yönünde faydalı olup olmayacağı konusunda, yardım miktarı netleşmediği için yorum yapmaktan kaçınmıştır.Yalnız bu yardımın ülkesinin iktisadi kalkınması için faydalı olabileceğini değerlendirmiştir. Amerikanın gerek Yunanistana ve gerekse Türkiyeye yardımının manevi değerinin önemine dikkat çekmiştir. Truman doktrini kapsamında Yunanistan'a gelecek Amerikan heyetlerinin kesin geliş tarihlerini bilmememektedir.²⁴¹

Yunanistan'da mevcut en büyük muhalif parti olan Liberaller, Elefterios Venizelos öldükten sonra Liberal Venizelistler ve Liberaller olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Liberal Venizelistlerin başında oğul Sofokles Venizelos ve Liberallerin başında ise Sofulis bulunmaktadır. Sıyman Atina'da bulunduğu zaman diliminde ikinci olarak en büyük muhalif parti olan liberallerin lideri Sofulis ile görüşmüştür. Sofulis 86 yaşına gelmiş ve Yunan siyasi hayatında önemli yeri bulunmamaktadır. Sofulis'in liderliğindeki liberaller 48 milletvekiline sahip ve bütün ısrarlara rağmen koalisyona katılmamışlardır. Sıyman Halk Partisi lideri Çaldaris ile yaptığı görüşmeden sonra, Atatürk ve İnönü ile beraber Türk-Yunan dostluğunun temellerini atmış olan Sofulis ile bir söyleşi yapmayı ve Türk-Yunan dostluğu hakkındaki

²⁴¹ Hilali Sıyman, "Çaldaris Diyor ki ,"**Akşam**, 19 Nisan 1947,s.1.

düşüncelerini öğrenerek, bunu okuyucularına aktarmayı uygun görmüştür. Söyleşinin başında Sofulis, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye derin sevgilerini iletmiştir. Türk-Yunan dostluğunun sarsılmamış ve hiç bir zaman sarsılmayacak yapıda bir dostluk olduğunu açıklamıştır. Bu dostluğun sağlam temeller üzerine oturduğunu ve temellerini attığı bu dostluk ile iki ülke arasında oluşan samimiyetten mutludur. Yunanistan'da çetelerin varlığını ve sınırdaki ülkelerden destek alıp almadığını incelemek için bulunan Birleşmiş Milletler Tahkik Komisyonun, çetelerin dışarıdan beslendikleri yönünde ve Yunan hükümeti lehinde karar vermesini beklemektedir. Yugoslavya ve Bulgaristan'ın Batı Trakya ile Yunan Makedonyası için besledikleri sahip olma hedeflerini Sofulis, ciddiye almamış ve tartışmaya değer görmemiştir.²⁴²

Sıyman bir sonraki söyleşisini eski bir asker olan, Yunan Milli Partisi lideri General Zervas ile gerçekleştirmiştir. Zervas'ı, II. Dünya Savaşında Alman ve İtalyan işgal ordularına karşı ilk isyan bayrağını kaldırmış, Preveze civarında bir Alman tümenini paniğe uğratarak ağır bir hezimete uğratmış General olarak tanımlamıştır. Yunanistan'da komünizm'in en büyük düşmanı olarak vurguladığı Zervas'dan, Türkiye'nin büyük bir dostu olarak bahsetmektedir. Hükümet içerisinde Asayiş bakanlığı görevini üslenen General Zervas, Türk gazeteciyi kendi evinde ağırlamıştır. Söyleşinin başlangıcında Zervas, Türk-Yunan dostluğunu övücü ifadelerde bulunmuştur. Türkler ve Yunanlıların bir vucut, ruh teşkil ettiğini, ortak bir kaderi ve geleceği olduğuna inandığını savunmuştur. İki milletin beraber hareket etmesini söylemekle vatani ve insani görevini yaptığını inanmaktadır. İki milletin tek bir devlet teşkil etmesini, her konuda ortak hareket etmesini arzulamaktadır. Yunanistan sınırının Karsta ,Türkiye sınırının ise Giritte bittiğine inanmaktadır. Kayınpederinin Niğdeli ve eşinin İstanbul doğumlu olduğunu açıklayan Zervas'a göre, Yunanistan ortadan kalkarsa Türkiye ,Türkiye ortadan kalkar ise Yunanistan yok olacaktır. Düşmanlarımızın ortak olduğuna ve Çarlığın hedeflerinin değişmediğine inanmaktadır.

Solcu çetelere karşı yapılacak genel bir taaruzun Kuzey sınırındaki ülkelerle ilgisi olmadığını, Yunanistan'da istikrarı yeniden temin etmek maksadıyla yapılacağını ifade etmektedir. Solcu çetelerin ortadan kaldırılmasının, Kuzey komşularının Makedonya üzerindeki emellerini ortadan kaldırmayacağına

²⁴² Hilali Sıyman, "Muhafif Parti Lideri Sofulis'in Demeci," **Akşam**, 20 Nisan 1947,s.1.

inanmaktadır. Birleşmiş Milletler Tahkikat Komisyonunun, Yunanistandaki çetelerin dış ülkelerden destek görüp görmediği yönündeki yaptığı incelemeler neticesinde, Yunanistan devleti lehine karar vereceğini düşünmektedir. Zervas sağ ve sol çete ayrımı yapmadıklarını her iki tarafın çetelerine karşı amansız bir şekilde saldırdıklarını açıklamıştır. Yunan Komünist partisi genel sekreteri Zakhariyadis'in ülkeden kaçmadığını, diğer üst düzey üyelerle beraber Atina'da olduğunu açıklayan Zervas, Asayiş Bakanlığını üzerine alarak bir anda 500 komünisti tevkif edip adalara sürgüne göndermekle, Atina'dan çetelere yapılan 50-70 ton malzeme yardımını önlemiştir.²⁴³

Hilali Sıyman Atina'da bulunduğu sürede son olarak ünlü siyaset adamı Elefterios Venizelos'un oğlu ve Liberal Venizelistler Partisinin başkanı Sofokles Venizelos ile görüşmüştür. Yunanistandaki mevcut koalisyon hükümetinde yer alan Sofokles Venizelos bahriye, ticareti bahriye ve milli iktisat bakanlıkları görevlerini üslenmiştir. Yunan hükümeti tasarruf maksadı ile bakanlıkları birleştirmiş ve bakanlık görevleri bölüştürüldüğünde bu üç bakanlık Venizelos'a düşmüştür. Görüşme Bahriye Bakanlığı binasında gerçekleştirilmiş, Sıyman randevuyu Yunanlı bir gazeteci arkadaşı yardımı ile ayarlamıştır. Venizelos görüşme sırasında Türk-Yunan dostluğu üzerine övgü dolu sözler söylemiştir. Özet olarak, Türk-Yunan dostluğunun sadece arzu olmayıp, koşulların ortaya çıkardığı bir gerçek olduğunu dile getirmiştir. Amerikan yardımını da bu gerçeğin bir ispatı olarak görmüştür. Babasının ortaya çıkardığı iki millet arasındaki işbirliğinin taraftarı olmuş, iki memleketin bir federasyon kurması gerektiğine inanmıştır. Bizim birbirimizi her sahada tamamlamamız gerektiğine ve samimiyet olduktan sonra bunu başarabileceğimize inanmaktadır.

Balkanların durumunun farklı olduğunu ve Türkiye-Yunanistan arasındaki ilişkiye benzemediğini ifade etmektedir. Balkanlarda totaliter rejimlerin hüküm sürmesinden dolayı onlarla işbirliği yapmalarının mümkün olmadığına inanmaktadır. Bulgaristan ve Yugoslavyanın Yunanistan toprakları üzerindeki ele geçirme iddialarını gülünç bulmaktadır. Bunları totaliter rejimlerin bir oyunu olarak görmektedir. O tarihlerde Giriti ziyaret eden Amerikan donanmasının, kısa bir zaman

²⁴³ Hilali Sıyman, "General Zervas Diyor ki," **Akşam**, 22 Nisan 1947, s.1.

içerisinde İstanbulu ziyaret edeceğini söyleyen Venizolos, Türk-Yunan işbirliğinin kuvvetlenmesini yönündeki isteğini tekrarlamıştır.²⁴⁴

b. Hilali Sıyman'ın Atina'da Günlük Hayat Üzerine Aktarımları

Gazeteci Sıyman, İç Savaş öncesi Atina'nın yakın şarkın en ucuz bir şehiri olduğunu fakat şimdi ise tam tersi bir durumun söz konusu olduğundan bahseder. Savaş öncesi İstanbul'dan bir çok insanın cebine üç yüz dört yüz lira para koyarak soluğu Atina'da aldığını ve üç dört hafta kalıp eğlendikten sonra, gardroplarını yeni kostüm,ipekli gömlekler ve diğer kıyafetlerle doldurarak döndüklerini bu duruma örnek olarak vermektedir. Kendisi uçakta Yunanistan'a giderken ülkenin bu eski halini hatırlamış ve kendi kendisine şimdi ne durumdadır diye sormuştur. Uzun yıllar savaş içerisinde kalan ülkede bir şeylerin değişeceğini tahmin etmektedir. Uçaktan inip otele yerleşir yerleşmez Atina caddelerine çıktığını ve durumu incelediğini söylemiştir. Bütün mağazaların vitrinlerinin her cins mal ve eşya ile dolu olduğunu görmüştür. Atinadaki mağazaların Beyoğlundaki mağazalardan bile zengin olduğunu iddia etmiştir.Eşya ve mal miktarı olarak savaş öncesi ile bir fark görememiş fakat dükkanların dolu olmasına rağmen her şeyin ateş pahası olduğunu belirtmiştir. Fiyatları gösteren etiketler üzerinde binlerin yazılı olduğunu aktarmıştır. Bin drahmiden aşağı hemen hemen hiç bir şey görememiştir.Gömleklerin fiyatının 25 bin ile 80 bin, şapkaların 70-80 bin, kunduraların 80 bin ile 130 bin, lokantada basit bir öğle yemeğinin 12 bin ile 15 bin, siyah ekmeğin okkasının vesika ile 2800 ve kuzu etinin okkasının 10600 drahmi olduğunu görmüştür. Çeşitli ürünlerin fiyatlarını Türkiyedeki fiyatlarla karşılaştırmıştır. İstanbulda 25-30 liraya olan tek pantolonun Atina'da 220-250 bin, Sümerbankın 75 liraya sattığı elbiselerin benzerinin 300-350 bin drahmi olduğuna dikkat çekmiştir. Kendisi 1930'dan II.Dünya savaşının başladığı 1939'a kadar, Atinayı üç defa gördüğü için şimdiki fiyatlarla, o zamanki fiyatları karşılaştırma şansına sahip olmuştur. Savaş öncesi 1939'daki fiyatlarla şimdiki fiyatlar arasında 100 misli fark olduğu sonucuna ulaşmıştır Savaş öncesi iyi bir otelde tek kişilik yatağın ücretinin 120 drahmi iken şimdiki fiyatının 12500 drahmi olduğuna dikkat çekmekte, böylece Türk okuruna gerçek bir karşılaştırma sunmaktadır. Bu enflasyonu savaş sırasında Almanların

²⁴⁴ Hilali Sıyman, "İki Memleketin Bir Federasyon Kurmalarını İstiyoruz," **Akşam**, 23 Nisan 1947,s.1

yaptığı yıkımlara ve İç Savaşta bu yıkımları devam ettirdiklerini söylediği çetelere bağlamaktadır. Bu yıkımın bir başka nedeni olarak Yunan Ticaret Filosunun savaş sırasında tamamen batmış olmasını da düşünmektedir. Solcu çeteler olmasaydı bu ülkenin savaş sonrasında iki yıl içinde toparlanabileceğine inanmaktadır.²⁴⁵

Sıyman, Atina'nın İstanbul'a kıyasla üç kat pahalı olmasına rağmen Yunan halkının nasıl geçindiğini araştırmıştır. Yunanistanın başkentinde hiç bir sıkıntı ve darlık görmemiştir. Dükkanların, mağazaların, işportacıların tıklım tıklım mal ile dolu olduğunu aktarmaktadır. Yunan halkının yaşantısında da her hangi bir sıkıntıya rastlamamaktadır. Mağazalar, bakkaliye, lokanta ve kahvehanelerin arı gibi vızır vızır işlediğini görmüştür. Eğlence yerleri, barlar ve sinemalar İstanbul'dakilerden daha fazla rağbet görmektedir. Gazetecilik merakı ile girdiği bir kaç eğlence mekanının tıklım tıklım olduğunu görmüştür. Genel yaşantıda gördüğü bu canlılıktan, halkın hayatının iyi durumda olduğunu tahmin etmektedir. İstanbul'da olduğu gibi Atinada da ticaret ile uğraşanların zenginliğinin göze çarptığını ve duruma göre kazançlarını uydurduklarını görmüştür. Pahalılıktan sıkıntı çekenler sabit gelirli olan işçiler ve memurlardır. Savaş her yerde olduğu gibi burada da kendi zenginlerini yaratmayı başarmıştır. Almanların Atina'yı işgal etmeden önce dükkanların içlerinde duvarlar ördürüp mallarını stoklayanların, bunları parça parça çıkartıp satışa çıkararak milyonları kazandığına dikkat çekmektedir. İşgal kuvvetleri ile işbirliği yapıp karaborsadan iş görenlerin de çok zengin olduğundan bahsetmektedir. Yunanlı meslektaşlarına halkta görülen refahı sormuş ve meslektaşları Atinanın bir yanılsama olduğu, köylerde durumun hiç iç açıcı olmadığı söylemişlerdir. Atina'da piyasanın en geçerli belirleyicisini İngiliz altınıdır. Eline para geçen herkes İngiliz altınına yatırmaktadır. Bir İngiliz altının 138-140 bin drahmi, Türk parası ile 65 ile 70 liraya alıcı bulmaktadır. Altına gösterilen fazla ilgiyi pahalılığı artıran bir diğer neden olarak görmektedir. Atinanın bir diğer sorunun mesken olduğunu açıklamıştır. Savaş sırasında zenginleşenler, taşralardan şehire akmış ve var olan konutları doldurmuştur. Atinaya taşradan gelenler iki- üç odalı bir evi kiralayabilmek için için 3-4 İngiliz altını ödemektedirler. Atina şehrinin, ELAS'ın hükümeti devirmek için darbe girişiminde zarar aldığını, II Dünya Savaşında hiç zarar görmediğini iddia eder. Almanların ve İtalyanların Akropole zarar vermemek maksadıyla Atinayı havadan bombalamadığını öne sürer. Savaştan

²⁴⁵ Hilali Sıyman, "Atina İstanbul'dan Üç Defa Daha Pahalı," **Akşam**, 28 Nisan 1947, s.1.

asil zarar görenin, liman şehri Pire olduğunu söyler. Atina’da bir şey daha dikkatini çekmiştir. Savaş öncesi kullanılan otomobiller kullanılmaya devam etmekte,hükümet yeni otomobil ithalatına kesinlikle izin vermemektedir.²⁴⁶

c. Hilali Sıyman’ın Yunan Milleti Hakkında Görüşleri

Atina’da bulunduğu sürede, Yunan halkının Komünizm ve son zamanlarda artan çetecilik hakkındaki hislerini incelemek fırsatını bulmuştur. Yunan halkının solcu çeteleri destekleyip, onlara hak verip vermediğini öğrenmek istemiştir. Makedonya’dan toprak talepleri olan Solcu çetelerin bu görüşü hakkında, Yunan halkı ne düşünüyor merak etmiştir.Bu sorulara cevap vermeden tanıdığı Yunan milleti hakkındaki kendi görüşlerini aktarmıştır. Mili hisleri çok yüksek bir ulus olan Yunanlıların, toprak bütünlüğü konusundaki hassasiyetlerini olduğuna inanmaktadır.Aklı başında bir Yunanlının, ülkenin bölünmesine izin vermeyeceğini eklemiştir.

Yunan halkının büyük çoğunluğunun bu faaliyetleri desteklemediği sonucuna ulaşmıştır.Halk,Alman ve İtalyan işgallerine karşı destek verdiği EAM ve ELAS’tan işgaller bitince ve komünistlerin gerçek emelleri ortaya çıkınca desteğini çekmiştir. Terör ve şiddet ile bir yere gelmeye çalıştıkları için komünist unsurlar genelde halkın nefretini kazanmıştır. Bütün halkın yüzde onunu oluşturan komünistlerin kuru gürültü yaparak, sayısal eksikliğini kapatmak için çok fazla çaba harcadığını inanmaktadır. Atina’da görüştüğü Yunanlı gazeteciler kendisine, komünizmi destekleyenlerin Anadolu’dan, özellikle İzmir’den gelen muhacirler oldukları hakkında bilgi vermişlerdir. Atina şehri ile diğer şehirlerde sükunetin hakim olduğunu savunmuştur. Çetelerin sadece dağlık kesimlerde ve köylerde olduğunu ve bu bölgelerde varlık gösterdiğini göstermektedir. Sağcı çetelerin solcuları önlemek için aşırı milliyetçi gruplar tarafından kurulduğunu ve komünizm tehlikesi geçince bunların ortadan kalkacağını belirtmektedir. Yunan hükümeti ister sağcı,ister solcu olsun hiç bir çeteyi yaşatmamak gayreti içerisinde.²⁴⁷

²⁴⁶ Hilali Sıyman, “Atina’da Yaşayış İngiliz Altınına Göre Ayarlanmış,” **Akşam**, 30 Nisan 1947,s.1.

²⁴⁷ Hilali Sıyman, “Çete Harbinde Yunan Milletinin Durumu,” **Akşam**, 06 Mayıs 1947,s.1.

4. Sıtkı Ulusu'nun "Bugünkü Yunanistan" Dizisi

Akşam gazetesi muhabir olarak, Birinci Dünya Savaşı sırasında Dışişleri memuru olarak yıllarca görev yapan Sıtkı Ulusu'yu da Yunanistan'a göndermiştir. Kendisi 27 gün süre ile Yunanistan'da kalmış, bütün şehirlerini gezmiş ve Komünist çetelerin eline esir düştükten sonra Türkiye'ye dönmüştür. Daha öncesinde en mutlu günlerini gördüğü memleketi bu kez oldukça sıkıntılar içinde bulmaktadır. Yaşadıklarını ve gördüklerini "Bugünkü Yunanistan" isimli bir yazı dizisi olarak yayınlamıştır. Atina'da bulunduğu sürece çeşitli siyasi kimlikle görüşmüştür. Bunlardan birisi de kendisinin aynı zamanda şahsi dostu olan Venizelos olmuştur. Venizelos kendisini evine davet etmiş ve burada yapılan söyleşi de Türk-Yunan dostluğundan bahsedilmiştir. Venizeleos, Türk-Yunan dostluğunun temellerini babası attığı için, bu dostluğun çok önemli olduğunu ve devam etmesi için her türlü çabayı sarf edeceğini savunmuştur. İsmet İnönü hakkında saygı ile bahseden Venizelos, Türkiye ve Yunanistan'ın kaderlerinin ortak olduğunu ve bunun inkar edilemeyeceğini belirtmiştir. Ulusu daha sonra diğer Bakanlarla sıra ile görüşmüştür. Bu kişiler diğer Türk gazetecilere yaptıkları gibi kendisini sıcak bir şekilde karşılamışlardır. Onların bütün ümitlerini, Türk dostluğuna bağladıklarını gözlemlemiştir.

Atina sokaklarında çok fazla Amerikan askerine rastlamıştır. Aynı zamanda Yunan ordusu üniformasının tamamen İngiliz ordusunun üniformasına benzediğinden İngiliz askerleri ile Yunan askerlerinin karıştığını görmüştür. Atina'nın sakin görünse de savaşın en fazla yükünü çeken şehir olduğu tespitinde bulunmaktadır. Çünkü savaş bölgesinden insanlar buraya kaçmış ve özellikle Atina ile Pire şehrinin nüfusu ikiye katlanmıştır. Savaştan önce bu iki şehrin genel nüfusu 800 bin iken, artık 2 milyon civarına ulaşmıştır. Kırsal kesimin göç eden nüfusu ile birlikte buralarda aynı zamanda hayat pahalılığı da artmıştır. Gazeteci, bütün Yunanistan'ı gezdiğini ve yüzlerce komünist dahil bir çok insan ile görüşüğünü, ülkede durumun kötü olduğunu görmekteydi. Ona göre ülkede yaşananın bir iç savaş değil, Bulgaristan, Yugoslavya ve Arnavutluğun içinde olduğu uluslararası mücadeledir.²⁴⁸

²⁴⁸ Sıtkı Ulusu, "Yunanistanı Bu Sefer Çok Dertli Gördüm," **Akşam**, 12 Haziran 1947, s.1.

Yunanistan'da bulunduğu sürede, bazı komünistlerin duruşmalarını izlemek için Atina ağır ceza mahkemesine gitmiştir. Üçüncü ağır ceza mahkemesinde görülen, Atina isyanına karıştığı için tutuklanmış 30 civarında komünistin davasına katılmıştır. Burada yaşadığı atmosferi anlatır. Yunanistan'da hakimler ve avukatların cübbe giymediğini ve bir tek yazı makinesi olmadığını, bütün kayıtları elle yazan bir zabıt olduğunu görmüştür. Mahkemede tanıştığı iki Yunanlı kadın avukat kendisinin Rumca bilen Türk olduğunu öğrenince, çeşitli sorular sormuşlardır. Kadın avukatlar, Türkiyede kadınların avukat, hakim veya milletvekili olduğunu ve eskinin peçeli Türk kadınının bu kadar kısa sürede bunları nasıl başardığını sormuşlardır. Kendisi de bu kadın avukat ve hakimlerden Türkiyenin çok iyi verim aldığını, kadın milletvekillerinin mecliste çok başarılı olduğunu; bunların dışında ise ihtisas sahibi bir çok başarılı kadın doktorun yetiştiğini de gururla açıklamıştır. Kadınlar ise, kendilerinin Yunanistan'da sadece avukat olabileceklerini ve oy kullanma haklarının dahi olmadıklarını söylemişler, bunları gazetesinde yazmasını dilemişlerdir. Bu sırada izlemek için gittiği dava, bir kaç şahitin duruşmaya gelmemesi nedeniyle ileri bir tarihe ertelenmiştir.²⁴⁹

Sıtkı Ulusu Yunan İç Savaşı ile ilgili verdiği diğer bir haber ise Yunanistan'da İkinci Dünya savaşı ile azalan Yahudi Nüfusu ile ilgili olmuştur. Yunanistan'da kalan Yahudi nüfus hakkında, eski bir dostu ile tesadüf karşılaşması sonucu bilgiler edinmiştir. Yakoel isimindeki dostu, kendisini ilk gördüğünde tanıyamayan Türk gazeteciye Yunan Yahudilerinin başından geçenleri ve Almanların kamplarda yaptıkları uygulamaları anlatmıştır. Yahudi arkadaşından Yunanistan'da kalan Yahudi cemaatinin nüfusunu öğrenmiştir. Kendisine verilen cevapta Yanyadaki 2500 olan nüfustan 165 kişi kaldığını, Selanikteki 75 bin Yahudiden ancak 2 bin kişinin kaldığını ve toplamda ise 125 bin Yahudiden 2500 kişi kaldığını öğrenmiştir. Gazeteci yazısında Amerikan yardımlarının Yunan toplumu üzerindeki etkisine de değinmektedir. Kendisi Yunanistan'da yaşayan insanlar üzerinde Amerikan yardımının olumlu izler bıraktığını görmektedir. Yunan halkı bu yardımları savaşın izlerini silmek için tek çare olarak görmekte ve yardımlara bir tek komünistlerin karşı olduğunu açıklamaktadır. Komünistlerin "Yunanistanın geleceğini bir kaç dolara Anglosaksonlara sattık" sözlerini, önlerine gelen herkese söylediklerine tanık olmuştur. Kendisi komünist partinin kanun dışı olması yönünde

²⁴⁹ Sıtkı Ulusu, "Bugünkü Yunanistan," **Akşam**, 14 Haziran 1947, s.3.

meclise verilecek olan önergeyi izlemek maksadıyla Yunan meclisine gitmiştir. Mecliste bulunmuş, tartışmaları izlemiş ve siyasi yaşam hakkında gözlemlerde bulunmuştur.²⁵⁰

5. Gazetecilerin İç Savaş Hakkındaki Ortak İzlenimleri

Türk basını komşu ülke Yunanistanın yaşadığı İç Savaşa ilgisiz kalmamış ve dönemin zor şartlarına rağmen muhabirler göndererek kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmıştır. Yunanistana giden gazeteciler ülkenin politik liderleri ile yaptıkları görüşmelerde Türk Yunan dostluğunun önemi yönünde verilen mesajları aktarmışlardır. Özellikle Truman doktrini sonrasında Yunanistan politik liderlerinin verdiği dostluk ve dayanışma mesajları dikkat çekici olmuştur. Gazeteciler, Yunan halkının dostluk konusunda, politikacılarından bazen farklı düşündüklerini de ortaya koymuşlardır.

Gazeteciler sıcak çatışmaların gerçekleştiği yerlerde bulunarak, savaşın vehametini aktarmışlardır. Yunanistan halkının kendi içerisinde giriştiği savaşta, ülkenin içine düştüğü durumu en iyi sıcak çatışmalar ortaya koymuştur. Atina Pire gibi büyük şehirlerde günlük yaşamın, çatışmaların en yoğun yaşandığı kırsaldan farklı olduğu örneklerle yansıtılmıştır. Burada savaş içerisinde aynı ülke halkının tamamen zıt yaşamlar sürmesinin gösterilmesi, savaşın çelişkili yanını anlatmak konusunda etkili olmuştur.

D.İÇ SAVAŞ DÖNEMİ TÜRKİYE YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ

Türkiye, Kurtuluş Savaşı sonrası Lozan Anlaşmasından itibaren komşu Yunanistan ile iyi ilişkiler kurmuştur. Atatürk ve Venizelos önderliğinde atılan dostluk adımları, II.Dünya Savaşında zor günler geçiren Yunanistan'a yapılan yardımlarla devam etmiştir. İç Savaşın ülkesinde başlaması ile komşuları Yugoslavya, Bulgaristan ve Arnavutluk ile çeşitli sıkıntılar yaşayan Yunanistan için Türkiye ile iyi ve güvenilir ilişkiler kurmak, büyük önem arz etmiştir. Yunanistan'ı yöneten ya da siyasi hayatında o dönem etkin olan bir çok siyasetçi, basına sürekli olarak açıklamalar yapmışlardır. Türkiye II.Dünya Savaşı sonrası dünya üzerinde

²⁵⁰ Sıtkı Ulusu, "Yunanistanda 125 bin Yahudiden 2500 Kaldı," **Akşam**, 16 Haziran 1947, s.1.

kurulmasına başlanan iki kutuplu yapı içerisinde yer alma çabasına girmiş ve Yunanistan'ı bu konuda kendisine müttefik olarak görmüştür. Türk-Yunan ilişkileri tarihine genellikle sorunsuz olarak geçen bu üç yılda önemli gelişmeler yaşanmıştır.

1. Yunan Gazetecilerinin Türkiye Ziyareti

Yunanistan'da siyasal sistemin ne olacağını belirleyecek olan 1 Eylül 1946 tarihli Halkoylaması yeni yapılmış iken, Türkiye'ye Atina'nın seçkin gazetecilerinden oluşan bir heyetin ziyareti gerçekleşmiştir. Atina gazetelerinden toplam 17 gazetecinin geleceği ve 1946 yılının 8 Eylül tarihinde İstanbul'da olacağı basın yoluyla bildirilmiştir. Gazetecilerin önceden bildirilen programı şu şekilde açıklanmıştır. İstanbul'a Pire'den denizyolu ile ulaşacak olan gazeteciler İstanbul'da 6 gün süre ile kaldıktan sonra Ankara'ya geçeceklerdir. Bildirilen gezi programında gazeteciler, İstanbul gazeteciler Cemiyetinin misafirleri olacaklar ve kendilerine eşlik eden mihmandarlar ile birlikte, İstanbul'un belli başlı yerleri ve Adalar ile Yalova'yı göreceklerdir. İstanbul'da kaldıkları süre zarfında bu gazetecilere İstanbul Valiliği, Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Gazeteciler Cemiyeti tarafından çeşitli ziyafetler verileceği, henüz gazeteciler ulaşmadan kamuoyuna aktarılan bilgiler arasında yer almıştır.²⁵¹

Gazeteciler'in ziyareti öncesi Türk-Yunan ilişkileri Türk basınında yoğun olarak gündeme gelmiştir. Ziyaret öncesi değerlendirmeler olumlu yönde olmuştur. II.Dünya Savaşında her iki ülkenin yaşadığı koşullar nedeniyle yapılamayan bu tür ziyaretlerin, ilişkiyi yeniden eskisi gibi canlandıracağı düşünülmüştür. Dostluk yolunda kaybedilen mesafelerin alınması açısından büyük önem arzettiği vurgulanmıştır. Daha öncesinde iki ulus, aralarındaki nefreti, sevgiye dönüştürmeyi başarmışlardır. Bundan sonra daha fazla siyasi ve iktisadi ilişkiler göstermeleri gerektiği, iki ülkenin aralarındaki her türlü anlaşmazlığı ortadan kaldırıp, dostluğu pekiştirmek zorunda olduğu basında işlenmiştir. Gazetecilerin ziyaretinin bu temennileri gerçekleştireceği düşünüldüğü için, önemli görülmüştür.²⁵²

İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin davetlisi olarak beklenen gazeteciler, 08 Eylül 1946 tarihinde İstanbul'a gelmişlerdir. İstanbul'a Yunanistan'ın Pire

²⁵¹ "Türkiye'ye Gelecek Yunan Gazetecileri", **Vatan**, 05 Eylül 1946, s.3.

²⁵² M.H.Zal, "Yunanlı Gazetecilerin Ziyareti," **Vatan**, 08 Eylül 1946, s.3.

limanından ,Türk Denizcilik İşletmelerine ait ve Akdeniz seferinden dönmekte olan Aksu vapuru ile intikal etmişlerdir. Gazeteciler Yunanistan'da 01 Eylül tarihinde halkoylaması yapıldığı için,daha öncesine planlı olan geliş tarihlerini ertelemek zorunda kalmışlardır. Gelen heyet Atina'nın önde gelen gazetecilerinden oluşmuştur. Bu gazeteciler arasında Yunan Basın Birliği başkanlığını yapmış Niko Zarifis'te bulunmaktadır. Gemi rıhtıma yanaşınca, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Sedat Simavi ve bir grup Türk gazeteci, Yunanlı dostları ile tanışmışlardır. Öncelikle kendileri için ayarlanan otele yerleşen Yunan gazetecileri, öğle yemeğinden sonra düzenlenen tur ile Ayasofya Kilisesi ile Sultanahmet ve Süleymaniye Camisini ziyaret etmişlerdir. Bu gazetecilerden Zarifis, Türk basınına bir demeç vermiştir. Zarifis demecinde, İstanbul'dan geçen sene ayrıldığını fakat şimdi tekrar burada olduğu için son derece mutlu olduğunu söylemiştir.Yunanistan için ise normal hayatın yavaş yavaş yerine geldiğini fakat siyasi hayatın bazı sıkıntıları olduğundan bahseden Zarifis, ülkesinde Halkoylamasının yapılamadığı bölgelerde oylama işleminin devam ettiği açıklamasında bulunmuştur.²⁵³

Yunanlı gazeteciler, İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin mihmandarlığı eşliğinde şehrin tarihi ve kültürel yerlerine yönelik geziler yapmışlardır. İstanbul'da buldukları süre içerisinde başta İstanbul Valisi olmak üzere bir çok ziyarette gerçekleştirmişlerdir.Yunan Gazeteci Heyetinin gerçekleştirdiği ziyaretlerden bir tanesi, İstanbul Rum Ortodoks kilisesi patriği olan Maksimos'a yapılmıştır. Patrik Maksimos, heyeti Heybeliada'da bulunan Ruhban Okulunda ağırlamıştır. Patrik heyete okulda bir öğle yemeği daveti vermiştir. Heyet, Patrikten Yunanistan'ın geçirdiği zor durumları atlatması için dua etmesini istemiştir. Patrik heyete yaptığı konuşmada Türk-Yunan dostluğunun çok önemli olduğunu söylemiş ve Yunan Gazetecilerin bu dostluğu kuvvetlendirmek için daha fazla çaba sarfetmeleri gerektiğini tavsiye etmiştir.Yunan Gazeteci Heyeti Başkanı, patriğe tavsiyelerinden dolayı teşekkür etmiş ve Türk-Yunan dostluğunu geliştirmek yolunda daha fazla çaba sarfedecekleri sözünü vermiştir.²⁵⁴ İstanbul'da faaliyetlerini tamamlayan Yunan Gazetecileri, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün misafiri olarak 15 Eylül 1946 yılında Ankara'ya geçmişlerdir.

²⁵³ “Dost Yunan Gazetecileri İstanbul'da”, **Vatan**, 09 Eylül 1946,s.1.

²⁵⁴ “Patrik'in Türk-Yunan Dostluğuna Dair Güzel Sözleri”, **Akşam**,13 Eylül 1946,s.1.

İstanbul'dan Ankara'ya geçen Yunan Gazetecileri Heyeti , stadyumda yapılan atlı müsabakaların bitiminde, özel odada Cumhurbaşkanı tarafından ağırlandı. TBMM Başkanı Kazım Karabekir, Başbakan Recep Peker ve Cumhuriyet Halk Partisi Bakanvekili Şükrü Saraçoğlu kabulde hazır bulunmuşlardır. İsmet İnönü, bütün Yunan gazetecilerine tek tek iltifatlar ettikten sonra, Yunan gazetecilerine “Yunanistan benim gördüğüm gibi güzel mi?” diye bir soru sormuştur. Heyet başkanı; Yunanistan güzel fakat yaralıdır cevabını vermiştir. Bunun karşılığında Cumhurbaşkanı İnönü, Yunanistan toplanacak ve sağlık bulacaktır yorumunu yapmıştır.Yunanistan'ın içinde bulunduğu kargaşa ve çatışmanın bitmesini temenni eden bu açıklamasından sonra İnönü, Türk-Yunan dostluğunu vurgulayan bir konuşma yapmıştır.Konuşmasında İnönü, iki ülke arasındaki dostluğun hem Türklerin hem de Yunanlıların yararına olduğunu söylemiş ve gazetecilerin ülkelerine Türk milletinin tüm dostluğunu, sevgisini götürmesini istemiştir.²⁵⁵

Yunan Gazetecilerinden oluşan heyetin Türkiye'ye yaptıkları bu ziyaret gerek devlet gerekse kamuoyunda büyük ilgi oluşturmuştur. Kralın dönüşünün kabul edildiği ve çete savaşlarından ülkenin bir İç Savaşa kaydığı dönemde, iki ülke ilişkileri açısından olumlu bir gelişme yaşanmıştır.

2. İç Savaş Döneminde Yunanistan'a Türkiye Tarafından Gerçekleştirilen Üst Düzey Ziyaretler

a. Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak'ın Atina Ziyareti

Yunanistan'da İç Savaş en şiddetli şekilde yaşanırken, iki ülke arasında en önemli gelişme, Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak'ın Yunanistan'ın başkenti Atina'ya gerçekleştirdiği ziyaret olmuştur. Dönemin Türk Basını bu ziyarete büyük önem vermiş, Dışişleri bakanının gidişine dair gelişmeleri günler öncesinden bildirmiştir. Kamuoyuna verilen haberlerde, dış basının da bu görüşmelere özel bir önem verdiği dair bilgiler aktarılmıştır. Yunan basını , Sadak'ın yapacağı ziyareti bundan önce Birleşmiş Milletler yönetiminde yapılan ve Yunanistan'ın komşuları ile yaşadığı sorunlara çözüm üretmek için gerçekleştirilen görüşmelerin devamı ve Türkiye'den gerçekleşmesi düşünülen bir destek ziyareti olarak görmüştür. Dışişleri

²⁵⁵“ Cumhurbaşkanı Yunan Gazetecilerini Kabul Etti”, **Vatan**, 16 Eylül 1946,s.1.

Bakanı Atina'ya geçmeden önce Cenevre'de Haberleşme konulu bir konferansta bulunmakta ve Atina'ya bu konferanın bitmesini beklemeden geçmeyi planlamıştır.²⁵⁶

Necmeddin Sadak 02 Nisan 1948 tarihinde Atina'ya ulaşmıştır. Sadak, Atina havalimanında Yunan Dışişleri Bakanı Çaldaris, Türk Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın ve Türk-Yunan dostluğu parlamento başkanı Venizelos ile yüksek rütbeli sivil-askeri erkan tarafından karşılanmıştır. Kendisi için ayrılan otel odasında biraz dinlendikten sonra Sadak, kraliyet sarayına gitmiş ve hatıra defterini imzalamıştır. Yunan Basını Sadak'ın gelişini sıcak bir şekilde karşılamış, kendisinden ve Türkiye'den övgü ile bahsetmiştir.²⁵⁷

Atina'ya geldiği gün meslektaşı Yunan Dışişleri Bakanı Çaldaris ile Sadak arasında bir buçuk saatlik bir toplantı yapılmıştır. Yunan Basınına Yunanistan Başbakanı Sofulis, Sadak'ın gelişinden sonra bir demeç vermiş ve iki ülke aynı tehlike ile tehdit edildiği için Atina'da yapılacak görüşmelerin, bu tehdit karşısında ortak neler yapılabileceğinin bir göstergesi olacağı şeklinde açıklamada bulunmuştur. Geldiği günün akşamında Necmeddin Sadak, Yunanistan'ın Amerika Büyükelçisinin, Amerikanın Akdeniz Donanması Komutanı Amiral için verdiği ziyafete katılmıştır.²⁵⁸

Ziyaretinin ikinci gününde Sadak, beraberinde Türk Askeri Ateşesi ve onun yardımcısı ile birlikte Atina'daki meçhul asker anıtına çelenk koymuştur. Burada toplanan Atina halkı Sadak ve beraberlerindeki sevgi gösterilerinde bulunmuş ve kendisini uzun süre alkışlamışlardır. Sadak, öğleden önce Türk Büyükelçiliğinde Yunan Dışişleri Bakanı ile bir kez daha görüşmüş ve öğleden sonra kendisini saraya davet eden Kral ile uzun bir görüşme gerçekleştirmiştir. Kral ile samimi bir ortamda bir öğle yemeği yenmiş ve yemekten sonra da Kral 'Sadak'ı oldukça uzun ağırlamıştır.²⁵⁹

Yunan basını Türk Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak'ın ziyaretine verdiği büyük ilgiyi Sadak orada bulunduğu sürece kesintisiz sürdürmüştür. Sadak'ın gelişine üzerine basına yazdığı bir makalesinde Başbakan yardımcısı Sofoklis Venizelos; Türkiye'nin Yunan işlerine yakın ilgi göstermesinin Yunan halkı üzerinde çok büyük etkileri olacağını savunmuştur. Yunan milletinin, Türk-Yunan dostluğunu dış

²⁵⁶ "Dış Bakanımız Cuma Günü Atinaya Varıyor", **Akşam**, 31 Mart 1948, s.1.

²⁵⁷ "Dış İşleri Bakanımız Dün Atinaya Vardı", **Cumhuriyet**, 03 Nisan 1948, s.1.

²⁵⁸ "Dış Bakanımız Atinada", **Akşam**, 03 Nisan 1948, s.3.

²⁵⁹ "Atinadaki Türk-Yunan Görüşmelerinin Hedefi", **Cumhuriyet**, 04 Nisan 1948, s.1.

siyasetin temeli olarak gördüğünü söyleyen Venizelos, Türk Dışişleri Bakanının bu ziyaretinin var olan dostluğu daha da artıracığına inandığını ifade etmiştir.²⁶⁰

Yunan Dışişleri Bakanı Çaldaris ve Sadak beraber yaptıkları görüşmelerin neticesinde iki ülke dostluğu üzerine olumlu açıklamalar yapmışlardır. Çaldaris Türk-Yunan dostluğunun 1933 yılından bu yana birbirlerinin hakkını korumak ve her türlü tecavüzü önlemek temeline dayandığını açıklamıştır. Bu iki ülkenin savaşın bir çok sıkıntısını çektiğini ve sıkıntıların bu ülkenin milletlerini olgunlaştırdığını söylemiştir. Çaldaris siyasi ve coğrafi gerçeklerin bu iki ülke gibi diğer Ortadoğu ülkelerinin de birbirleri ile sıkı işbirliği kurması için uygun olduğunu savunmuştur.²⁶¹

Türk Dışişleri Bakanı bu konuşmaya karşılık vermiştir. Sadak konuşmasında, Türkiye ile Yunanistan arasındaki dostluğun bir çok sınavdan geçip kendini ispatlamış olan oldukça gerçekçi bir dostluk olduğunu savunmuştur. Sadak, bu dostluğun en son olarak kendisini Birleşmiş Milletler çatısı altında bulunduğunu söylemiştir. Sadak, Yunanistan ziyaretini Türkiye'nin Yunanistan'a verdiği önemin bir göstergesi olarak kabul edilmesini istemiştir. Türkiye'nin en büyük isteğinin uzun yıllardır devam eden bu dostluğu artırmak olduğunu açıklayan Sadak, bu dostluğun bölgede barışın oluşması için örnek olması isteğini bildirerek açıklamalarını tamamlamıştır.²⁶²

Sadak'ın Atina ziyareti sonrasında Türk kamuoyuna yaptığı açıklamalarda ziyaretin iki ülke için önemli olduğu vurgulanmıştır. Türkiye ve Yunanistan Dışişleri Bakanlarının ülkelerini ilgilendiren siyaseti yeniden gözden geçirdikleri tekrarlanmıştır. Dost Yunanistan ile öncesinde yapılan anlaşmalara sadık kalınacağı yine Sadak'ın açıklamalarında yer almıştır. Yunanistan kamuoyu tarafında ise bu ziyaret bir miktar hayal kırıklığı yaratmıştır. Buna neden ise Yunan basınının Türk Dışişleri bakanı henüz gelmeden, kamuoyunu bir takım beklentiler içine sokmuş olmalarıdır. Ziyaret öncesi Yunan basını Türkiye ile Akdeniz birliği veya bir takım Gümrük Birliği tarzı ekonomik anlaşmalar yapılacak şeklinde haberler yayınlamışlardır. İç Savaş sırasında Sovyet Rusya baskısı ve komünist rejimle idare edilen komşuları ile sıkıntılar yaşayan Yunanistan, farklı arayışlar içine girmiştir

²⁶⁰ "Atina Görüşmeleri Büyük Dikkatle Takip Ediliyor" ,**Akşam**,04 Nisan 1948, s.1.

²⁶¹ "Türk-Yunan İşbirliği" ,**Cumhuriyet**,05 Nisan 1948,s.1.

²⁶² "B.Sadak'ın Nutku" ,**Ulus**,05 Nisan 1948,s.1.

.Türkiye'nin Dışışleri Bakanının ziyareti genelde memnunluk yaratmış olsa da bir miktar hayal kırıklığı bu yüzden kaynaklanmıştır.²⁶³

Necmeddin Sadak Atina'dan ayrılmadan önce hasta olduğu için görüşemediği Yunanistan Başbakanı Sofulis ile görüşmüş ve güzel geçen bu görüşmenin ardından Pire'den hareket eden İstanbul vapuru ile 6 Nisan 1948 tarihinde Yunanistan'dan ayrılmıştır. Ayrılmadan önce kendisini uğurlamaya gelen Yunan siyasilerine gemide bir öğle yemeği veren Sadak, Yunanistan Dışışleri Bakanı Çaldaris ile ileride belirlenecek bir tarihte Ankara'da görüşmek üzere anlaşmışlardır.²⁶⁴

Necmeddin Sadak 7 Nisan 1948 tarihinde İstanbul'a dönmüştür. Dönüşünde Bakan İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar, Yunan Başkonsolosu ile birlikte kalabalık bir halk kütlesi tarafından karşılanmıştır. Yunan Başkonsolosu ve Üniversite Gençliği tarafından bakana çiçek verilmiştir. Bakan burada Yunanistan ziyareti ile ilgili açıklama yapmış ve ziyaretin gerekçesini şu şekilde özetlemiştir:

“ Yunan milletinin geçirdiği, fakat pek yakında nihayet bulacağına inandığımız güç ve fedakarlık dolu günlerinde Atina'yı ziyaret ederek Türkiye'nin Yunanistan'a ne kadar kıymet ve ehemmiyet verdiğini bir kere daha göstermiş olmağımız, Yunan milleti nezdinde bütün değerleriyle takdir edilmiş olduğuna eminim.”²⁶⁵

Sadak'ın açıklamasında görüldüğü gibi Türkiye, ülkesinde yaşanan İç Savaş ile meşgul olan ve bu yüzden gerek siyasi ekonomik gerekse ekonomik sıkıntılar içerisinde bulunan Yunanistan'a destek olmaya çalışmıştır. Dışışleri Bakanı seviyesinde gerçekleştirilen bu ziyaret, Komünizm karşısında Batı cephesinde kalmak isteyen iki ülkenin vermek istedikleri bir mesaj olarak algılanmıştır.

b. Genelkurmay Başkanı Salih Omurtak'ın Atina Ziyaretleri

Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanından sonra Genel Kurmay Başkanı Salih Omurtak Yunanistanı ziyaret etmiştir. Orgeneral Salih Omurtak , Necmeddin Sadak'dan yaklaşık iki ay sonra bu ziyareti gerçekleştirmiştir. Orgeneral Omurtak Almanya'da yaptığı bir gezi dönüşü sırasında, 01 Temmuz 1948 tarihinde Atina'yı

²⁶³ “N.Sadak Bugün Atina'dan Ayrılıyor”, **Akşam**, 06 Nisan 1948,s.3.

²⁶⁴ “Dış Bakanı Bugün Geliyor”, **Akşam**, 07 Nisan 1948,s.1.

²⁶⁵ “Dış Bakanımız B.Necmeddin Sadak İstanbul'a Döndü”, **Ulus**,08 Nisan 1948,s.1.

ziyaret etmiştir. Aynı gün Atina'da bulunan Meçhul Asker abidesine çelenk koyduktan sonra, Yunanistan Türkiye Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın ile birlikte Yunan Kralı Paul tarafından sarayda kabul edilmiştir. Yunanistan Harbiye Bakanı, Orgeneral Omurtak adına bir ziyafet vermiştir. Orgeneral Salih Omurtak, bu ülkede bulunduğu sürece Yunanistan Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarına ziyarette bulunmuşlardır.²⁶⁶

Türk Genel Kurmay Başkanı 03 Temmuz 1948 tarihinde yanında Büyükelçi Ruşen Eşref Ünaydın ile birlikte Türkiye'ye geri dönmüştür. Büyükelçinin görev yaptığı ülkeyi bırakıp Genel Kurmay Başkanına refakat etmesi ve Türkiye'ye gelmesi, basına Atina'da yalnızca askeri değil, siyasi bazı gelişmeler de yaşandı ihtimali olarak yansımıştır. Yunanistan Hükümeti Genel Kurmay Başkanının ziyaretini sadece dostluk ziyareti olarak açıklamıştır. Salih Omurtak ise ülkeye döndüğünde basına , gezdiği yerlerde kendisine çok iyi karşılandığı ve ziyaretinden çok memnun döndüğünü açıklamıştır.²⁶⁷

c. Yunan Kralı Türkiye Sınırında

Türkiye Devleti tarafından yapılan resmi ziyaretlerin dışında Yunanistan Kralının sınırimızda gerçekleştirdiği ziyaretler de olmuştur. Yunanistan Kralı I. Paul 1949 yılının Haziran ayında Yunan Batı Trakyasında bir inceleme gezisine çıkmıştır. Yunan Kralı Edirne-İstanbul demiryolu hattı üzerinde bulunan ve Türk-Yunan sınırına yakın Nafia köprüsü üzerinde bulunurken , Uzunköprü Kaymakamı ile Belediye Başkanı ve Sınır Komutanının ziyaretlerini kabul etmiştir. Kral, Türk yetkililerle kısa bir nezaket görüşmesinde bulunmuş ve inceleme gezisine devam etmiştir.²⁶⁸ Bölgede inceleme gezisine devam eden Yunan Kralı daha sonra Yunan sınır istasyonu olan Pityon garında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları sorumlusu olan bir yetkili tarafından, Devlet Demiryolları adına karşılanmış ve kendisine bir İstanbul albümü hediye edilmiştir.²⁶⁹

²⁶⁶ “Omurtak Yunan Kralı Tarafından Kabul Edildi”, **Cumhuriyet**,02 Temmuz 1948,s.3.

²⁶⁷ “Salih Omurtak dün Atina'dan Geldi”, **Vatan**, 04 Temmuz 1948, ,s.1

²⁶⁸ **Cumhuriyet**,23 Haziran 1949,Yunan Kralı Hududumuzda,s.1

²⁶⁹ **Cumhuriyet**,03 Temmuz 1949,Yunan Kralı Hududumuzda,s.1

3. İç Savaş Devam Ederken İstanbul İçin Patrik Seçimi

İstanbul Rum Patrikliği görevini sürdüren Maksimos'un istifa etmesi ile birlikte yerine bir başkasının atanması gerekmiştir. Bu göreve Türkiye dışında yaşayan Newyork Metropolidi olan Athenagoras getirilmiştir. İstanbul Fener'de toplanan Sen Sinod meclisi üç aday namzeti arasından 6'ya karşı 11 oyla Athenagoras'ı İstanbul Ortodoks Rum Kilisesinin yeni Patriği olarak seçmiştir.²⁷⁰

Yeni Patrik Amerikan Başbakanı Truman'a tahsisli ve kendisine eşlik eden Amerikalı heyet ile beraber 26 Ocak 1949 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Athenagoras havalimanında kendisini karşılayan bir Metropolidin Rumca konuşmasına, Türkçeyi iyi bilmemesine rağmen Türkçe cevap vermiştir. Havalimanı özellikle İstanbul'da yaşayan Rum vatandaşların yoğun ilgisine tanık olmuştur. Kendisini karşılayanlarla birlikte Patrikhaneye giden Athenagoras, burada bir konuşma yapmıştır. Patrik aynı zamanda şahsi dostu olduğunu söylediği Amerikan Başkanı Truman'ın Türk milletine derin sevgisi olduğunu ve bunları bizzat Cumhurbaşkanı İnönü'ye iletmesini Amerikan Başkanının istediğini belirtmiştir.²⁷¹

Athenagoras İstanbul'a geldiğinin bir gün sonrasında Fener patrikhanesinde yapılan törenle birlikte tacını giyinmiştir. Patrik yoğun bir izleyici kitlesi içerisinde yapılan tac töreni ile yeni görevine resmen başlamıştır. Patrik Athenagoras kilisede patrik kimliği ile ilk konuşmasını yapmıştır. Konuşmasının başlangıcında Türk hükümetine, metropolitlere ve sabık patriğe teşekkürlerini sunmuştur. Patrik Amerikadaki Ortodoks cemaatinin kendisine gösterdiği yakın desteğe de ayrıca teşekkür etmiştir. Patrik, Amerikan Ortodokslarının İstanbul Patrikhanesinin yanan kısmına yardım yapmak konusunda çok istekli olduklarında da bahsetmiştir. Dünyanın içinde bulunduğu karışık durumdan kurtulmanın tek yolunun dini hisleri dünyaya hakim kılmak olduğunu söyleyen Patrik, Atatürk inkılablarına hayran olduğunu belirterek konuşmasını bitirmiştir.²⁷²

Patrik görevi aldıktan bir gün sonrasında Amerikan Başkanı Truman'dan kendisini tebrik eden bir telgraf almıştır. Basına yansıyan kısmında kısaca Truman,

²⁷⁰ Akşam,02 Kasım 1948 ,Athenagoras Rum Patrikliğine Seçildi,s.1

²⁷¹ Cumhuriyet,27 Ocak 1949,Athenagoras Trumandan İnönü'ye Mesaj Getirdi,s.1

²⁷² "Athenagoras Dün Törenle Tacını Giydi",Cumhuriyet,28 Ocak 1949, s.1.

Athenagoras'a tanıdığı için ve kendisine verdiği ruhani nasihatlar için teşekkür etmiştir. Aynı zamanda yeni başlayan görevi içinde başarılar dilemiştir.²⁷³

a. Patrik İsmet İnönü'yü Ziyaret Ediyor.

Patrik İstanbul'da vazifesine başladıktan kısa bir süre sonra Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü ziyaret etmek ve Amerikan Başkanı Truman'ın mesajını vermek için 05 Şubat 1949 tarihinde Ankara'ya gitmiştir. Patrik Ankara'da Cumhurbaşkanı tarafından Çankaya köşkünde kabul edilmiştir. Kabul esnasında Patrik Türkçe bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında kısaca, şahsına ve Rum Ortodoks kilisesine gösterilen yakın ilgiden dolayı teşekkürlerini iletmiştir. Patrikliği sırasında vatanımız için canla başla çalışacağı konusunda söz vermiştir. Patrik Amerika Başkanı Truman'ın Cumhurbaşkanı İnönü'ye olan özel mesajını iletmiştir. Patrik Ankara'da bulunduğu sırada Atatürk'ün kabrini ziyaret etmiş ve Başbakan Şemsettin Günaltay ile İçişleri Bakanı Emin Erişgil'i makamlarında ziyaret etmiştir. Aynı gün Diyanet İşleri başkanı ile görüştüktan sonra Büyük Millet Meclisini de ziyaret etmiştir.²⁷⁴ Patrik Ankara'daki temaslarını tamamladıktan sonra İstanbul'a geri dönmüştür.

4. İç Savaş Döneminde İlişkilerde Gergin Bir Hadise

Yunanistan İç Savaş sürecini yaşarken Türkiye ile ilişkilerinin en gerildiği dönem, Atina'da düzenlenen Doğu Akdeniz dostluk kupası futbol turnuvasında yaşanan bir olay sonucunda ortaya çıkmıştır. Yunanistan'ın daveti üzerine Atina'da düzenlenen turnuvaya Yunanistan dışında, Türkiye, Mısır ve İtalya futbol milli takımları katılmıştır. Türkiye 15 Mayıs 1949 yılında turnuvanın ikinci maçında Yunanistan milli takımı ile karşılaşmış ve bu maçı 2-1'lik bir sonuçla kazanmıştır. İki ülke arasında oynanan maçta futbolcular arasında ara ara gerginlik yaşanmış ve Türk milli takımından bir oyuncu bir kavgayı ayırırken yumruk yemiştir. Bu tür hadiseler rağmen büyük bir taşkınlık yaşanmadan oyun sona ermiştir.²⁷⁵ Bu maçın

²⁷³ "Truman'dan Athenagoras'a Bir Tebrik Mesajı Geldi", **Cumhuriyet**, 29 Ocak 1949, s.1.

²⁷⁴ "Cumhurbaşkanımız Athenagoras'ı Çankaya'da Kabul Etti", **Ulus**, 06 Şubat 1949, s.1.

²⁷⁵ "Yunan Milli Takımını da Yendik", **Akşam**, 16 Mayıs 1949, s.2.

sonunda Yunanlı bir taraftar yenilgiyi sindirememiş ve Akropolis harabelerinden kendisini atarak intihar etmiştir.²⁷⁶

a. Türkiye- İtalya Maçı: Yunanistan ile Yaşanan Gerginlik

Türk Milli takımının turnuvadaki üçüncü maçı İtalya ile 20 Mayıs 1949 tarihinde olmuştur. Türk basınında yansıdığı şekle göre, maçı Yunanlı hakem yönetmiş, yanlış kararlara imza atmış ve Türkiye İtalya karşısında 3-2 kaybetmiştir. Yine basına yansıyan şekilde, Türk milli takım oyuncuları maçtan sonra soyunma odasına giderken, Yunanlı taraftarlar ile Yunan ordu mensupları ve polislerinin saldırısına uğramış, maç sırasında da Yunan halkı Türkiye karşısında İtalyanları desteklemiş ve sergilediği bu davranışlarla hakemi baskı altına almıştır.²⁷⁷ Olay sonrası yurda dönen kabile yaşananlarla ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Futbolcular, kendilerine saldıranlar arasında Yunan Hakem Komitesinin başındaki şahsında bulunduğunu aktarmışlardır. Yunanlıların bu davranışını tamamen bir eşkiyalık olarak tanımlamışlardır.²⁷⁸

Yaşanan olayın sonucunda ülke içerisinde olayları kınayan protesto mesajları hızla yayılmaya başlamıştır. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği yaptığı protesto açıklamasında ; Atina'da yaşanan olayları normal bir spor olayı gibi karşılamayacaklarını belirtmiş ve Türk-İtalyan maçında İtalyan galibiyetini Türk dostluğuna tercih eden Yunan halkını kınamışlardır. Eski Yunanlının spor anlayışının 5 bin sene sonra bu topraklarda bu şekilde cereyan etmesinin artık Olimpiyat ateşinin oradan yakılmamasını gerektirdiği düşüncesini açıklamalarına eklemişlerdir. Bu açıklamaları Türk kamuoyuna saygı ile açıklar iken milli sporcuları gururla bağırklarına bastıklarını bildirmişlerdir. Olayla ilgili açıklama yapan bir diğer topluluk ise Teknik Üniversite Talebe Derneği olmuştur. Dernek; Doğu Akdeniz Futbol Turnuvasının başından itibaren ve özellikle İtalya maçı ile birlikte milli takıma karşı sürekli düşman davranışlar sergileyen Yunan halkı, ordu mensubu ve polisini protesto etmiştir.

Milli Talebe Federasyonu ise Yunan Futbol Federasyonuna bir kınama telgrafi çekmiştir. Çekilen kınama telgrafında; Yunanistan'da yapılan Doğu Akdeniz

²⁷⁶ “Milli Takımımız Haksız Yere Mağlup Sayıldı”, **Akşam**,21 Mayıs 1949,s.1.

²⁷⁷ “Dün Atina'da Yapılan Türk-İtalyan Maçında Çirkin Hadiseler Oldu”, **Vatan**,21 Mayıs 1949, s.1.

²⁷⁸ “Atinadan Dönenler Hadiseyi Anlatıyor”, **Vatan**,22 Mayıs 1949,s.1.

Turnuvası maçlarının başlangıcından itibaren Türk Milli takımına karşı sergilenen çirkin hadiselerin ülkede üzüntü yarattığı yazılmıştır. Aynı zamanda iki ülkenin birbirlerinin dostluğuna bu kadar ihtiyacı olduğu bir dönemde ordu ve polis mensuplarının da katıldığı çirkin saldırılar protesto edilmiştir.²⁷⁹ Olayı kınayan bir çok dernek ve kurumun çektiği protesto telgrafları ile açıklamaları basında yer almıştır.

Tepkiler büyüdükçe bazı gazeteciler olayı gazetelerindeki köşelerine taşımışlardır. Ahmet Emin Yalman, Atatürk döneminden itibaren kurulmaya çalışılan dostluk çabalarının önemine dikkat çekmiştir. Yunanistan'a zor durumda bulunduğu II.Dünya Savaşı sırasında, Türk halkının kendi boğazından kestiği yiyecekleri vapurlar ile taşıdığını ve sınırdan Türkiye'ye iltica eden mültecilere çok iyi davranıldığını hatırlatmıştır. Asırlardır Türk tarafına ait olup Trablus savaşında İtalyanlara geçen Onikiadaların Yunanistan'a devredilmesinde, Türk tarafının herhangi bir talepte bulunmadan kabul ettiğinden bahsetmiştir. Çok hassas bir dönem olan İç Savaş sırasında Türk tarafının, Yunanistan'ın zor duruma düşmemesi için Batı Trakya Türklerini dahi ihmal ettiğini vurgulamıştır. Bütün saydığı güzel davranışların karşısında Yunan hükümeti ve halkını sağduyulu olmaya davet etmiştir. Geçlerin çektiği kınama telgraflarını da gayet seviyeli bulmuştur.²⁸⁰

Vala Nurettin ise uluslararası maçların eskinin gladyatör maçlarından farklı olarak ulusları birbirine kaynaştırması gerektiğini savunmuştur. Futbolun ölüm-kalım gibi sonuçlar doğuracak bir yöne aksettirilmemesi, aksi halde maksatı kaynaştırma olan sporun Atina'da olduğu gibi hedefinden çıkacağını anlatmıştır. Türk halkını olaylar karşısında gösterdiği davranışlardan dolayı sağduyulu bulmuştur.²⁸¹

Yunanistan'da yaşanan hadiseler karşısında dönemin gençlik oluşumları tepkilerini uzun bir süre sürdürmüşlerdir. İlk olarak İstanbul Üniversitesi, Teknik Üniversite ve Ankara Üniversiteleri talebe Federasyonları namına Türk Talebe Federasyonları 23 Mayıs 1949 tarihinde Beyazıtta bulunan Marmara lokalinde bir miting düzenlemişlerdir. Talebe federasyonu başkanı miting başlangıcında katılan tüm öğrenciler adına bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında Yunan milletine , geçmişin tüm yenilgilerini Yunanistan'a giden bir avuç Türk'ten almak istedikleri için kızgın

²⁷⁹ "Türk Milleti Protesto Ediyor", **Vatan**, 22 Mayıs 1949, s.4.

²⁸⁰ Ahmet Emin Yalman, "Yunanlıları İntibaha Davet Ediyoruz," **Vatan**, 22 Mayıs 1949, s.1.

²⁸¹ Vala Nureddin, "Atina'daki Müessif Spor Hadiseleri ," **Akşam** ,22 Mayıs 1949, s.3.

olduklarını açıklamıştır. Miting devam ederken salona milli takım oyuncularından bazıları katılmıştır. Futbocular namına Gündüz Kılıç öğrencilere bir konuşma yapmıştır. Yunanlıların arka arkaya mağlup olmalarından dolayı milli takımımıza kin beslediğini düşünen futbolcu, bu tertibin komünistler tarafından yapılmış olabileceği dikkatini çekmiştir. Diğer futbolcular da kürsüye gelerek öğrencilere maçta yaşadıklarını anlatmıştır. Öğrenciler daha sonra Teknik Üniversiteye kadar bir yürüyüş düzenlemişlerdir.²⁸²

Bütün yurda yayılan protesto mitinglerinin en büyüğü 26 Mayıs 1949 tarihinde İstanbul Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Milli Türk Talebe Birliği tarafından düzenlenen miting öncesi gençler ellerinde bayraklar ile Beyazıt meydanında toplanmışlar ve buradan yürüyerek Taksim meydanına gitmişlerdir. Taksim meydanındaki anıta çelenk konmuş ve Atatürk için iki dakikalık saygı duruşunda bulunulmuştur. Buradan gruba dahil olan çeşitli İşçi Sendikaları temsilcileri ile mitingin yapılacağı İnönü Stadına geçilmiştir. Çeşitli öğrenci grubu temsilcileri olayı protesto eden konuşmalar yapmıştır. İstanbul Rumları namına Doktor Damyanos Arzumannidis bir konuşma yapmış ve Türkiye'de yaşayan Rum vatandaşlar adına olayı esefle kınadıklarını belirtmiştir. Mitingde milli takım futbolcuları da katılmış ve bazıları konuşma yapmışlardır. Aynı gün İzmir'de, Sakarya-Polatlı'da kınama mitingleri düzenlenmiştir.²⁸³

İstanbul'da yapılan mitingün bir gün sonrasında Ankara'da gençlik tarafından olayları kınama mitingi düzenlenmiştir. Büyük katılımın gerçekleştiği miting Cebeci meydanında başlamış ve buradan Ulus meydanına bir yürüyüş gerçekleştirilmiştir. Ulus meydanında İstiklal marşı okunmuş ve olayı kınayan protestolar gerçekleştirilmiştir. Bütün konuşmaların bitiminde Samanpazarına çıkılmış ve yürüyüş sona ermiştir.²⁸⁴

b. Olayların Siyasi Yansımaları

Yunanistan tarafından yapılan ilk açıklama Yunan Dışişleri Bakanı Çaldaris tarafından gelmiştir. Atina'daki Türk Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın Marshall planı gereğince Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanacak ekonomik anlaşmaları

²⁸² “Gençliğin Protestosu”, **Akşam**, 24 Mayıs 1949, s.2.

²⁸³ “Yurt Gençliği Tecavüz Hareketini Takbih Ediyor”, **Ulus**, 27 Mayıs 1949, s.1.

²⁸⁴ “Ankara Gençliği Müessif Hadiseyi Protesto Etti”, **Ulus**, 28 Mayıs 1949, s.1.

görüşmek için Yunan Dışişleri Bakanı ile bir araya gelmiştir. Bu görüşme sırasında futbol maçında meydana gelen olay gündeme gelmiş ve Çaldaris bir açıklama yapmıştır. Çaldaris, futbolun ve genel olarak spor rekabetinin sebep olduğu bu tür olayların Türkiye-Yunanistan arasındaki dostane ilişkilere zarar vereceğini zannetmediğini beyan etmiştir.²⁸⁵ Elefterios Venizelos'ın oğlu Devlet Bakanı Sofoklis Venizelos da bir açıklamada bulunmuştur. Venizelos, babamın Türkiye ile Yunanistan arasında 20 yıl önce kurmaya çalıştığı dostluk bir spor hadisesi yüzünden yıkılacak olursa bu çok feci bir şey olacaktır açıklamasında bulunmuştur.²⁸⁶

Yunan Futbol Federasyonu , olaydan sonra Doğu Akdeniz dostluk kupası futbol turnavasına katılan Türkiye,Mısır ve İtalya futbol federasyonları başkanları adına Atina'da bir ziyafet vermişlerdir.²⁸⁷ Yunan Öğrencileri, Türkiye'de yapılan öğrenci mitinglerine karşılık vermek maksadıyla Atina'da gösteri düzenlemek istemişlerdir.Yunan Hükümeti Yunan öğrencilerinin bu talebini kabul etmemiştir.²⁸⁸

Türk Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak, olay hakkında mecliste kendisine verilen soru önergelerine cevap vermiş ve konuya yönelik bir konuşma yapmıştır. Sadak yaptığı konuşmada, Yunan devlet adamları ile Türkiyenin dost olduğunu söylemiş fakat bu dostluğun resmi çevrelerden halk tabanına inmesi gerektiğini belirtmiştir. Sadak Atina Büyükelçisinden aldığı rapor doğrultusunda olayların gelişimini mecliste milletvekillerine anlatmıştır. Yunan halkının bunu neden yapabileceğine anlatmaya çalışan Sadak, Yunanistan siyasi çevrelerinde olayın derin bir üzüntü yarattığını kendisini evinde ziyaret eden Yunan Büyükelçisinden öğrendiğini aktarmıştır. Yunanlıların samimi olup olmadığı konusunu zamanın göstereceğini söyleyen Sadak, dostluğun halk tabanına yayılması için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir.²⁸⁹

²⁸⁵ “Atina'daki Çirkin Tecavüze Dair Çaldaris'in Demeci”, **Akşam**,26 Mayıs 1949, ,s.1

²⁸⁶ “Sofoklisin Demeci”, **Ulus**,26 Mayıs 1949,s.3.

²⁸⁷ “Atina'da Bir Ziyafet”, **Akşam**,27 Mayıs 1949,s.2.

²⁸⁸ “Yunan Talebelerinin Mitingine Müsade Edilmedi”, **Ulus**, 26 Mayıs 1949, ,s.3.

²⁸⁹ “Dış Bakanın Atina Hadisesine Dair İzahatı” **Cumhuriyet**,31 Mayıs 1949,s.1.

5. İç Savaş Döneminde Türk-Yunan İlişkilerinde Yaşanan Diğer Gelişmeler, Basında Yer Alan Demeçler

a. Dönem İçerisinde Yer Alan Önemli Gelişmeler

Yunanistan ile Türkiye arasında yaşanan bir gelişme de Yunan Kralı Georges'un ani ölümü sonucunda Türkiyeyi temsilen üst düzey bir heyetin cenaze törenine katılımı olmuştur. Yunan Kralı Geoges 01 Nisan 1947 tarihinde geçirdiği ani bir kalp krizi sonucunda Atina'da hayatını kaybetmiştir. Yunanistan'da 01 Eylül 1946'da yapılan halkoylaması sonucunda İngiltere'den ülkesine dönmüş ve ülkenin başına geçmiştir. Kralın ölümünden sonra Yunanistan Anayasası gereği kardeşi I. Paul and içerek görevi devralmıştır. And içme töreni, eski kral naibi Damaskinos'un yönetiminde ve davetliler huzurunda gerçekleştirilmiştir.²⁹⁰

Türk basınının usta kalemi Falih Rıfki Atay, Yunan Kralının ölümü üzerine yayınladığı makalesinde Kralın ölümü ile birlikte tüm Türkiye'nin derin bir üzüntü içerisine girdiğini ve Türk-Yunan dostluğunun en önemli isimlerinden birini kaybettiğimizi belirtmiştir. Kral Yunanistan'ın içinde bulunduğu bu nazik günlerde dahi iki ülke arasında dostluğun devam etmesi yönünde çok çalıştığından bahsetden Atay, Yunanistan'ın içinde bulunduğu İç Savaş durumunda Kralın ölümünün Milli Ordu safında savaşılanların ümidini kırmamak yönünde olmasını dilemiştir. Kardeşi Paul'un ölen ağabeyinin izlediği siyasete devam edeceğine inandığını söyleyen Atay, kendisinin kuşandığı tacın Türkiye-Yunanistan dostluğu için hayırlı olacağına asla şüphesi olmadığını ifade etmiştir.²⁹¹

Kral'ın cenazesi için 05 Nisan 1947 tarihinde Atina'nın büyük kilesesinde bir tören gerçekleştirilmiştir. Geniş halk kütlesi ve bir çok ülkenin temsilcileri bu törende yerlerini almıştır. Türkiye adına törene Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü temsilen I.Ordu müfettişi Korgeneral Nuri Yamut ve Amiral Necati Özdeniz'in başkanlık ettiği bir heyet katılmıştır. Heyet kendilerine tahsis edilen özel bir uçakla Atina'ya gitmişlerdir. Havalimanında heyeti karşılayan Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın, cenaze töreni süresince Türk heyetine başkanlık etmiştir. Tören sonrasında Türk Heyeti yeni kral tarafından saraya kabul edilmiş ve heyet burada kendisine Cumhurbaşkanı İnönü'nün mesajlarını iletmiştir.

²⁹⁰ "Dost Yunan Milletinin Büyük Kaybı", **Ulus**, 02 Nisan 1947, ,s.1

²⁹¹ Falih Rıfki Atay, "Yunan Kralının Ölümü ,", **Ulus**, 03 Nisan 1947, ,s.1

Yunan Kralının ölümü üzerine Taksimde bulunan Rum Ortodoks kilisesi, Aya-Triyada'da bir ayin düzenlenmiştir. Bu törene Türkiye Cumhuriyetini temsilen İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Doktor Lütfi Kırdar, Örfi İdare Komutanı Korgeneral Asım Tınaztepe ve İstanbul Üniversitesi Rektörü katılmıştır. Davet edilmiş olmalarına rağmen Sovyet Rusya, Yugoslavya ve Romanya konsolosluklarından kimse katılmamıştır. Ayini Sen Sinod meclisinin en kıdemli üyesi olan Kadıköy Metropolidi yönetmiştir.

Yunanistan'da İç Savaşı devam ederken yaşanan bir diğer gelişme ise iki ülke arasında karşılıklı başlayan uçak seferleri olmuştur. Türkiye ile Yunanistan arasında devam eden görüşmelerin neticesinde Ankara-İstanbul-Atina seferleri 13 Şubat 1947 tarihinde başlamıştır. Çift motorlu 21 kişilik uçak öncelikle Ankara'dan havalanarak İstanbul'a inmiştir. İstanbul'da Devlet Hava Yolları Genel Müdürü tarafından basın mensuplarına açıklayıcı bir brifing verilmiş ve daha sonra İstanbul üzerinde yine basın mensuplarına yarım saatlik bir uçuş gerçekleştirilmiştir. Hava Yolları Genel Müdürü basına yaptığı açıklamada Türkiye dışına uçak seferlerinin başlamasına önem verildiği ve buna komşu ve dost ülke Yunanistan ile başladığını bildirmiştir. Bu maksatla ilk Ankara-İstanbul-Atina seferini yapmaktan gurur duyduklarını da açıklamıştır.²⁹²

İç savaş sırasında yaşanan gelişmelerden birisi de, Atina'da Yunanistan Başbakan yardımcısı Sofoklis Venizelos Başkanlığında bir işbirliği komisyonunun kurulması olmuştur. Yunanistan'da faaliyet gösteren ve Türkiye ile siyasi,iktisadi, ticari ve sosyal ilişkileri geliştirmek ve var olan dostluğu yükseltmek makdadıyla çalışan bütün bütün topluluklar bir çatı altında birleşme kararı almıştır. Türk-Yunan İşbirliği Merkez Komisyonu ismini almış olan bu kuruluş, Başbakan yardımcısı Venizeleos başkanlığında kurulmuştur. Kurul üyeleri Türkiye Cumhuriyeti Yunanistan Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın'ı ziyaret etmişler, Büyükelçi kurula çalışmalarında başarılar dilemiştir.²⁹³

²⁹² "İstanbul-Atina Hava Seferi", **Vatan**,13 Şubat 1947,s.3.

²⁹³ "Geniş Bir Türk-Elen İşbirliğine Doğru", **Ulus**,28 Mayıs 1947,s.1.

b. Türk ve Yunan Basınına Yansıyan Önemli Demeçler

İç Savaş devam ederken özellikle Yunanistan devlet adamları iki ülke arasında ilişkilerin önemi hakkında çeşitli zamanlarda basına demeçler vermiştir. Bu demeçlerden birisi Yunan Kralı George'un Türk Basınına verdiği demeçtir. Yunan kralı konuşmasının başlangıcında yüce Türk milletine ve büyük devlet adamı İsmet İnönü'ye olan derin sevgilerini bildirmiştir. Kral, barışa ulaşmaya çabalayan tüm ülkeler için Türk-Yunan dostluğunun önemli bir örnek teşkil ettiğini açıklamıştır. Dünyada son yirmi yılda bir çok değişmiş olmasına rağmen Türk-Yunan dostluğunda bir şey değişmemiştir. Gelecekte bu durumun devam edeceğine inandığını söyleyen Kral, bu dostluğun tüm Balkanlara örnek olmasını temenni etmiştir.²⁹⁴

Recep Peker kendisine sorulan bir soru neticesinde İstanbul'da bulunan Atina Ajansı muhabirine Yunanistan hakkındaki görüşleri açıklayan bir demeç vermiştir. Truman doktrininin açıklanmasından sonra Türk hükümetinin Yunanistan hakkında ne düşündüğünün sorusuna Peker, bir açıklamada bulunmuştur. Peker Yunanistan'ın II.Dünya Savaşında yaşadığı sıkıntıların hepsini Türkiyenin bildiğini ve yakından yaşadığını söylemiştir. Yunanistan'ın içinde bulunduğu İç Savaş nedeniyle yaşadığı zorlukları da Türkiye'nin bizzat yakından yaşadığını söyleyen Peker, Türkiye ile Yunanistan'ın sadece dost olmadıklarını, derin bir işbirliği içerisinde de olduklarını ifade etmiştir. Peker'in İstanbul'da verdiği bu demeç, Yunan basınında büyük bir ilgi ve memnuniyete neden olmuştur.²⁹⁵

Yunanistan'da yayınlanan ve Yunan Dışileri Bakanının oğlunun yayınladığı bir gazetenin İstanbul muhabiri Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile görüşmüştür. Bu görüşmede İnönü, Türk Yunan dostluğundan övgü dolu sözlerle bahsetmiştir. Bu övgü dolu sözler Yunanistan basınında büyük bir ilgi görmüş ve olumlu karşılanmıştır. Bütün Yunan halkının Türk-Yunan dostluğunu Türkiye Cumhurbaşkanı gibi algıladığı ve düşündüğü yönünde Yunan basınında yansımalar olmuştur.²⁹⁶

²⁹⁴ Majeste Yunan Kralının Türk Basınına Demeci, **Cumhuriyet**,15 Şubat 1947,s.1.

²⁹⁵ "Türkiye ve Yunanistan", **Cumhuriyet**,19 Mart 1947,s.1.

²⁹⁶ "Türk-Yunan Dostluğu" **Ulus**,22 Eylül 1948,s.1.

SONUÇ

Yunanistan II.Dünya Savaşında, önce İtalyan ve sonrasında Alman işgalleri nedeniyle büyük bir yıkıma uğramıştır. Bu işgaller karşısında, Yunanistan'da halkın desteklediği direniş unsurları ortaya çıkmıştır. Ülke içerisinde birbirlerine düşman olan siyasal unsurlar, savaş ve işgal karşısında ortak tavır içerisine girmişlerdir. İşgal karşısında direniş başarılı oldukça, savaş sonrasında Yunanistan'ın kimin kontrolünde olacağı hesapları öne çıkmaya başlamıştır. Daha Alman işgali fiilen bitmeden, genel olarak kral yanlıları ve komünistler olarak ikiye ayırabileceğimiz direniş grupları, kendi aralarında çatışmalara başlamışlardır. Yunanistan'da II.Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte yaklaşık on yıldır yapılamayan genel seçimler yapılmış ve bu seçimlerin sonucunda alınan kararlar doğrultusunda, sürgündeki Kralın ülkeye dönmesine onay verecek olan Halkoylaması 1 Eylül 1946 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Halkoylaması sonucu Kralın ülkesine dönmesi ile birlikte, gruplar arasındaki çatışmalar en üst seviyesine ulaşmış, 1946 ile 1949 yılları arasında çok şiddetli bir İç Savaş yaşanmıştır. Yunanistan, İç Savaş II.Dünya Savaşının yaralarını sarmaya fırsat bulamamış, Yunanistan için tam bir felaket olmuştur. Kral taraftarı hükümet güçleri ile komünizm taraftarı gerillaların kıyasıya mücadelesi sonucu Yunanistan'da, II.Dünya savaşı süresince ölen insana yakın sayıda insan, hayatını kaybetmiştir.

II.Dünya Savaşı sonrasında dünya iki kutuplu bir yapıya dönüşmüştür. Başını ABD'nin çektiği ve kapitalist ekonomi sistemi ile yönetilen Batı bloku ülkeleri ile liderliğini SSCB'nin yaptığı komünist ekonomi sistemi ile yönetilen Doğu bloku ülkeleri, bu iki kutbu oluşturmuştur. Soğuk Savaş dönemi diye adlandırılan bu dönemde ABD, Sovyetlerin Batıya doğru yayılmasını engellemek amacıyla Batı bloğunun liderliğini ele almıştır. Bu yayılmayı engellemek için kendisi açısından iki ülkenin önemi çok büyük olmuştur. Bu iki ülke Türkiye ve Yunanistan'dır. Yunanistan'ın içine sürüklendiği ve bir iç savaşa dönüşen çatışma, dünyanın yeniden yapılandığı çok kritik bir zamana gelmiştir.

Yunan İç Savaşı soğuk savaş düzeninin başladığı II.Dünya Savaşı sonrası, gerçekte bu yeni düzenin ilk cephe savaşı olmuştur. İç Savaş'ta kralcılar ve komünistler olarak iki cepheye ayrılan bu çatışma, kapitalist ve komünist dünyanın simgesel mücadelesine dönüşmüştür. 12 Mart 1947 tarihinde Amerikan Başkanı Truman'ın tarihe 'Truman Doktrini' olarak geçen konuşması, iki kutuplu dünya üzerinde soğuk savaşın başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Bu aynı zamanda ABD'nin Yunan İç Savaşına olan ilgisinin ve desteğinin başlangıcıdır. Komünist ülkeleri çevrelemek isteyen Amerika, Yunan İç Savaşında komünist unsurlara karşı savaşıyan hükümet güçlerine, mali ve teknik yardım destek vererek, çevreleme politikasını işleme koymuştur. ABD'nin iç savaş devam ederken gerçekleştirdiği destek, savaşın dengesinin hükümet güçlerine doğru kaymasını sağlamış ve komünistlerin kaybetmesinde önemli bir faktör olmuştur. Bu aynı zamanda ABD ile SSCB arasındaki ilk mücadelenin galibinin, ABD olduğunun bir göstergesi kabul edilmiştir.

Yunan İç Savaşı, ülkede savaşıyan komünist unsurlara destek veren komşu komünist ülkeler ve onlara BM yoluyla engel olmak isteyen Yunan hükümetinin çabası sonucunda, uluslararası bir mücadele havasına girmiştir. Bu savaş ile birlikte BM'nin yaptırım gücü sınanmış ve devreye sokulmaya çalışılmıştır. İç Savaş, BM Güvenlik Konseyinde iki kutuplu dünyanın çetin bir diplomasi kavgasına neden olmuş, ülkeler arası siyasi kapışmaya dönüşmüştür.

Yunan İç Savaşının neden olduğu sonuçlardan bir diğeri ise komünist cephenin çatırdaması olmuştur. Daha II.Dünya Savaşı devam ederken Churchill, geleneksel İngiliz çıkarlarının korunması, Romanya üzerinde Sovyet hegemonyası oluşturulması ile Yunanistan üzerinde İngiliz üstünlüğün sağlanması politikası çabalarını sürdürmüştür. Bu çabalar neticesinde Churchill ile Stalin 9 Ekim 1944'de siyasi tarihe yüzdeler anlaşması olarak geçen anlaşmayı yapmıştır. Churchill, Romanya'nın üzerinde yüzde 90 Sovyet Hakimiyetine karşılık, Yunanistan üzerinde yüzde 90 İngiliz hakimiyetini teklif etmiş, buna karşılık Yugoslavyayı da yarı yarıya paylaşmayı Stalin'e önermiştir. Churchill tarafından yapılan bu teklif, Stalin tarafından onaylanmıştır. İki lider arasında yapılan planlardan KKE ile onun direniş örgütlerinin İç Savaş süresince hiç haberi olmamıştır.

Yunanistan'da savaşan komünist unsurlara Tito yönetimindeki Yugoslavya, sürekli yardımcı olmuş ve sınırlarını açarak kendi ülkesinde konuşlanmalarına izin vermiştir. Bu durum savaşan Yunan komünistlerine, özellikle lojistik anlamda büyük destek sağlamıştır. Yunan İç Savaşına verdiği destek, Tito'yu Balkan komünist ülkelerinin lideri konumuna getirmiş ve bu gelişme Sovyet lideri Stalin tarafından hoş karşılanmamıştır. Yunan İç Savaşının komünist unsurları, içine girdikleri savaşı kazanıp, Makedonya'da komünist bir devlet kurup, Tito önderliğinde oluşturulacak Balkan komünist devletine dahil olmak yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu olası gelişme, Sovyetler Birliğinin ve Stalinin prestiji açısından son derece tehlikeli bir hal almıştır. Stalin ile Tito arasında ipler kopmuş ve Stalin Tito liderliğindeki Yugoslavya'yı Kominform'dan uzaklaştırmıştır.

Tito bu gelişmelerden sonra Yunan İç Savaşının komünist unsurlarına olan desteğini çekmiştir. Bu kararı, Yunan Komünist Partisi liderliğinin sıkı Stalinist çizgide olması da etkilemiştir. Tito'nun Yunan komünistlere desteğini çekmesi ile birlikte iç savaşın kaderi değişmiştir. Amerika destekli Yunan Ulusal Ordusu, önceden kolaylıkla sınırı geçerek burada kurulan kamplara sığınan komünist Demokratik Ordu'yu ortadan kaldırmayı başarmıştır. Yugoslavya desteğini kaybeden komünistler, iç savaşı kaybetmek zorunda kalmışlardır.

Yunan İç Savaşı, II.Dünya Savaşı sonrası Türkiye'nin yakından takip ettiği bir gelişme olmuştur. 1945 yılından sonra SSCB'nin çeşitli talepleri karşısında kalan Türkiye, Amerika önderliğindeki Batı bloku ile iyi ilişkiler kurmaya ve bu bloka dahil olmaya çalışmıştır. Komşusu Yunanistan'da yaşananları bu yüzden önemsemiş ve savaşın sonucunu kendisi için önemli görmüştür. Yunan İç Savaşı, yüzünü ABD'ye dönmek isteyen Türkiye ile Yunanistan arasında iyi ilişkiler kurulmasını sağlamıştır. Yunanistan'da komünistlerin kaybetmesi, iki ülkeyi dahil olmak istedikleri Batı blokuna biraz daha yaklaştırmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk zamanında oluşturulan iyi ilişkiler, Yunan İç Savaşı süresince her iki ülke tarafından korunarak devam etmiştir. İç Savaş süresince Yunanistan'ı yöneten siyasiler ve Kral, Yunan basınına Türkiye ile ilgili çok olumlu mesajlar içeren açıklamalar yapmışlardır. Yunanistan desteğini aradığı Türkiye'nin

de katılabileceği Akdeniz Birliği veya Gümrük Birliği gibi arayışlara girişmiş, bu girişimler basına yansımıştır. Türkiyedeki devlet adamları içinde aynı durum söz konusu olmuştur. Bu dönem içerisinde Yunanistan ve içinde bulunduğu durum hakkında yapıcı mesajlar vermişlerdir. Türkiye ve Yunanistan bir kaç istisnai durum dışında, bu dönemde kendilerini sıkıntıya sokacak meselelerden uzak durmayı tercih etmişler ve ilişkilerin gerilmesine neden olabilecek davranışlara başvurmamışlardır. Yunanistan'ın sıkıntılı günlerinde, Türkiye'ye Yunan gazetecileri önemli bir ziyaret gerçekleştirmiş ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü kendilerini kabul etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak da , Yunanistan'ın içinde bulunduğu zor dönemde bu ülkeyi ziyaret etmiş ve Türkiye'nin desteğini göstermiştir. Yine bu zamanlarda, Yunanistan'da faaliyet gösteren ve Türkiye ile siyasi, iktisadi, ticari ve sosyal ilişkileri geliştirmek ve var olan dostluğu yükseltmek maksadıyla çalışan bütün bütün topluluklar bir çatı altında birleşme kararı almış, Yunanistan Başbakan yardımcısı Venizeleos başkanlığında, Türk-Yunan İşbirliği Merkez Komisyonu kurulmuştur.

Türkiye gerek hükümet çapında gerekse dönemin ulusal basını ile Yunanistan İç Savaşında , kral yanlısı hükümet cephesine destek vermiştir. Türk basını savaşın başlangıcı olacak gelişmelerden, savaşın sonuna kadar, yaşananları gün gün aktarmıştır. Türk basınında o dönem var olan prestijli gazetelerin konuyla ilgili köşe yazarları, savaşın gelişimi ve dünya ile Türkiye açısından önemini konu alan makaleler yazmışlardır. Türk basın dünyası o zaman için çok zor olan bir şeyi daha başarmış ve Yunanistan' a, İç Savaş izlenimlerinin aktarılması amacıyla gazeteciler göndermiştir. Bu basın mensupları, o dönem Türkiyesi için bir ilk olacak şekilde, doğrudan sıcak çatışma bölgelerine girmiş, Türk Kamuoyunu, buralardan verdikleri haberlerle bilgilendirmişlerdir. İç Savaş bölgesindeki gazeteciler, Yunanistan'da yaşananları sadece savaş cephesinden değil, aynı zamanda savaşın sosyal yaşam üzerindeki etkisi bakımından incelemiş ve bütün bu gelişmeleri Türkiye'de basın yoluyla aktarmışlardır. Bütün bu girişimler, Türkiye'de komşu Yunanistan ve yaşadığı İç Savaş hakkında farklı bir bakış açısı oluşturulmasını sağlamışlardır.

Türkiye açısından Yunan İç Savaşının bir diğer önemi, Batı Trakya Türk Azınlığı olarak adlandırılan soydaşlarımızla olan ilişkilerde yaşanmıştır. İç savaşın en büyük sıkıntılarını çeken bu halka, Türkiye sınırlarını açmış ve ülkeye gelmelerini sağlamıştır. Batı Trakya Türklerinin yaşadıkları sıkıntılar, TBMM gündemine gelmiş ve hükümetler yönünde girişimler gerçekleştirilmiştir. Sınırdaki bulunan devlet

görevlileri, olası bir Türk göçü karşısında alınabilecek önlemler açısından, her zaman hazırlıklı olmuşlardır. Gelen soydaşlarımızın rahat etmesi için misafirhaneler oluşturulmuş ve buralara yerleşmeleri sağlanmıştır. Batı Trakya Türkler'inden Türkiye'ye sığınanlara, yaşamları konusunda her türlü kolaylık gösterilmiştir.

İç Savaşı Türk basını adına izlemek için Batı Trakya'da bulunan gazetecilerin de gündemini birinci olarak, soydaşlarımız oluşturmuştur. Onlar ile ilgili haberleri savaş süresince vermeye çok dikkat etmişlerdir. Bu haberler sayesinde, Batı Trakya Türkleri, Türk Kamuoyunun dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Yunanistan İç Savaşı sadece bir ülkeye ait bir savaş olarak kalmamış, uluslararası boyuta ulaşmıştır. Bu savaş kapitalizm ile komünizm mücadelesinin ilk kışıması olarak görülmüştür. İç savaş, olarak iki komşu ülke Türkiye ve Yunanistan'ı, dünyanın içine girdiği dönemin özellikleri nedeniyle de yakınlaştırmıştır. Türkiye ve Yunanistan, Sovyet tehditi algılaması ve içinde buldukları dar boğazları aşmak için, Amerika desteğine ihtiyaç duymuşlar ve iyi ilişkiler içerisinde bulunmuşlardır. Türkiye gerek hükümetlerinin ilgisi gerekse de dönemin basını ile komşusunda yaşanan gelişmelerin yakın takipçisi olmuştur.

KAYNAKÇA

I.KİTAPLAR

- AHMET, Cevdet Paşa: **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi II.Cilt**, İstanbul,İlgi Kültür Sanat Yayınları, 2008
- ALİ, Rahmi: **Yunan İç Savaşında Batı Trakya Türk Azınlığı**,Gümilcine,B.A.K.E.Ş. Araştırma Dizisi,2009
- BELLİ,Mihri: **Gerilla Anıları Yunan İç Savaşından**, İstanbul,Belge Yayınları,1998,s.147.
- BERKES, Niyazi: **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, İstanbul,Yapı Kredi Yayınları, 2008
- BİLGE A.Suat: **Büyük Düş Türk-Yunan Siyasal İlişkileri 1919-2000**, Ankara, 21.Yüzyıl Yayınları, 2000
- BİLSEL,M.Cemil: **Lozan II.Cilt**, Sosyal Yayınları, İstanbul,1998
- CLOGG, Richard: **Modern Yunanistan Tarihi**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2007
- DEMİRÖZÜ,Damla: **Savaştan Barışa Giden Yol Atatürk-Venizelos Dönemi Türkiye-Yunanistan İlişkileri**,İstanbul,İletişim Yayınları,2007
- DERİNGİL,Selim: **İkinci Dünya Savaşında Türkiye’nin Dış Politikası**, İstanbul,Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2003
- ERİKAN, Celal: **Kurtuluş Savaşı Tarihi**,İstanbul,Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2008
- EUDES,Dominique: **Yunan İç Savaşı 1943-1949 Kapetanos**, İstanbul, BelgeYayınları,1995
- FOURTOUNİ, Eleni: **Yunanistan’da Direnen Kadınlar**,İstanbul Koral Yayınları,1990

- GENCER, A.İhsan
ÖZEL, Sabahattin: **Türk İnkılap Tarihi**,İstanbul,Der Yayınları,2009
- GÖKTÜRK,Fuat: **Komşuda İç Savaş**, İstanbul,Yazıl a Yayınevi,2008
- GÜREL, Şükrü S: **Türk-Yunan İlişkileri 1821-1993**, Ankara, Ümit Yayınları, 1993
- HATİPOĞLU, M.Murat: **Türk Yunan İlişkilerinin 101 Yılı(1821-1922)**,Ankara,Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları,1988
- KARAL , Enver Ziya: **Osmanlı Tarihi V.Cilt Nizam-ı Cedid ve Tazminat Devirleri (1789-1856)**, Ankara , Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2008
- KARPAT, Kemal H: **Osmanlı'da Değişim,Modernleşme ve Uluslaşma**,Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2006
- KESER,Ulvi: **Kıbrıs'ta Türk Yunan Fırtınası(1940-50,1960-70)**, İstanbul, Boğaziçi Yayınları,2004
- ORAN, Baskın: **Olaylarla Türk Dış Politikası Cilt 1 1919-1980**, İstanbul,İletişim Yayınları, 2009
- PALLİS, Alexander A: **Yunanlıların Anadolu Macerası (1915-1922)**, İstanbul,Yapı Kredi Yayınları,1995
- SALIŞIK, Selahattin: **Türk-Yunan Tarihi İlişkileri ve Etniki Eterya**,İstanbul, Kitapçılık Yayınları,1968,
- SANDER, Oral: **Siyasi Tarih 1918-1994**, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2005
Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918'e, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2005
- TURAN, Şerafettin: **Türk Devrim Tarihi 2.Kitap**,Ankara,Bilgi Yayınevi,1998

II. MAKALELER

- ARMAOĞLU,Fahir: “Sovyet-Amerikan Münasebetlerinin Üç Yılı”, **A.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi 1947 yılı** s.412-445
- ATAY,Falih Rıfkı: “Seçime Hükmeden Ruh”, **Ulus**, 01 Nisan 1946
- _____ “Yunan Kralının Ölümü” ,**Ulus**, 03 Nisan 1947
- DOĞRUL Ömer Rıza: “Yunanistanın Şikayeti”,**Cumhuriyet**, 07 Aralık 1947
- ESMER,A.Şükrü: “Yunan Buhranı”,**Ulus**, 10 Mart 1946
- _____ “Yunan Vaziyeti”, **Ulus**, 20 Mart 1946
- _____ “Yunan Kabinesinde Değişiklik” , **Ulus**, 01 Şubat 1946
- _____ “Bugünkü Yunan Seçimleri”,**Ulus**, 31 Mart 1946
- _____ “Yunan Seçimlerinin Neticesi”,**Ulus**, 04 Nisan 1946
- _____ “Yunanistan’da Halkoylaması” , **Ulus**,15 Mayıs 1946
- _____ “Yunan Rejiminin Kurulması” ,**Ulus**,05 Temmuz 1946
- _____ “Yunan Halkoylaması” ,**Ulus**,01 Eylül 1946
- FENİK,Faruk: “Yunanistan’da Bir 31 Mart İsyanından Korkuluyor”,**Vatan**,28 Mart 1946
- _____ “Yunanistan’da Bütün Partiler Komünistlere Cephe Aldılar” , **Vatan**, 30 Mart 1946,s.1
- _____ “Çeteçiler Esir Kamplarında Türkleri Vahşice Kesiyorlar” , **Vatan** , 27 Temmuz 1947
- _____ “Yaslı Atina Komünist Komplosu Nasıl Keşfedildi” , **Vatan**,30 Temmuz 1947
- _____ “Makedonya Ateşler İçinde” , **Vatan**, 28 Temmuz 1947
- _____ “Çeteler Makedonya’yı Haraca Kesiyorlar” , **Vatan**,31 Temmuz 1947

- _____ “Çetelerin Takibine İştirak Etti” , **Vatan**, 07 Ağustos 1947
- _____ “Balkan’da Bir Gece” , **Vatan**, 15 Ağustos 1947
- _____ “Balkan Dağlarında Çeteçilerin Türkiye Aleyhinde Tahrikleri”, **Vatan**,16 Ağustos 1947
- FENİK,Mümtaz Faik: “Son Çıkan Hadiseler ve Güvenlik Konseyi”,**Vatan**,02 Şubat 1946
- GEROLYMATOS,Andre: Greek Democracy on Trial:From Insurgency to Civil War,1943-49, The Review of International Affairs,2003,Volume 2,Issue 3,s.124-136
- GÖKAY,Bülent: “Yunan Komünistleri Anadolu’daki Yunan İşgaline Karşı” **Tarih ve Toplum Dergisi**, Temmuz 1992,sayı 103,s.8
- KOÇAK,Cemil: “İkinci Dünya Savaşı’nda Yaşayan Türk Yahudilerinin Akibeti”, İstanbul,**Tarih ve Toplum Dergisi**,Aralık 1992,sayı 108,s.16-27
- NADİ,Nadir: “ Yunanistan’da Seçim”, **Ayın Tarihi**, Mart 1946,Cilt No 148,s.231-233
- NUREDDİN, Vala: “Atina’daki Müessif Spor Hadiseleri”, **Akşam** , 22 Mayıs 1949
- SADAK,Necmeddin: “Yunanistan’da Kralcılar Niçin Kazandı”,**Akşam**, 04 Eylül 1946
- SIYMAN,Hilali: “Atina İstanbul’dan Üç Defa Daha Pahalı”, **Akşam**, 28 Nisan 1947
- _____ “Atina’da Yaşayış İngiliz Altınına Göre Ayarlanmış,” **Akşam**, 30 Nisan 1947
- _____ “Çaldaris Diyor ki”, **Akşam**, 19 Nisan 1947
- _____ “Muhafif Parti Lideri Sofulis’in Demeci”,**Akşam**, 20 Nisan 1947
- _____ “Çete Harbinde Yunan Milletinin Durumu”, **Akşam**, 06 Mayıs 1947

_____ “Yunanlılar, Rey Sandığı Peşinde”, **Vatan**, 31 Mart 1946

_____ “Yunanlı Gazetecilerin Ziyareti”, **Vatan**, 08 Eylül 1946

III.SÜRELİ YAYINLAR

A.GAZETELER

Akşam: (1946-1949 yılları arası tüm sayılar taranmıştır.)

Cumhuriyet: (1946-1949 yılları arası tüm sayılar taranmıştır.)

Ulus: (1946-1949 yılları arası tüm sayılar taranmıştır.)

Vatan: (1946-1949 yılları arası tüm sayılar taranmıştır.)

B.DERGİLER

Ayın Tarihi: (1946-1949 yılları arası tüm sayılar taranmıştır.)

Şubat 1946 Cilt No: 147, Mart 1946 Cilt No: 148,
Ağustos 1946 Cilt No: 153, Eylül 1946 Cilt No: 154
Ekim 1947 Cilt No: 167

Ankara Üniversitesi siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi

Tarih ve Toplum Dergisi